ALEXANDRE DUMAS

Din crimele celebre

MARIA STUART

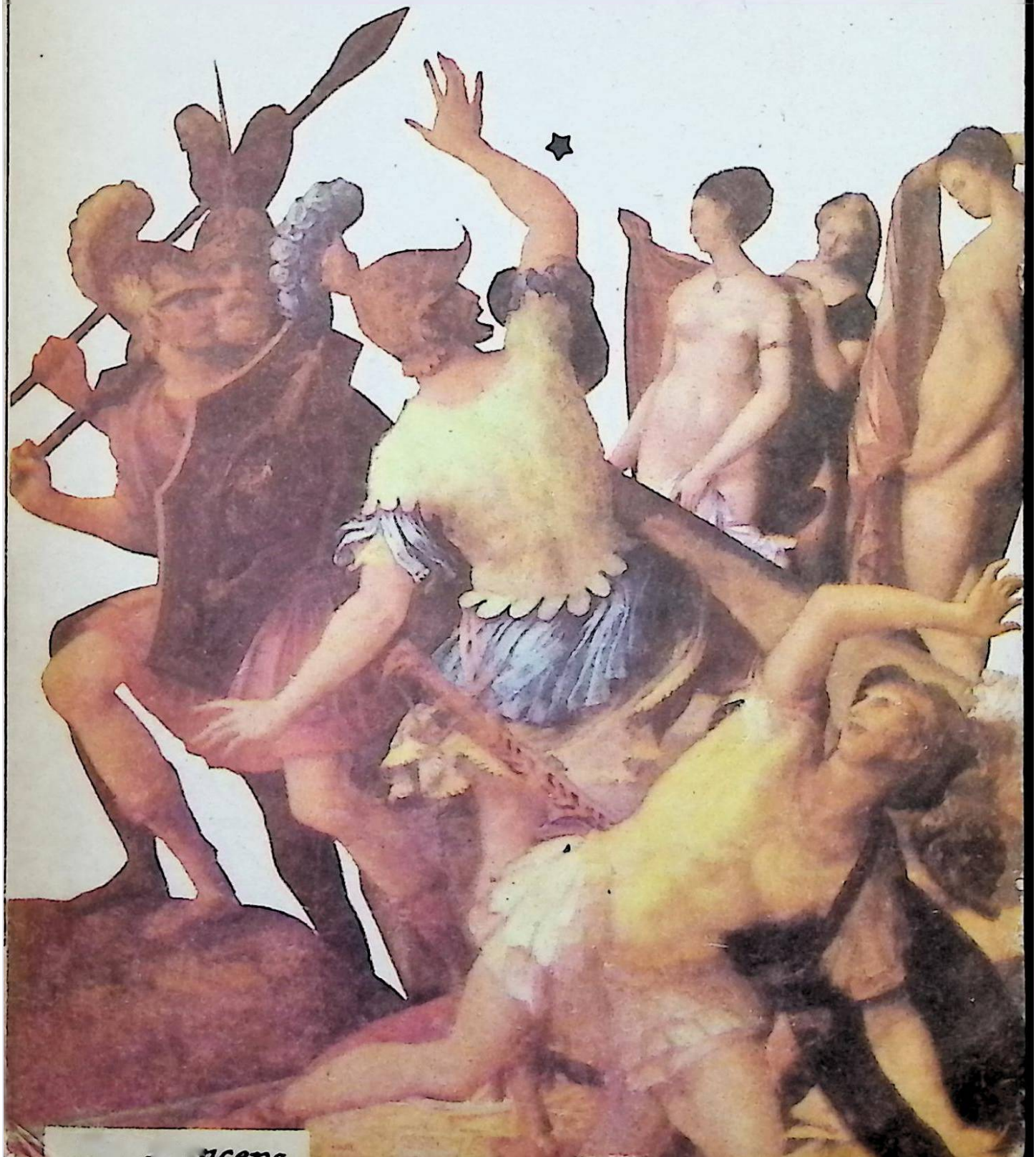

ALEXANDRE DUMAS

●

DIN CRIMELE CELEBRE
Maria Stuart

VOLUMUL I

Colecţia
AUTORI CELEBRI

Coperta : SORIN DRAGOȘ ANDREI

ALEXANDRE DUMAS

Din crimele celebre

MARIA STUART

VOLUMUL I

Ro Princeps

Acest roman reproduce versiunea
apărută în traducerea lui G. BORONZI la Tipografia
Națională a lui J. Romanov & Co. în anul 1858,
cu ortoepia și ortografia actualizate.

MARIA STUART

1587

Sînt regi ale căror nume sînt preursite pentru o soartă rea. În Franța, este numele de Henric. Henric I fu otrăvit, Henric al II-lea fu ucis într-un turnir, Henric al III-lea și Henric al IV-lea fură asasinați iar lui Henric al V-lea pentru care trecutul este așa de fatal, numai Dumnezeu știe ce-i păstrează viitorul.

În Scoția, este numele de Stuart.

Robert I muri la douăzeci și opt de ani de langoare. Robert al II-lea, cel mai fericit din familie, fu nevoit a petrece o parte din viața sa, nu numai în retragere dar și numai în întuneric, din cauza unei inflamări la ochi care îi făcea roșii ca sîngele. Robert al III-lea căzu după amărăciunea ce i-o făcu moartea unuia din fiii lui și captivitatea celuilalt. Iacob I fu ucis cu pumnalul de către Grahame în abația călugărilor negri din Perth. Iacob al II-lea fu ucis la încercuirea de la Roxburgh, de sfărîmăturile unui tun care plesni. Iacob al III-lea fu asasinat

de un necunoscut într-o moară unde se ascunsese în timpul bătăliei de la Sauchie. Iacob al IV-lea, lovit de două săgeți și o bardă, căzu în mijlocul nobilimii sale pe cîmpul de bătaie de la Flodden. Iacob al V-lea muri de întristare pentru că-și pierduse amîndoi copiii și de remușcare fiindcă pusese să-l omoare pe Hamilton. Iacob al VI-lea, preursit a uni pe capul său cele două coroane, a Scoției și a Angliei, fiul unui tată asasinat, trăi o viață tristă și fricoasă între eșafodul mamei sale Maria Stuart și al fiului său Carol I. Carol al II-lea petrecu o parte din viața sa în exil. Iacob al II-lea muri de asemenea în exil. Cavalerul de San-George, după ce fusese proclamat rege al Scoției sub numele de Iacob al VIII-lea, Angliei și Irlandei sub numele de Iacob al III-lea, fu nevoit a fugi, fără ca să fi putut da armelor lui nici chiar strălucirea unei învingeri. Carol Eduard, fiul său, după călcarea cea fără veste de la Derby și bătălia de la Culloden, strîmtorat din munte în munte, urmărit din stîncă în stîncă, înotînd din țărm în țărm, fu luat pe jumătate gol de o corabie franceză și dus ca să moară la Florența, fără ca vreodată curțile Europei să fi vrut a-l recunoaște de suveran. În cele din urmă, fratele său Henri Benolt, cel din urmă moștenitor al Stuarților, după ce a trăit cu o pensiune de trei mii livre sterling, ce i-o făcuse regele George al III-lea, își dădu sufletul uitat de toată lumea și lăsînd casei de Hanovra toate diamantele coroanei ce le luase Iacob al II-lea trecînd pe uscat la 1688 ; tîrzie dar întreagă recunoștință a legitimității familiei care o urmase pe a sa.

În mijlocul acestor destine nefericite, Maria Stuart fu privilegiata nefericirii. Astfel, Brantôme a zis de dînsa : *cei ce vor vrea a scrie asupra acestei strălucite regine a Scoției au două subiecte foarte întinse, unul al vieții ei și altul al morții sale.* Brantôme o cunoscuse într-una din împrejurările cele mai dureroase ale vieții sale, adică în momentul în care părăsea Franța pentru Scoția.

Ziua în care se duse la Calais, Maria Stuart, dotară a Franței și regină a Scoției la nouăsprezece ani, fu la 9 august 1561, după ce pierduse pe mama sa și pe soțul ei în același an.

Era condusă de cardinalii de Guise și de Lorania, unchii ei, de ducele și ducesa de Guise, de ducele d'Aumale și ducele de Nemours și era așteptată de două galere care trebuiau să o ducă în Scoția, una sub ordinele d-lui de Mèvillon și alta sub comanda căpitanului Albize. Rămase șase zile la Calais. În cele din urmă, la 15 ale aceleiași luni, după cel mai trist rămas bun la familia sa, se duse, însoțită de ducii d'Aumale, d'Elboeuf și Damville, cu o mare parte din nobilime, în care era Brantôme și Chatelard, și se îmbarcă pe galera d-lui Mèvillon, care primi îndată ordinul de a înainta în largul mării, ceea ce și făcu cu ajutorul vîslelor sale, fiindcă vîntul nu era așa tare ca să aibă trebuință de pînze.

Maria Stuart era pe atunci în toată floarea frumuseții și mai strălucitoare încă sub costumul ei de doliu ; frumusețe așa de minunată, încît răspîndea împrejuru-i un farmec de care nu scăpă nici unul din aceia cărora vru să placă ea și care fu fatal mai tuturor. Astfel se făcuse în acea epocă un cîntec

despre dînsa, care, chiar după mărturisirea rivalelor ei, cuprindea adevărul. Acest cîntec, se zice că era făcut de ducele de Maison-Fleur, cavaler gentil pentru litere și pentru arme. Iată-l :

Zîna cea mîndră a frumuseții
Se vede adeseori trecînd,
Iar printre negru-i văl al tristeții
Fața ei albă vezi pătrunzînd.

În mînă ține săgeata amară,
Smulsă din tolba fiului ei
Și împrejuru-i amorul zboară
Cu un văl negru pe ochii săi.

Văl trist cu care acoperise,
Vrînd să ascundă ca într-adins,
Aceste vorbe pe fruntea-i scrise
„Alege moartea sau să fii prins".

Așadar, în momentul acesta, Maria Stuart, îmbrăcată în marele ei doliu cel alb, era mai frumoasă ca niciodată, căci îi curgeau lacrimi groase din ochi, pe tăcute, pe cînd mîna ei făcea cu batista, stînd în picioare în colțul cel dindărătul corabiei și salutînd plină de durere pentru că pleca, pe aceia care simțeau așa mare durere fiindcă nu rămînea. În cele din urmă, după o jumătate de oră, ieșiră din port și se aflară în largul mării.

Deodată Maria auzi niște strigăte mari îndărătul ei. O corabie care venea cu pînzele întinse, dăduse, din neștiința pilotului, de o stîncă, astfel încît crăpase și după ce tremură și gemu aproape un minut

ca un om rănit, începu a se îneca în mijlocul urle-telor tuturor oamenilor dintr-însa. Maria, înspăimîntată, palidă, mută și nemișcată, o privi cum se afunda treptat în mare, pe cînd nefericiții oameni, văzînd că dispărea carena [1], se urcau pe crucile catargelor și pe funiile proptitoare [2], spre a-și întîrzia agonia cu cîteva minute. În cele din urmă, carena, crucile catargelor și catargele, toate fură înghițite de gura cea căscată a oceanului. Se văzură un minut plutind pe deasupra cîteva puncte negre unele după altele, pe urmă valul împinse valul și privitorii acestei drame înspăimîntătoare, văzînd oceanul liniștit și singuratic, parcă nu s-ar fi întîmplat nimic, se întrebară unii pe alții dacă nu fusese un vis ceea ce li se arătase și care pierise în cele din urmă.

— Vai ! strigă Maria căzînd pe un scaun și rezemîndu-și brațele pe pupa galerei, ce cobe urîtă pentru o călătorie așa de tristă ! Pe urmă, aruncînd din nou asupra portului care începea a se depărta ochii ei, zvîntați pentru puțin de lacrimi prin temere, care apoi se udară din nou :

— Adio, Franța, murmură ea, adio, Franța ; și cinci ore întregi stătu astfel, plîngînd și murmurînd : Adio, Franța ! Adio, Franța !

---

[1] carena = partea corabiei care stă în apă.

[2] funii proptitoare = funii groase ce sînt legate de vîrful catargelor și se întind în formă de scară pînă la marginea corabiei unde sînt înțepenite ca să sprijine catargul în clătinările corabiei.

Se întunecă și ea tot plingea. Apoi, începînd să piardă toate lucrurile din vedere și fiind chemată la cină, se sculă și zise :

— Acum, scumpa mea Franță, cu adevărat te pierd, fiindcă noaptea geloasă pune doliu peste doliu, aruncînd un văl negru dinaintea ochilor mei. Adio dar pentru cea din urmă oară, scumpa mea Franță, căci niciodată nu te voi mai vedea.

După aceste vorbe, se duse jos, zicînd că era cu totul din contra cu Didon, care, după plecarea lui Eneu, nu mai făcuse altceva decît a privi undele mării, deoarece dînsa nu-și putea lua ochii de la pămînt. Atunci toți veniră împrejurul ei ca să încerce a o face să petreacă și a o mîngîia, dar ea, din ce în ce mai tristă, neputînd răspunde, așa de mult o înecau lacrimile, abia mîncă ceva și zicînd să-i facă patul pe bîrna pupei, chemă pe cîrmaci și îi ordonă, dacă mai vedea pămîntul la revărsatul zilei, să vină a o deștepta îndată. Și de aceasta Maria avu parte, căci vîntul alinîndu-se, cînd veni ziua, galera se afla încă în vederea Franței.

Maria simți o bucurie mare cînd o deșteptă cîrmăcițul, care nu uitase ordinul primit și sculîndu-se din patu-i, deschise fereastra și văzu încă o dată acel țărm prea iubit. Dar, pe la ora cinci dimineața, înteţindu-se vîntul, galera se depărtă repede, astfel încît pămîntul dispăru de tot. Atunci Maria căzu iar pe pat, palidă parcă ar fi fost moartă și murmurînd din nou :

— Adio, Franța ! Nu te voi mai vedea.

Într-adevăr, în Franța se strecurase cei mai frumoși ani ai vieții sale, pe care îi plîngea așa de mult

ea. Născută în mijlocul celor dintîi tulburări religioase, lîngă patul tatălui ei murind, doliul leagănului căuta să se întindă pentru ea pînă la mormînt, astfel încît șederea ei în Franța fusese o rază de soare în mijlocul nopții.

Calomniată chiar de la naștere, zgomotul se răspîndise așa de mult că era rău făcută și că nu putea trăi, încît într-o zi mama sa, Maria de Guise, ne mai putînd suferi aceste vorbe mincinoase, o scoase din scutecele ei și o arătă goală ambasadorului Angliei, care venea, din partea lui Henric al VIII-lea, s-o ceară în căsătorie pentru principele galilor, care și el era numai de cinci ani. Încoronată cînd era de nouă luni de cardinalul Beaton, arhiepiscop al Sfîntului Andrei, fu îndată închisă în castelul de Stirling de mama sa, care se temea de vreo perfidie a regelui Angliei pentru ea. Doi ani după aceasta, crezînd că această fortăreață nu-i asigura destulă siguranță, o mută într-o insulă în mijlocul lacului Menteith, unde o mînăstire, singura zidire ce se afla în acest loc, dădu azil copilei regale și la alte patru fetițe, născute în același an ca și ea, avînd de asemenea dulcele nume care este anagrama cuvîntului *aimer* (a iubi) și care, pentru că nu aveau s-o părăsească în soarta ei cea bună ca și în cea rea, se numeau *Mariile* reginei. Acestea erau Maria Livington, Maria Fleming, Maria Seyton și Maria Beatoun. Stătu în această mînăstire pînă în momentul în care parlamentul, aprobînd căsătoria ei cu mezinul Franței, fiul lui Henric al II-lea, fu condusă la castelul de Dumbarton, ca să aștepte clipa plecării sale. Acolo fu dată în mîinile d-lui de Brézé, care venea s-o

întîmpine din partea lui Henric al II-lea. Plecînd pe galerele franceze ce se aflau la Clydia, Maria, după ce fusese îndeaproape urmărită de flota engleză, intră la 15 august 1548, în portul de Brest, un an după moartea lui Francisc I-ul. Afară de cele patru *Marii* ale reginei, galerele mai aduceau în Franța trei din frații ei naturali, între care era priorul Sfîntului Andrei, Iacob Stuart, care mai tîrziu s-a lepădat de credința catolică și cu titlul de regent al regatului, sub numele de conte de Murray, s-a făcut așa de fatal pentru biata Maria. De la Brest, Maria se duse la Saint-Germain-en-Laye, unde Henric al II-lea care se urcase pe tron o umplu de mîngîieri și pe urmă o trimise la o mînăstire unde erau crescute moștenitoarele celor mai nobile case din Franța. Acolo, fericitele dispoziţiuni ale Mariei se dezvoltară. Născută cu inima unei femei și cu capul unui bărbat, Maria primi nu numai toate talentele de înfrumusețare ce compun creșterea unei regine viitoare, dar încă și științele cele pozitive care complinesc creșterea unui doctor îndemînatic. Astfel, cînd era de patrusprezece ani, ea ținu, într-o sală de la Louvre, în fața lui Henric al II-lea, a Catherinei de Médicis și a întregii curți, un discurs latin compus de dînsa, în care susținea că le stătea bine femeilor să cultive literele și că este o nedreptate și o tiranie să ia cineva parfumul de la flori, dînd fetelor numai grija casei. Se înțelege în ce fel o regină viitoare, care susținuse o asemenea teză, fu primită la curtea cea mai literată și cea mai pedantă din Europa. Între literatura lui Babelais și a lui Marot care începea să cadă, și cea a lui Ronsard și Mon-

taine, care mergea la apogeu, Maria deveni regină a poeziei, prea fericită fiind să nu poarte niciodată altă coroană decît aceea pe care Ronsard, Debellay, Maison-Fleur și Brantôme îi puneau pe cap în toate zilele. Dar ea era preursită. În mijlocul acestor sărbători pe care încerca să le învie și cavaleria murindă, ajunse lupta cea fatală a turnirurilor : Henric al II-lea, lovit cu o țandără de lance în lipsa vizierei sale, se duse să se culce înaintea cetății lingă strămoșii lui iar Maria Stuart se urcă pe tronul Franței, unde de la doliul lui Henric trecu la al mamei sale și apoi de la doliul mamei sale la al soțului ei.

Maria simți această din urmă pierdere ca femeie și ca poetă ; inima ei se revărsa în lacrimi amare și în plîngeri armonioase. Iată versurile ce le făcu atunci :

Cîntarea-mi dulce și durereoasă
Este pătrunsă d-un mare dor ;
Plîngă amintirea mult prețioasă
Care mă face acum să mor.
Și în suspine neauzite
Viața mea trece pe nesimțite.

N-a fost vreodată nefericire,
Ursită orudă cum e a mea,
Altă femeie nu am de știre
Așa durere să poată avea.
Și-n doru-n care mă aflu eu
Presimt d-aproape mormîntul meu.

În primăvara vieții mele
Floarea juniei s-a scuturat,

Mi-apune raza frumoasei stele
Ce-o clipă numai m-a luminat.
Și de-mi rămîne vreo mulțumire
E o dorință, o amintire.

Ce îmi plăcea mie odinioară
Azi se preface în dor amar
Zile senine de primăvară
Întunecoase azi mi se par ;
Și nu e în lume ceva plăcut
Ce-a mea dorință să-l fi cerut.

Într-al meu suflet, la a mea vedere
Un chip stă față neîncetat,
Nici zi nici noapte din ochi nu-mi piere,
C-un văl de doliu m-a înfășurat,
Cum se-nfășoară a lunii față
Adesea, iarna, în văl de ceață.

Și nu mă lasă măcar durerea
Să stau o clipă în vreun loc,
Și chiar dacă îmi schimb șederea,
Tot nu se stinge viul meu foc :
Ce e mai bine, ce e mai rău,
E izolarea cu dorul meu.

Ori în ce loc mă voi ascunde,
În zorii zilei sau în amurgit,
Pe munți, pe cîmpuri, prin văi afunde,
Inima-mi simți-va necontenit
Lipsa acelui de care
Astăzi mă aflu în depărtare.

De voi întoarce, plîngînd adesea
Spre cer privirea ochilor mei,
P-azurul dulce ce din nori apare
Zăresc săgeata ochilor săi.
Dacă pe apă îi voi lăsa
Parcă într-însa văd groapa sa.

Dacă-n repaus ori somnoroasă
Stau cîteodată pe patul meu,
Aud șoptindu-mi vocea-i duioasă,
Simt că m-atinge cu brațul său.
De sînt deșteaptă, de dorm, ei bine,
El totdeauna e lîngă mine.

Vreo frumusețe nu văd vreodată
Așa perfectă cum este ea,
Al cărei farmec astăzi să poată
A mai supune inima mea :
Căci mai puternic ca al tuturor
E pentru mine al său amor.

Dar încetează liră odată,
Și pune capăt acestui cîntat,
A cărui bază nestrămutată
Va fi amorul cel mai curat,
Care, de dînsul, deși departe,
Tot va fi însă fără de moarte.

Atunci, zise Brantôme, *era frumoasă de văzut, căci albeața feței sale se lupta cu albeața vălului său pe care o întrecea, astfel încît în cele din urmă artificiul vălului pierdea partida și neaua albei sale fețe o ștergea pe cealaltă. Căci tot astfel,* adaugă el, *o vă-*

zui întotdeauna, din clipa în care fu văduvă, pe cît avui onoarea de a o vedea în Franța și în Scoția, unde a trebuit să se ducă după optsprezece luni, cu marea ei părere de rău și după văduvia ei, ca să-și împăciuiască regatul ce era foarte împerecheat pentru religiunea sa. Vai ! Ea n-avea cu toate acestea nici această dorință nici această voință și am auzit-o zicînd adesea că se temea de această călătorie ca de moarte ; căci dorea de o sută de ori să rămînă în Franța ca simplă muritoare, decît să se ducă a împărăți într-acea țară sălbatică ; dar unchii ei o îndemnară și chiar o siliră a se duce acolo deși pe urmă se căiră pentru această greșeală.

Maria se supuse, cum am văzut și începu călătoria sa cu asemenea sentimente, încît pierzînd pămîntul Franței din vedere, crezu că era să moară. Atunci sufletul ei așa de poetic se revărsă în aceste versuri atît de cunoscute :

O, Franța scumpă, rămîi sănătoasă,
O, țară frumoasă
Ce mult te-am iubit,
Și care junea-mi ferice-ai nutrit !
Vă las ziua bună, o zile senine,
Frumoase și line !

Plăpînda nacelă ce azi mă desparte
De tot ce iubisem în viața mea junǎ,
Din trista-mi ființă ia numai o parte,
Cealaltă rămîne cu tine-mpreună ;
O las dar acolo să fie cu tine,
Căci ea-ți va aduce aminte de mine.

Această jumătate a ființei sale pe care Maria o lăsa în Franța era trupul junelui ei rege, care luase cu sine toată fericirea bietei Maria, în mormîntul lui.

Maria avea o singură speranță și aceasta era ca apariția vreunei flote englezești să nevoiască mica ei escadră a se întoarce, dar avea să-și împlinească ursitele. O ceață, care era extraordinară pentru acel timp de vară, se întinse chiar în ziua aceea pe toată strîmtoarea și o făcu să scape de flota Angliei ; căci această ceață era așa de deasă încît nu se putea vedea de la pupă pînă la catarg. Ținu și toată ziua de duminică, care era a doua zi după pleoare și se ridică abia a treia zi, luni, pe la ora opt dimineața. Flota cea mică, care, în tot timpul acesta navigase la întîmplare, se află în mijlocul unor stînci așa de numeroase, încît, dacă ceața ar mai fi ținut numai cîteva minute, galera ar fi dat negreșit de vreo stîncă și ar fi pierit ca vasul care se văzuse scufundîndu-se cînd a ieșit din port. Această limpezire făcu pe pilot să recunoască coastele Scoției și îndreptînd cu multă îndemînare cele patru vase ale lui printre acele șiruri de stînci, se duse în 20 august la Leith, unde nu se făcuse nici o pregătire pentru primirea reginei. Cu toate acestea, abia ajunse ea acolo și cei mai de frunte ai orașului se adunară și veniră a o complimenta. În acest timp, strînseră cîțiva călușei ale căror hamuri cădeau trențe, ca s-o conducă pe regină la Edimburgh. La această vedere, Maria nu se putu opri de a plînge încă o dată, căci își aducea aminte de măreții ei cai de paradă și de caii cei mîndri ai cavalerilor și damelor ei din Franța, astfel

că deodată, Scoția i se arătă în toată ticăloșia sa iar a doua zi, ea căută să i se arate în toată sălbăticia ei.

A petrecut la castelul d'Holyrood o noapte în care, zice Brantôme, cinci sau șase sute de locuitori din oraș, în loc de-a o lăsa să doarmă, veniră să-i cînte ca turbați cu niște viori păcătoase și cu niște dible mici cu trei corzi, doar să audă liturghia. Din nefericire, poporul din Edimburgh era aproape în întregime de religie reformată ; astfel încît, înfuriindu-se de ce să meargă regina cu această probă de papism, intră cu sila în biserică înarmat cu cuțite, cu pietre și cu bîte, cu scop de a-l omorî pe bietul preot, care era leimosinarul ei. Acesta părăsi altarul și fugi lîngă regină, pe cînd fratele Mariei, priorul de la Sfîntul Andrei, pe care îl trăgea mai mult inima pe atunci să fie soldat decît ecleziastic, luă o sabie și punîndu-se între popor și regină, declară că îl va omorî cu mîna sa pe cel dintîi ce ar face un pas mai mult. Această hotărîre, unită cu aerul cel brav și impăciuitor al reginei, opri zelul noilor reformați.

Cum am mai zis, Maria ajunsese, în mijlocul aprinderii primelor războaie religioase. Catolică zeloasă ca toată familia ei dinspre mama sa, insufla hugenoților cele mai mari temeri : astfel, se răspîndise zvonul că Maria în loc să tragă la Leith, cum o nevoise ceața, trăsese la Aberdeen. Acolo, se zicea că s-ar fi întîlnit cu contele de Huntly, unul dintre aceia care rămăseseră credincioși în religia catolică, și care, după familia Hamiltonilor era cel mai de aproape și cel mai tare aliat al familiei regale. Ajutată de el și de douăzeci de mii de soldați din nord, s-a fi dus atunci la Edimburgh și ar fi re-

înființat credința catolică în toată Scoția. Evenimentele nu întîrziară însă de a proba că această acuzație era mincinoasă.

Maria iubea prea mult, cum am zis, pe priorul de la Sfîntul Andrei, care era fiul lui Iacob al V-lea și al unei nobile ce se trăgea din familia conților de Mar, care fusese frumoasă în tinerețea ei și care cu tot amorul prea cunoscut al lui Iacob al V-lea pentru dînsa și copilul ce rezultă dintr-însul, a luat pe lordul Douglas de Lochleven, cu care făcuse doi copii, cel mai mare pe nume Williams și cel mai mic George, care se aflau astfel frați vitregi ai regentului. Astfel, abia că se urcase pe tron Maria și înapoiase priorului de la Sfîntul Andrei titlul de conte de Mar, care era al strămoșilor săi dinspre mamă, și fiindcă acela de conte de Murray era vacant de la moartea faimosului Thomas Randolph, Maria, în amiciția ei frățească pentru Iacob Stuart, nu întîrzie de-a alătura acest titlu pe lîngă acelea cu care îl mai decorase.

Dar aici greutatea se făcea mai mare și mai încurcată, căci noul conte de Murray, cu caracterul ce-l cunoaștem, nu era om să se mulțumească cu un titlu fără pămînturi ; așadar pămînturile, care erau ale coroanei de la stingerea părții masculine a vechilor conți, fuseseră puțin cîte puțin cotropite de vecinii puternici, între care se afla faimosul conte de Huntly de care am mai vorbit : rezultă din aceasta că și regina, judecînd imediat că din această parte ordinele ei ar putea prea bine să întîmpine oarecare piedici, se puse, sub cuvînt de a vizita moșiile sale

din nord, în fruntea unei mici oștiri comandate de fratele ei, contele de Mar și de Murray.

Contele de Huntly fu cu atît mai puțin înșelat de această expediție, deoarece fiul lui, John Gordon, pentru cîteva abuzuri ce făcuse, fusese condamnat la închisoare temporară. Cu toate acestea el arătă toate supunerile putincioase reginei, trimițînd mesageri înaintea ei, ca s-o invite a se odihni în castelul lui și veni chiar în persoană, după mesageri, ca să reînnoiască și din gura sa invitația. Din nefericire, chiar în clipa în care venea să se întîlnească cu regina, guvernatorul de la Inverness, care era un om al lui, refuză Mariei intrarea în acest castel, care era cu toate acestea un castel regal. Este adevărat că Murray, convins că nu se cuvenea să stea la tocmeală cu asemenea rebeli, pusese să-i și taie capul ca unui culpabil de înaltă trădare.

Această faptă nouă îi probă lui Huntly că tînăra regină nu era dispusă a lăsa domnilor să reia această putere mai suverană înjosită de tatăl-său ; astfel, îndată, cu toată primirea cea plină de bunăvoință ce i se făcu, cînd află, fiind la cîmp, că fiul său, scăpînd din închisoare, se pusese în fruntea corăbiilor sale, se temu că nu l-ar crede cineva, cum că nu era complice la această răscoală și plecă în noaptea aceea chiar, spre a prelua comanda soldaților lui, hotărît, fiindcă Maria n-avea cu dînsa mai mult de șapte pînă la opt mii de oameni în oștire, a încerca soarta unei bătălii, proclamînd ca Bucleuch, în tentativa sa de a-l smulge pe Iacob al V-lea din mîinile Douglasilor, că n-avea nimic cu regina, ci numai

cu regentul, care o ținea sub tutela sa și îi strica gîndurile cele bune.

Murray, care știa că adesea toată liniștea unui regat ține de tăria ce dezvoltă cineva în începuturile sale, adună îndată pe toți baronii din nord, ale căror pămînturi erau vecine cu ale sale, ca să meargă contra lui Huntly. Toți ascultară, căci casa lui Gordon era așa de puternică, încît fiecare se temea să nu se facă și mai puternică ; dar. cu toate acestea era învederat că, dacă era vreo ură pentru vasal, nu era multă iubire pentru regină și că cea mai mare parte veniseră fără vreun scop hotărît și cu proiectul de a lăsa împrejurările să-i conducă.

Amîndouă oștirile se întîlniră lîngă Aberdeen. Murray puse îndată oastea sa, pe care o adusese de la Edimburgh și de care era sigur, pe vîrful unei înălțimi și așeză treptat pe panta dealului pe toți aliații săi din nord. Huntly înaintă cu hotărîre asupra lor și îi atacă pe muntenii vecini ai săi, care, după o luptă scurtă, se retraseră în dezordine. Îndată soldații săi își aruncară lănciile și trăgîndu-și spadele, strigară : Gordon ! Gordon ! apoi se luară după fugari și credeau că au și cîștigat bătălia, cînd veniră să se lovească îndată cu corpul armatei lui Murray, care rămase nemișcat ca o întăritură de fier și care, cu lungile sale lănci, o scoase lesne la cale cu adversarii săi care erau ușor înarmați. Atunci veni rîndul Gordonilor să se retragă, ceea ce văzînd soldații din nord, se adunară din nou și veniră iară la luptă, avînd fiecare din ei cîte o ramură verde la căciulă ca să fie recunoscut de camarazii lui. Această mișcare neașteptată hotărî soarta bătăliei : muntenii

se rostogoliră din deal ca un pîrîu, tîrînd cu dînșii tot ce ar fi vrut să le împiedice trecerea. Atunci Murray, văzînd că sosise clipa de a strica cu totul armata inamicilor, năvăli cu toată cavaleria sa. Huntly, care era prea gras și foarte greu înarmat, căzu și fu sfărîmat sub picioarele cailor. Lui John Gordon, după ce fu prins în fuga sa, i se tăie peste trei zile capul, la Aberdeen. În cele din urmă, fratele său, care era prea tînăr atunci ca să sufere o asemenea soartă, fu închis într-o temniță și omorît mai tîrziu, chiar în ziua cînd împlini șaisprezece ani.

Maria se aflase de față la această bătălie iar liniștea și curajul ce le arătase făcuseră o mare impresie asupra sălbaticilor ei apărători, care, în toată calea ei, o auziseră zicînd că ar fi vrut să fie bărbat ca să-și petreacă zilele călare și nopțile sub cort și să poarte cămașă de zale pe trup, o cască pe cap, o pavăză la braț și o spadă lată la brîu.

Maria își făcu intrarea la Edimburgh în mijlocul entuziasmului general, căci această expediție contra contelui de Huntly, care era catolic, fusese foarte populară între locuitorii din Edimburgh, care nu puteau să înțeleagă adevăratele motive ce produseseră această întreprindere. Ei erau reformați, contele era papist : era un inamic mai puțin, iată tot ce priviseră ei. Astfel, scoțienii, în mijlocul strigărilor, arătară din gură ori prin cereri scrise, dorința ca regina lor, care n-avea nici un copil cu Francisc al II-lea, să se remărite. Maria consimți și dînd ascultare învățăturilor înțelepte ale acelora care o înconjurau, hotărî să întrebe despre această căsătorie și

pe Elisabeta, pe care, ca o nepoată a lui Henric al VIII-lea, era s-o moștenească la întîmplare, dacă regina Angliei ar fi murit fără să lase vreun urmaș. Din nefericire, ea nu se purtase totdeauna cu o asemenea înțelepciune, căci, la moartea Mariei Tudor, căreia i se zicea Maria sîngeroasa, reclamase tronul lui Henric al VIII-lea și întemeindu-se pe nelegitimitatea de naștere a Elisabetei, luase titlul regilor Scoției, Angliei și Irlandei punînd să se facă monede cu acest titlu nou și să i se sape vasele cu acest titlu nou.

Elisabeta era cu nouă ani mai mare decît Maria, adică pe atunci nu împlinise încă treizeci de ani. Îi era prin urmare rivală nu numai ca regină ci și ca femeie. În privința creșterii, putea susține comparația cu folos, căci dacă avea mai puțin farmec în suflet, avea mai multă soliditate în judecată. Familiarizată cu politica, cu filozofia, cu poezia și cu muzica, afară de limba engleză, limba sa părintească, vorbea și scria minunat în limba greacă, latină, franceză, italiană și spaniolă, dar deși o întrecea cu aceasta pe Maria, Maria era mai frumoasă și mult mai încîntătoare decît rivala sa. Elisabeta, este adevărat, avea o înfățișare măreață și plăcută, ochi mici și strălucitori, o albeață minunată, dar avea părul roșu, piciorul mare și mîna groasă, în timp ce Maria, din contră, cu frumosul ei păr blond cenușiu, cu fruntea ei nobilă și deschisă, cu sprîncenele ei așa de regulat arcuite încît le-ar fi crezut cineva trase cu penelul, cu ochii ei din care rîvnea neîncetat un filtru de flăcări, cu nasul ei format cu toată scumpătatea liniilor grecești, cu gura ei așa de rumenă și

așa de grațioasă încît părea că trebuia să se deschidă numai ca să facă a se auzi vorbe dulci, întocmai ca o floare ce se deschide numai ca să degaje parfumuri, cu gîtul ei alb și grațios ca al unei lebede, cu mîinile ei de alabastru, cu talia ei de zeiță și cu piciorul ei de copil, făcea o armonie căreia statuarul cel mai fanatic de forme n-ar fi știut ce greșeală să-i afle.

Aceasta era cea mai mare și adevărata crimă a Mariei : o singură imperfecțiune la obraz sau la talie ar fi făcut-o să nu moară pe eșafod.

Astfel deci, această frumusețe era pentru Elisabeta, care n-o văzuse niciodată și care prin urmare nu o putea judeca decît din auzite, o cauză mare de neliniște și gelozie pe care nu știa s-o ascundă și pe care o da neîncetat pe față cu întrebările și cu nerăbdările ei. Într-o zi cînd stătea cu familiaritate de vorbă cu Iacob Melvil pentru cauza ce îl aducea la curtea ei, și care era patronajul ce îl da Elisabetei, Maria Stuart, pentru alegerea unui bărbat, alegere pe care regina Angliei se arătase mai întîi că dorea a o aținti asupra contelui de Leycester, conduse pe ambasadorul Scoției într-un cabinet de lucru, unde îi arătă mai multe portrete cu etichete scrise de mîna sa. Cel dintîi era al contelui de Leycester. Fiindcă acesta era chiar petitorul arătat de Elisabeta, Melvil ceru acest portret de la Elisabeta ca să îl arate Mariei Stuart, dar Elisabeta nu vru să-l dea, zicîndu-i că numai pe acela îl avea. Atunci Melvil îi răspunse surîzînd că avînd originalul putea prea bine să-i dea copia ; dar Elisabeta nu vru să consimtă nici pentru toată lumea. După ce încetă

această mică dispută, îi arătă portretul Mariei Stuart pe care îl sărută cu multă tinereţe, mărturisind lui Melvil marea sa dorinţă de a o vedea pe stăpîna sa.

— Asta e foarte lesne, doamnă, răspunse acesta, pune să-ţi păzească această cameră sub cuvînt că nu ţi-e bine şi pleacă incognito în Scoţia, cum a făcut regele Iacob al V-lea pentru Franţa, cînd a vrut s-o vadă pe Madelena de Valois, pe care a luat-o pe urmă de nevastă.

— Vai ! răspunse Elisabeta, şi eu aş vrea, dar nu e aşa de lesne cum crezi. Spune-i cu toate acestea reginei dumitale că o iubesc foarte mult şi că vreau să trăim mai prietene decît pînă acum.

Pe urmă trecînd la un subiect de care se părea de mult timp că avea dorinţa să vorbească :

— Să vedem, Melvil, urmă ea, spune-mi curat, soră-mea e aşa de frumoasă cum se zice ?

— Trece de prea frumoasă, răspunse Melvil ; dar nu pot să dau o idee despre aceasta maiestăţii voastre, neavînd vreun punct de asemănare.

— Am să-ţi dau eu unul, zise regina, e mai frumoasă decît mine ?

— Doamnă, răspunse Melvil, eşti cea mai frumoasă din Anglia, iar Maria Stuart este cea mai frumoasă din Scoţia.

— Într-un cuvînt, care din noi două este cea mai frumoasă ? întrebă Elisabeta, pe care acest răspuns oricît de îndemînatic fusese, nu o mulţumea întrutotul.

— Stăpîna mea, doamnă, răspunse Melvil, sînt nevoit a o mărturisi.

— Atunci, e prea mare deci, zise Elisabeta, căci talia mea e din cele mai mari ?

— Doamnă, răspunse Melvil, ea e vînătoarea, călăria, lutul și clavirul.

— E forte în acest din urmă instrument ? întrebă Elisabeta.

— Da. doamnă, zise Melvil, destul de forte pentru o regină.

Convorbirea rămase aici, dar fiindcă și Elisabeta era o muzicantă minunată, însărcinä pe milordul Husden a-l introduce pe Melvil la dinsa în clipa în care s-ar afla la clavir, ca să o poată auzi fără ca ea să se arate că ar cînta pentru dînsul. Într-adevăr, în aceeași zi, Husden, urmînd instrucțiunile reginei, conduse pe ambasador într-o galerie care era despărțită de apartamentul reginei printr-o tapițerie, astfel încît, Husden ridicînd-o, Melvil o putut auzi foarte bine pe Elisabeta, care se întoarse numai după ce cîntă partitura întreagă cu mult talent. Văzîndu-l pe Melvil, se prefăcu că se supără mult și vru chiar să-l bată ; dar această supărare se alină puțin cîte puțin înaintea complimentelor ambasadorului și pînă în cele din urmă îi trecu de tot cînd el îi mărturisi că Maria Stuart nu era de puterea ei. Dar nu era numai atît : mîndră de acest triumf, Elisabeta vru s-o mai vadă Melvil și dansînd. Prin urmare, îl mai ținu încă două zile pînă a-i da scrisorile, ca să poată a se afla de față la un bal ce urma să îl dea. Aceste scrisori, cum am spus, cuprindeau dorința ei ca Maria Stuart să-l ia de bărbat pe Leycester, dar această propunere nu putea fi luată ca serioasă. Leycester, al cărui merit personal era pentru aceasta prea de

mijloc, era de o naștere cu mult mai mică încît să pretindă mîna fiicei atîtor regi. Maria răspunse deci că o asemenea alianță nu-i venea la socoteală.

În mijlocul acestor lucruri, se întîmplă la curte o istorie curioasă și tragică.

Printre domnii care o urmaseră pe Maria Stuart în Scoția era, cum am zis, un tînăr gentilom anume Chatelard, adevărat tip al noblețeî de atunci, nepot al lui Bayard dinspre mama sa, poet și cavaler, plin de talent și curaj și fiind al mareșalului Damville, din casa căruia făcea parte. Această poziție înaltă în care se afla Chatelard îi iertă, în tot timpul în care se aflase în Franța, s-o curteze pe Maria Stuart, care nu văzuse niciodată în închinăciunile ce i le făcea în versuri, altceva decît acele declarații poetice și galante, care erau la modă pe atunci și de care, mai vîrtos ea, era mai în toate zilele încărcată. Așadar se întîmplă ca în timpul în care Chatelard era cel mai înamorat de regină, ea să fie, cum am zis, nevoită a părăsi Franța. Atunci mareșalul Damville, care nu cunoștea patima lui Chatelard și care însuși încurajat de buna primire a Mariei, se pusese la rînd ca să-l moștenească pe Francisc al II-lea ca soț, plecă în Scoția cu biata exilată, luîndu-l cu dînsul pe Chatelard și netrecîndu-i deloc prin minte ca el să-i fie rival, îi mărturisi patima sa și îl lăsă lîngă Maria cînd fu nevoit a o părăsi, însărcinîndu-l pe junele poet a susține pe lîngă dînsa interesele amorului său. Această însărcinare de confident îl apropie și mai mult pe Chatelard de Maria și fiindcă în calitatea sa de poet, regina îl trata ca pe un frate, prinse atîta inimă în privința patimei

sale, încît făcu cea mai cutezătoare încercare a sa ca să capete un alt titlu. Prin urmare, se introduse într-o seară în camera Mariei Stuart și se ascunse sub pat, dar în clipa în care regina se pregătea să se dezbrace, un cățel pe care îl avea ea începu să latre așa de tare încît femeile alergară la lătratul lui și urmînd cu ochii partea către care lătra cățelul, văzură pe Chatelard. O femeie iartă lesne o crimă pe care o scuză un prea mare amor : Maria Stuart era femeie înainte de a fi regină și îl iertă.

Dar, această bunătate făcu să crească și mai mult încrederea lui Chatelard. El atribui mustrarea pe care o primise la înfățișarea femeilor reginei și presupuse că dacă ar fi fost singură, l-ar fi iertat și mai bine. Astfel încît, trei săptămîni mai tîrziu această scenă se reînnoi, dar de astă dată Chatelard, prins într-un armariu după ce se culcase regina, fu predat gărzilor.

Momentul era rău ales : un asemenea scandal, într-o perioadă în care regina trebuia să se mărite, ar fi fost fatal pentru Maria, dacă nu era fatal pentru Chatelard. Murray luă lucrul asupra sa și judecînd că un proces public ar putea singur să scape numele reginei, împinse acuzația așa de tare, încît Chatelard fu condamnat la moarte. Maria stărui pe lîngă fratele ei ca să-l trimită înapoi pe Chatelard în Franța, dar Murray o făcu să vadă ce urmări înspăimîntătoare ar avea o asemenea iertare, astfel încît Maria fu nevoită a lăsa dreptatea să-și urmeze cursul : Chatelard fu condus la suplicіu.

Cînd ajunse pe eșafodul care era înălțat înaintea palatului reginei, Chatelard, care refuzase ajutorul

unui preot, puse să i se citească oda lui Ronsard asupra morții și după această citire pe care o urmă cu un plîns învederat, se întoarse către ferestrele reginei și strigînd pentru cea din urmă oară :

— Adio, cea mai frumoasă și cea mai crudă principesă din lume !

Își întinse gîtul executorului, fără a arăta nici o căință sau a scoate vreun plînset. Această moarte făcu o așa de mare întipărire reginei încît nu cuteză să-l compătimească.

În acest timp se răspîndi zvonul că regina Scoției consimțea la o nouă căsătorie și mai mulți pețitori se înfățișară, venind de la cele dintîi case suverane din Europa : mai întîi fu arhiducele Carol, al treilea fiu al imperatorului Germaniei, pe urmă principele moștenitor al Spaniei, don Carlos, același care fu pe urmă dat la moarte de tatăl său, apoi ducele d'Anjou, care deveni mai tîrziu Henric al III-lea. Dar ca să ia un principe străin, trebuia să se lepede de drepturile ei la coroana Angliei. Maria refuză prin urmare și făcîndu-și onoare de acest refuz lîngă Elisabeta, își aruncă ochii asupra unui lord al acesteia din urmă, anume lord Darnley care era fiul contelui de Lennox.

Elisabeta, care nu putea spune nimic în contra acestei căsătorii, fiindcă regina Scoției alegea nu numai un englez de soț, dar încă lua pe acest soț din propria sa familie, îngădui contelui de Lennox și fiului său a se duce la curtea Scoției, rezervîndu-și, dacă lucrurile i se păreau că ar lua o față serioasă, a-i rechema pe amîndoi lîngă dînsa, ordin

căruia trebuiau să fie nevoiți a se supune, fiindcă toate bunurile lor se aflau în Anglia.

Darnley era de optsprezece ani, era frumos, bine făcut, elegant, vorbea acel jargon încîntător al tinerilor domni de la curtea Franței și Angliei pe care Maria încetase de a-l mai auzi de la exilul ei în Scoția. Ea fu amăgită de aceste aparențe și nu văzu că sub această scoarță strălucitoare, Darnley ascundea o nulitate profundă, un curaj în doi peri și un caracter schimbător. Este adevărat că el ajunsese pînă la dînsa cu ajutorul unui om a cărui înrîurire era așa de singulară ca și înălțarea sa, care-i da ocazia de a o deprinde. Vrem să vorbim de David Rizzio.

David Rizzio, care a jucat un rol așa de mare în viața Mariei Stuart și a cărei mare favoare, a dat, fără vreun cuvînt probabil, inamicilor săi arme așa de crude în contra ei, era fiul unui muzicant din Torino încărcat cu o familie numeroasă, care, văzînd că avea un gust învederat pentru muzică, îl învățase începuturile acestei arte. Cînd era de cincisprezece ani părăsise casa părintească și se dusese pe jos la Nisa, unde ducele de Savoia își avea curtea ; acolo, intrase în serviciul ducelui de Moreto și acest domn fiind numit peste cîțiva ani la ambasada Scoției, Rizzio îl urmă în acest regat. Fiindcă acest tînăr avea un glas minunat și cînta cu viola și cu dibla cîntece ale căror arii și vorbe erau compuse de el, ambasadorul vorbi despre dînsul Mariei, care dori să-l vadă. Rizzio, plin de încredere în sine, văzînd în această dorință a reginei un mijloc de a se ajunge, se grăbi a se supune ordinului ei, cîntă înaintea-i și acesteia îi plăcu. Atunci îl ceru

lui Moreto, fără mai multă însemnătate decît parcă i-ar fi cerut un cîine bun sau un șoim învățat. Moreto îl dădu, încîntat că se ivise această ocazie pentru a-i face curte, dar abia fu în serviciul ei și Maria văzu că muzica era cel mai mic talent din cîte avea el și că mai avea, pe lîngă acesta și o învățătură, dacă nu profundă, cel puțin variată, un spirit mlădios, o imaginație vie, maniere dulci și în același timp multă cutezanță și siguranță. Îi aducea aminte de acei artiști din Italia pe care îi văzuse la curtea Franței și care vorbeau limba lui Marot și a lui Ronsard, ale căror frumoase poezii le știa pe dinafară : avea mai mult decît îi trebuia ca să placă Mariei Stuart. În scurt timp deveni favoritul ei și întîmplîndu-se atunci ca locul secretarului dispacielor* franceze să fie vacant, Rizzio fu numit în acest loc.

Darnley, care vroia să reușească cu orice preț, îl atrase pe Rizzio la interesele sale, neștiind că n-avea trebuință de acest sprijin și fiindcă Maria, care de la întîia vedere se înamoră de dînsul, temîndu-se de vreo intrigă nouă din partea Elisabetei, grăbea, pe cît o iertau convenințele, această unire, lucrurile merseră cu o iuțeală minunată și în mijlocul bucuriei publice, cu aprobarea nobilimii, cu excepția unei mici minorități, în fruntea căreia era Murray, căsătoria fu serbată la 29 iulie 1565, sub cele mai fericite auspicii. O zi înaintea ajunului, Darnley și contele de Lennox, tatăl său, primiseră ordin să se întoarcă la Londra și fiindcă nu se supuseseră, opt zile

---

* dispacielor = depeșelor

după serbarea cununiei aflară că doamna contesă de Lennox, singura persoană din familia lor care rămăsese în puterea Elisabetei, fusese arestată și condusă la Turn. Astfel Elisabeta, cu toată prefăcătoria ei, cuprinsă de această primă iuțeală pe care avea totdeauna așa de mare greutate a o învinge, își dăduse pe față toate resentimentele.

Cu toate acestea Elisabeta nu era femeia care să se mulțumească cu o răzbunare nefolositoare : astfel, ea dădu îndată drumul contesei și își întoarse ochii către Murray, cel mai nemulțumit dintre lorzii opoziției care pierdea cu această căsătorie toată înrîurirea sa personală. Nu-i fu greu prin urmare Elisabetei ca să-i dea armele în mînă. Într-adevăr, după ce a căzut în întreprinderea dintîi pe care o făcuse ca să pună mîna pe Darnley, chemă la dînsul pe ducii de Chatellerault, Glaincairn, Argyle și Rothes, care adunînd cîți partizani putură, începură a se răscula pe față contra reginei. Aceasta fu fapta cea mai pe față a inamicei care fu în cele din urmă așa de fatală Mariei.

Regina, din partea sa, făcu un apel la nobilimea sa, care se grăbi a-i răspunde și a se așeza împrejurul ei, astfel încît după o lună se află împresurată de cea mai frumoasă oștire ce ar fi ridicat vreodată vreun rege al Scoției. Darnley se puse în fruntea acestei adunări măreție, călare pe un cal minunat, acoperit cu o armură aurită, și însoțit de regina, care, avînd un costum de amazoană și pistoale în coburul șeii, vru să facă această campanie împreună cu dînsul ca să nu îl părăsească nici un moment.

Amîndoi erau tineri, amîndoi erau frumoşi şi ieşiră din Edimburgh în mijlocul strigărilor poporului şi ale armatei.

Murray şi complicii săi nu încercară a se opune şi campania se trecu în mersuri şi contramersuri aşa de rapide şi aşa de complicate, încît se numi această răscoală *Run about Raid*, adică cursa în toate părţile. Murray şi rebelii se retraseră în Anglia, unde Elisabeta, cu toate că se arăta că defăima această faptă, le dădu toate ajutoarele de care aveau trebuinţă.

Maria se întoarse la Edimburgh plină de veselie pentru succesul celor două campanii dintîi ce le făcuse, netrecîndu-i prin minte că această favoare nouă a soartei era cea din urmă pentru dînsa şi că aici se opreau scurtele ei prosperităţi. Într-adevăr, văzu îndată că-şi alesese pe Darnley, nu cum crezuse, un soţ galant şi plin de îngrijiri pentru dînsa ci un stăpîn imperios şi brutal, care, ne mai avînd nici un cuvînt de a se ascunde în ochii nevestei sale, se arăta astfel precum era, adică plin de vicii ruşinoase, între care beţia şi desfrîul erau cele mai mici. Astfel nu întîrziară a se naşte certuri mari între soţii regali.

Darnley, luînd-o pe Maria, nu devenise rege, ci numai bărbatul reginei. Ca să-i dea o autoritate cam egală cu a unui regent, se cuvenea ca Maria să-i dea ceea ce se numea coroana matrimonială, coroana pe care, în scurta sa domnie, o purtase Francisc al II-lea şi pe care Maria, după purtarea lui Darnley în privinţa sa, n-avea deloc aminte a i-o da. Astfel, cu toate stăruinţele lui şi cu toate formele sub care

le înfățișa, Maria îi răspunse printr-un refuz nestrămutat. Darnley, mirat de această tărie de voință a unei regine tinere care îl iubise așa de mult încît îl înălțase pînă la dînsa, necrezînd că o va afla într-însa, căută împrejuru-i care consilier secret și cu înrîurire putuse să i-o insufle. Presupunerile sale se opriră asupra lui Rizzio.

Într-adevăr, oricăror cauze (și acest punct a rămas întunecos totdeauna chiar și la istoricii cei mai binevăzători) fu Rizzio dator înrîuririi sale, sau că el comanda ca amant sau că o consulta ca ministru, părerile sale, pe cît trăi el, fură date totdeauna pentru cea mai mare glorie a reginei. Plecînd de așa de jos vroia cel puțin a se arăta demn de înălțimea la care ajunsese și fiind dator cu totul Mariei, încerca prin devotamentul său a-i înapoia tot ce-i era dator. Darnley nu se înșelase deci și înțelese că Rizzio era acela care, disperat fiindcă fusese și el ceva într-o unire ce o prevedea că era să fie așa de nefericită, învăța pe Maria să nu lase nici o parte din puterea ei aceluia ce avea mai mult decît merita, avînd persoana sa.

Darnley, ca toți oamenii cu caracter slab și iute totodată, tăgăduia celorlalți stăruința voinței, dacă această voință nu era susținută de o înrîurire străină. Crezu deci că dezbărîndu-se de Rizzio, nu se putea să nu-și cîștige cauza, fiindcă numai el singur, cum credea, îl împiedica de a primi această coroană matrimonială, pe care o dorea așa de mult. Prin urmare, fiindcă Rizzio era așa de urîcios nobilimii, căci se înălțase mai presus de ea prin meritul lui, nu-i fu greu lui Darnley a organiza un complot și

James Douglas de Morton, cancelar al regatului, consimți a fi capul acestui complot.

Iată a doua oară, de la începutul acestei istorisiri, cînd scriem acest nume al lui Douglas care apare așa des în istoria Scoției și care, în acea perioadă, stins în ramura întîilor născuți ce se numeau Douglașii Negri, se perpetua în ramura cadeților, ce se numeau Douglașii Roșii. Această familie veche, nobilă și puternică, care, după ce pierise moștenirea bărbătească a lui Robert Bruce rîvnea regatul celui dintîi dintre Stuarți și care, de atunci, dăduse neîncetat ocol tronului, cînd ca sprijinitor al lui, cînd ca inamic, fiind gelos pe toate casele cele mari, căci orice mărire îi făcea umbră și mai ales a Hamiltonilor, care, deși nu era egală cu el, era cel puțin cea mai puternică după dînsul.

Pe cît timp a împărățit Iacob al V-lea, mulțumită urii ce le-o purta regele, Douglașii, nu numai că-și pierduseră toată înrîurirea, dar fuseseră încă și exilați în Anglia. Această ură venea din cauză că ei puseseră mîna pe tutela tînărului principe și îl ținuseră prizonier pînă cînd se făcuse de cincisprezece ani. Atunci, cu ajutorul unuia din pajii lui, Iacob al V-lea scăpînd de la Falkland, ajunse la Stirling, al cărui guvernator ținea cu dînsul. Pe urmă, îndată ce sosi în acest castel, dădu o proclamație ca orice Douglas care s-ar apropia de castel la o distanță mai mică de douăsprezece mile să fie dat în judecată ca fiind culpabil de înaltă trădare. Nu fu numai atît, deoarece căpătă un decret de la parlament care îi declara culpabili în contra datoriilor lor și îi condamna la exil. Rămaseră deci proscriși pe cît timp

trăi regele și numai după moartea acestuia se întoarseră în Scoția. Rezulta din aceasta că, deși fuseseră rechemați împrejurul tronului, unde ocupară locurile cele mai însemnate, în naşterea înrîuririi ce o avusese Murray, care era și el Douglas dinspre mama sa, ei nu-i iertaseră fiului ura ce o purtau tatălui.

Iată pentru ce James Douglas, cu toate că era cancelar al regatului și prin urmare însărcinat cu executarea legilor, se puse în fruntea complotului care avea drept scop încălcarea tuturor legilor dumnezeiești și omenești.

Întîia idee a lui Douglas fusese de a-l da pe Rizzio cum fuseseră dați favoriții lui Iacob al II-lea la puntea de Lauder, adică de a-l da întîi în judecată și pe urmă a-l spînzura. Dar o asemenea moarte nu îndestula răzbunarea lui Darnley și fiindcă el vru s-o pedepsească mai vîrtos pe regină prin persoana lui Rizzio, ceru ca omorul să se facă de față cu regina.

Douglas se asocie cu lordul Ruthwen, sibarit *, trîntor și desfrînat, care promise să meargă așa de departe cu devotamentul în această împrejurare, încît să pună o platoșă și pe urmă, sigur de acest complice însemnat, căută alți agenți.

Cu toate acestea complotul nu se putu urzi așa de ascuns fără ca să nu se afle ceva : astfel Rizzio primi mai multe sfaturi pe care le disprețui. Sir Iacob Melvil, între alții, încercă prin toate mijloacele să-l facă să înțeleagă în ce pericol se afla, într-o curte geloasă și sălbatică precum a Scoției, un

* sibarit = de la orașul din vechime ce se numea Sybaris ; om moleșit și desfrînat.

străin care se bucura de o încredere așa de mare. Rizzio primi aceste aluzii ca un om hotărît a nu și le lua asupra sa iar sir Iacob Melvil, convins că făcuse destule ca să nu-l mustre cugetul, nu stărui mai mult.

Atunci veni un preot francez care trecea drept un astrolog foarte îndemînatic și care introducîndu-se lîngă Rizzio îi zise că stelele îl înștiințau că era în pericol de moarte și că trebuia să se ferească mai vîrtos de un oarecare bastard. Rizzio răspunse că, din ziua în care fusese onorat cu încrederea reginei sale, făcuse mai dinainte sacrificiul vieții sale poziției în care se afla ; cu toate acestea, din acel moment putuse să-i vadă pe scoțieni, în genere, iuți la amenințări și înceți la fapte ; cît despre bastardul de care-i vorbea și care fără îndoială era contele de Murray, va avea grijă să nu intre așa departe în Scoția ca să-l ajungă sabia sa, de-ar fi chiar de la Dumfries pînă la Edimburgh de lungă ; ceea ce vroia să zică, cu alte vorbe, că Murray trebuia să stea toată viața sa exilat în Anglia, fiindcă Dumfries era unul din cele dintîi locuri de pe frontieră.

În acest timp, complotul înainta mereu iar Douglas și Ruthwen, după ce-și adunară complicii și își luară măsurile, veniră la Darnley, ca să încheie pactul cu el. Drept preț al serviciului sîngeros ce îl făceau regelui, cerură de la dînsul promisiunea că vor căpăta iertarea lui Murray și a domnilor compromiși ca și dînsul în afacerea *cursei în toate părțile*. Darnley promise tot ce ei cerură și un curier fu trimis la Murray, ca să-i spună despre pregătirile ce se făcuseră și să-l invite a se ține gata ca să re-

intre în Scoția la cea dintîi știre ce va primi. Pe urmă, terminîndu-se acest punct, îl puseră pe Darnley a semna un înscris prin care recunoștea că el era autorul și capul acestei întreprinderi. Ceilalți omorîtori erau contele de Morton, contele de Ruthwen, George Douglas, bastardul lui Angus, Lindley și Andrei Karrew, restul fiind soldați, adevărate mașini de omorît, care nici că știau despre ce era vorba. Darnley își rezervă a hotărî momentul.

A treia zi după această învoială, Darnley, fiind înștiințat că regina era singură cu Rizzio, vru să se asigure însuși de gradul favoarei de care se bucura ministrul lîngă dînsa. Prin urmare, se duse la apartamentul ei printr-o ușiță a cărei cheie o avea totdeauna la dînsul, dar cheia se întoarse în deșert în broască iar ușa nu se deschise. Atunci Darnley bătu numindu-se, dar așa de mare era disprețul în care căzuse lîngă nevasta sa, încît Maria îl lăsă afară deși, presupunînd că ar fi fost singură cu Rizzio, ar fi avut tot timpul de a-l face să iasă. Darnley, nemaiputînd suferi această din urmă întîmplare, chemă pe Morton, pe Ruthwen, pe Lennox, pe Lindley și pe bastardul lui Douglas și hotărî asasinatul peste trei zile.

Puseră la cale toate amănuntele și își împărțiră rolurile pe care fiecare trebuia să le joace în această tragedie sîngeroasă, cînd deodată și în momentul în care nici că se așteptau, ușa se deschise și Maria Stuart se arătă în prag.

— Milorzi, zise ea, nu este nevoie să țineți dezbateri secrete. Am aflat de complotările voastre și cu ajutorul lui Dumnezeu voi îndrepta îndată totul.

După aceste vorbe și pînă a nu avea conjurații timpul de a recunoaște, ea reînchise ușa și se făcu nevăzută ca și o viziune trecătoare dar amenințătoare. Toți rămaseră uimiți. Morton fu cel dintîi care putu să vorbească :

— Milorzi, zise el, noi jucăm aici un joc pe viață și pe moarte și nu ne trebuie multă îndemînare și multă putere, ci doar iuțeală multă. De nu-l vom pierde pe acest om, sîntem noi pierduți. Nu trebuie deci să-l lovim poimîine ci chiar astă seară.

Toți aplaudară pînă la Ruthwen, care, cu toate că era încă palid și înfierbîntat după o boală de desfrînare, promise că nu va rămîne pe urmă. Singurul punct care fu schimbat la propunerea lui Morton, a fost ca omorul să se facă a doua zi, căci, după părerea tuturor, aveau trebuință de o zi ca să-i adune pe conjurații subalterni, al căror număr urca pînă la o sută cincizeci.

A doua zi, care era sîmbătă, 9 martie 1566, Maria Stuart, care moștenise de la tatăl său Iacob al V-lea ura etichetei și trebuința de libertate, invitase șase persoane spre a cina cu dînsa, între care era și Rizzio. Darnley, înștiințat de dimineață despre această împrejurare, dădu de știre îndată conjuraților, trimițîndu-le vorbă că îi va introduce singur în palat pe la orele șase — șapte seara. Conjurații răspunseră că vor fi gata.

Dimineața fu întunecoasă și furtunoasă, cum sînt în Scoția mai toate zilele de la începutul primăverii, iar către seară neaua și vîntul își îndoiseră desimea și puterea. Maria rămăsese închisă în apartament cu Rizzio și ceilalți cinci invitați în timp ce Darnley,

care înaintase de mai multe ori pînă la ușa secretă, putuse să audă sunetul instrumentelor și glasul favoritului reginei, care cînta acele melodii dulci ce au rămas pînă în zilele noastre și pe care populația din Edimburgh încă i le mai atribuie. Aceste melodii erau pentru Maria o aducere aminte a șederii sale în Franța, din care artiștii veniți în urma familiei Médicis făcuseră un ecou al Italiei, dar pentru Darnley ele erau o insultă și de cîte ori le auzea se retrăgea mai întărit în planul său.

La ora stabilită, conjurații care primiseră peste zi cuvîntul de trecere, bătură la poarta castelului și fură primiți fără nici o greutate, căci însuși Darnley, înfășurat într-o manta mare, îi aștepta la poarta prin care fură introduși. Îndată, cei o sută cincizeci de soldați se strecurară într-o curte din interiorul castelului, unde se așezară sub grînare, atît ca să se ferească de frig cît și ca să nu fie văzuți pe neaua de care era acoperit pămîntul. O fereastră foarte luminoasă da în această curte ; această fereastră era de la cabinetul reginei. La cel dintîi semnal ce li s-ar fi dat de la această fereastră, soldații trebuiau să spargă ușa și să vină în ajutorul capilor conjurați.

După ce se dădură aceste instrucțiuni, Darnley conduse pe Morton, pe Ruthwen, pe Lennox, pe Lindsay, pe Andrei Karrew și pe bastardul lui Douglas în camera alăturată cu cabinetul și de care era despărțită printr-o tapițerie ce era spînzurată înaintea ușii. De acolo putea auzi cineva tot ce se vorbea și dintr-o singură săritură a se arunca în mijlocul comesenilor.

Darnley îi lăsă în această cameră, recomandîndu-le tăcerea și pe urmă, dîndu-le ca semnal de intrare clipa în care vor auzi strigînd : *La mine, Douglas !* ocoli coridorul secret, ca văzîndu-l intrînd pe ușa sa obișnuită, regina să nu aibă nici o presupunere despre această vizită neprevăzută.

Maria era la cină cu șase persoane, avînd după spusele lui Thau și Melvil, pe Rizzio la dreapta ei, pe cînd din contra, Campden ne încredințează că Rizzio mînca în picioare la un bufet. Convorbirea era voioasă și familiară, căci fiecare încerca o mulțumire simțindu-se bine închis și bine acoperit, șezînd la o masă bună cînd neaua bătea ferestrele iar vîntul mugea prin cămine. Deodată Maria, mirîndu-se cînd văzu tăcerea cea mai mare urmînd după vorbele cele mai vii și cele mai însuflețite pe care le schimbaseră comesenii între ei de la începutul cinei și înțelegînd după privirile lor că toată cauza neliniștii lor era îndărătul ei, se întoarse și-l văzu pe Darnley rezemat de spatele fotoliului pe care stătea ea. Regina tresări, căci, deși bărbatul său era cu surîsul pe buze, acest surîs se înăspri așa de mult cînd îl văzu pe Rizzio, încît era învederat că ceva înspăimîntător avea să se întîmple. Într-același moment, Maria auzi în camera vecină un pas greu care se apropia de cabinet, apoi tapițeria se ridică și lordul Ruthwen, acoperit de armura sa a cărei greutate abia putea s-o ducă, palid ca o fantasmă, se arătă în pragul ușii și trăgîndu-și sabia în tăcere, se rezemă pe dînsa. Regina crezu că era în delir.

— Ce vrei milord ? îi zise ea, și pentru ce vii la palat înarmat astfel ?

— Întreabă-l pe rege despre aceasta, doamnă, răspunse Ruthwen cu un glas surd. El trebuie să-ți răspundă.

— Explică-te, milord, zise Maria întorcîndu-se către Darnley, ce înseamnă o asemenea uitare de cuviință ?

— Asta înseamnă, doamnă, răspunse Darnley arătînd cu degetul spre Rizzio, că trebuie să iasă îndată de aici acest om.

— Acest om e al meu, milord, zise Maria sculîndu-se cu mîndrie și prin urmare numai de la mine are să primească ordine.

— La mine, Douglas ! strigă Darnley.

La aceste cuvinte, conjurații care, de vreo cîteva minute se apropiaseră de Ruthwen, temîndu-se, așa de schimbător era caracterul lui Darnley, să nu-i fi făcut a veni degeaba și să nu mai fi cutezat să dea semnalul, se repeziră cu atîta iuțeală în cameră, încît răsturnară masa. Atunci David Rizzio, văzînd că ei cu dînsul aveau ce aveau se repezi la spatele reginei, în genunchi, apucînd poalele de la rochia sa și strigînd în limba italiană : Giustizia ! Giustizia ! Într-adevăr regina, credincioasă caracterului ei și fără a se înspăimînta de această năvălire înfiorătoare, se așeză înaintea lui Rizzio și îl adăposti în dosul maiestății sale. Dar ea se întemeia prea mult pe respectul nobleței sale, obișnuită de cinci secole a se lupta piept la piept cu regii săi. Andrei Karrew îi puse un pumnal în piept și o amenință că o va omorî dacă mai stăruia să-l apere pe acela a

cărui moarte era hotărîtă. Atunci Darnley, fără nici o privință pentru însărcinarea în care se afla regina, o luă în brațe și o ridică dinaintea lui Rizzio care rămase în genunchi palid și tremurînd deoarece bastardul lui Douglas, adeverind prezicerea astrologului care îl înștiințase pe Rizzio să se ferească de un oarecare bastard, trăgind chiar pumnalul regelui, îl înfipse în pieptul ministrului care căzu rănit, dar nu mort. Îndată Morton îl luă de picioare și îl trase din cabinet în cameră, lăsînd pe podea o urmă lungă de sînge. Pe urmă, ajungînd acolo, fiecare se aruncă pe dînsul și îl pătrunseră cu cincizeci și șase de lovituri de pumnal. În acest timp, Darnley stătea cu regina, care, crezînd că mai sînt speranțe, nu înceta de a striga grație. Dar Ruthwen se arătă mai palid decît întîia oară și întrebat de Darnley dacă Rizzio era mort, făcu din cap un semn afirmativ, pe urmă, fiindcă în starea în care i se afla sănătatea nu putea suporta o osteneală mai lungă, șezu, deși regina, pe care o lăsase atunci Darnley, stătea în picioare în același loc. Văzînd aceasta, Maria nu se mai putu abține :

— Milord ! strigă ea, cine ți-a dat voie să stai înaintea mea și de unde-ți vine atîta nerușinare ?

— Doamnă, răspunse Ruthwen, nu mă face nerușinarea să urmez astfel, ci slăbiciunea, căci spre a face un serviciu soțului dumitale, am ostenit mai mult decît îmi iartă medicii. Pe urmă întorcîndu-se către un valet : Dă-mi un pahar de vin, zise el aruncînd pumnalul însîngerat al lui Darnley pînă a nu fi pus în teacă, căci iată proba că l-am meritat.

Valetul se supuse și Ruthwen goli paharul cu atîta liniște, parcă ar fi împlinit fapta cea mai simplă.

— Milord ! zise atunci regina făcînd un pas spre dînsul, se poate ca, fiind femeie, cu toată dorința și voința ce am, să nu aflu niciodată vreo împrejurare ca să-ți răsplătesc ceea ce-mi faci, dar, adăugă ea lovindu-și tare burta cu mîna, acela pe care îl port aici și ale cărui zile erai dator a i le respecta, fiindcă respecți așa de puțin maiestatea mea, mă va răzbuna odată de toate insultele acestea.

Pe urmă, cu un gest superb și totodată amenințător, se retrase pe ușa lui Darnley pe care o închise după dînsa.

În momentul acesta se auzi un zgomot mare în camera reginei. Huntly, d'Athole și Bothwell pe care îi vom vedea îndată jucînd un rol așa de însemnat în urmarea acestei istorisiri, cinau adunați într-un vestibul din palat, cînd deodată auziră strigătele și zgomotele armelor, astfel încît alergară în fuga mare și fiindcă d'Athole, care mergea înainte, lovind cu piciorul cadavrul lui Rizzio fără a ști cine era, fiind întins în capul scării, crezură, văzînd un om omorît, că se atenta la viața regelui și a reginei și luară toți săbiile în mîini ca să spargă ușa pe care o păzea Morton. Dar îndată ce Darnley putu să afle ce se întîmpla, se repezi afară din cabinet, urmat de Ruthwen și arătîndu-se celor de curînd veniți :

— Milorzi, zise el, persoana reginei și a mea sînt în siguranță și tot ce s-a petrecut aici a fost cu știrea noastră. Retrageți-vă dar și veți afla mai

multe cînd va veni timpul. Cît pentru acesta, adăugă el ridicînd capul lui Rizzio de păr, pe cînd bastardul lui Douglas îi lumina cu o torță figura ca s-o poată recunoaște, vedeți cine e și dacă merită să vă mai bateți capul pentru dînsul. Într-adevăr, îndată ce Huntly, d'Athole și Bothwell recunoscură pe ministrul muzicant, puseră iar săbiile în teacă și salutîndu-l pe rege, se retraseră.

Maria ieșise cu o singură cugetare în inimă, răzbunarea, dar înțelese că nu putea să se răzbune deodată și pe bărbatul ei și pe complicii lui ; puse deci în lucru toate farmecele spiritului și ale frumuseții ei ca să-l dezgrădească pe rege de complicii lui. Lucrul nu fu greu pentru dînsa : după ce se alină această furie brutală care îl împingea adesea pe Darnley peste toate limitele, el se înspăimîntă singur de crima pe care o făcuse și pe cînd omorîtorii, uniți cu Murray, puneau la cale ca să i se dea acea coroană matrimonială așa de mult dorită, Darnley, așa de ușor cum era și iute, așa de puțin la inimă cît era de crud, făcea chiar în camera Mariei, în fața sîngelui abia șters, un alt tratat prin care se îndatora să-și predea complicii. Într-adevăr, trei zile după întîmplarea de care vorbirăm, omorîtorii aflară o veste stranie, și anume că Darnley și Maria, însoțiți de lordul Seyton, plecaseră împreună din palatul d'Holyrood. Trei zile după aceasta, se văzu o proclamație semnată de Maria, dată de la Dumbar, care chema împrejurul reginei, în numele ei și al regelui, pe toți nobilii și pe toți baronii din Scoția, fiind în rîndul lor și aceia ce fuseseră compromiși la *cursa în toate părțile*, cărora

le da nu numai o deplină și întreagă iertare, dar încă și toată încrederea sa. Urmînd astfel, ea despărțea cauza lui Murray de a lui Morton și a celorlalți omorîtori, care și ei, văzînd că nu mai era nici o siguranță pentru dînșii în Scoția, fugiră în Anglia, unde orice inamic al reginei, cu toate bunele înțelegeri ce se aflau de față între Maria și Elisabeta, era totdeauna sigur că va afla o primire bună. Cît pentru Bothwell, care vrusese a se opune la omor, fu numit lord gardian al tuturor mersurilor regatului.

Din nefericire pentru onoarea sa, Maria, totdeauna mai mult femeie decît regină, pe cînd din contră Elisabeta era mai mult regină decît femeie, îndată ce ajunse iar la putere, întîiul ei act regal fu de a pune să-l dezgroape pe Rizzio, care fusese îngropat fără paradă în pragul templului ce era mai aproape de castelul d'Holyrood și să îl strămute în mormîntul regilor Scoției, compromițîndu-se mai mult prin onorurile ce le făcea mortului decît prin favorurile ce-i dăduse cînd era în viață.

Această demonstrație așa de neînțeleaptă aduse firește certuri între Maria și Darnley. Aceste certuri fură cu atît mai amare căci așa cum poate înțelege cineva bine, împăcarea între bărbat și femeie, cel puțin din partea celei din urmă, fusese totdeauna prefăcută, astfel încît simțindu-se și mai tare încă, prin însărcinarea sa, nu mai păzi nici o măsură și părăsindu-l pe Darnley, se duse de la Dumbar la castelui d'Edimburgh, unde la 19 iunie 1566, adică trei luni după omorîrea lui Rizzio născu un fiu, care fu pe urmă Iacob al VI-lea.

* * *

Îndată ce Maria a născut, l-a chemat pe Jacques Melvil, trimisul ei ordinar pe lîngă Elisabeta și l-a însărcinat să ducă această știre la regina Angliei, rugînd-o totodată a fi naşa copilului regal. Sosind la Londra, Melvil se înfăţişă îndată la palat, dar fiindcă era bal la curte, nu putu s-o vadă pe regină şi se mulţumi de a-i face cunoscută ministrului Cécil cauza călătoriei sale, rugîndu-l să ceară de la regină o audienţă pentru a doua zi. Elişabeta figura într-un cadril, în momentul în care Cécil apropiindu-se de dînsa îi zise încet :

— Regina Maria de Scoţia a născut un fiu.

La aceste cuvinte, ea se îngălbeni de spaimă şi uitîndu-se împrejuru-i cu ochii rătăciţi ca şi cum ar fi fost aproape să leşine, se duse a se rezema de un fotoliu, apoi nemaiputîndu-se ţine pe picioare şezu, lăsîndu-şi capul pe spate şi cufundîndu-se într-o visare dureroasă. Atunci una din femeile curţii, trecînd prin cercul care se formase împrejurul reginei, se apropie de ea tulburată şi o întrebă la ce cugeta aşa trist.

— Ei ! Doamnă, răspunse Elisabeta cu nerăbdare, nu ştii că Maria Stuart a născut un fiu, în timp ce eu sînt numai un trunchi sterp, care voi muri fără a lăsa vreun vlăstar ?

Cu toate acestea Elisabeta era o politiciană prea bună. Cu toate că se lăsa tîrîtă aşa de lesne de cea dintîi mişcare, ea nu se putea compromite de o durere atît de lungă. Aşadar balul urmă şi cadrilul întrerupt începu iarăşi.

A doua zi Melvil își avu audiența. Elisabeta îl primi de minune, încredințîndu-l despre plăcerea ce-i produsese știrea pe care i-o adusese el și care după cum zicea ea, o scăpase de o boală de care pătimea de cincisprezece zile. Melvil îi răspunse că stăpîna sa se grăbise a o împărtăși cu bucuria sa, știind că nu avea o amică mai bună, dar adăugase că această bucurie era să coste viața Mariei, atît de dureroasă fusese facerea ei. Întorcîndu-se pentru a treia oară la această vorbă, cu scopul de a mări și mai mult neplăcerea reginei Angliei pentru măritiș.

— Fii liniștit, Melvil, îi răspunse Elisabeta, n-ai de ce să mai stărui întru aceasta, nu mă voi mărita niciodată ; regatul meu îmi ține loc de bărbat iar supușii mei îmi sînt ca niște copii. Cînd voi muri, vreau să-mi sape pe mormînt : *Aici zace Elisabeta, care împărăți atîția ani, și care muri fecioară.*

Melvil se folosi de această împrejurare ca să-i aducă aminte Elisabetei dorința ce o arătase ea, cu trei-patru ani mai înainte, de a o vedea pe Maria, dar afară de interesele regatului ei care făceau trebuincioasă înfățișarea sa la curtea statelor sale, zise Elisabeta, ea nu se îngrijea deloc, după ceea ce auzise zicîndu-se despre frumusețea rivalei sale, ca să se ducă să se expună la o paralelă vătămătoare trufiei sale. Se mulțumi prin urmare de a-și da procura contelui de Bedford, care plecă cu mai mulți domni către castelul de Stirling, unde principele cel mic fu botezat cu mare pompă și primi numele de Carol-Iacob.

Se observă că Darnley nu se văzu la această ceremonie și că lipsa acestuia scandaliză mult pe tri-

misul Anglici. Din contră, Iacob Hepburn și contele Bothwell, țineau intîiul rang acolo. Aceasta era deoarece din seara cînd Bothwell alergase la strigătele Mariei, spre a se opune la omorîrea lui Rizzio, făcuse o cale mare în favoarea reginei, partidă care i se părea lui însuși că o îmbrățișase cu mult curaj, afară de celelalte două, care era una a regelui și alta a contelui de Murray. Bothwell era acum un om de vreo treizeci și cinci de ani, cap al puternicei familii d'Hepburn, care avea o înrîurire foarte mare în Lothianul oriental și în comitatul de Berwick, afară de asta, era om iute, brutal, dat la toate desfrînările și în stare să facă totul spre a mulțumi o ambiție pe care nici că-și da osteneala de-a o ascunde. În tinerețea sa trecuse ca un om brav, dar de mult timp nu mai avusese nici o ocazie serioasă ca să-și tragă sabia.

Dacă autoritatea regelui fusese clătinată de creditul lui Rizzio, fu cu totul răsturnată de al lui Bothwell. Cei mari, după exemplul favoritului, nu se mai sculau înaintea lui Darnley și încetară puțin cîte puțin de a-l trata chiar ca pe un om asemenea lor ; traiul său fu împuținat, îi luară argintăria iar cei cîțiva ofițeri care rămaseră lîngă dînsul îl făcură să cumpere serviciul lor prin dezgusturile cele mai amare. Cît pentru regină, ea nu-și mai da osteneala de a-și ascunde ura pentru dînsul, fugind de el pe față, pînă într-atît încît într-o zi cînd se dusese cu Bothwell la Alway, plecă îndată, pentru că venise Darnley să-i întîlnească. Cu toate acestea, regele mai avu răbdare, dar o nesocotință nouă a Mariei aduse în cele din urmă catastrofa cea înspăimîntătoare pe

care unii o prevedeau de la legătura reginei cu Bothwell.

Pe la finele lunii octombrie 1566, pe cînd regina ținea o curte de dreptate la Jedburg, se văzu cineva înștiințînd-o că Bothwell, vrînd a pune mîna pe un făcător de rele anume John Elliot du Parc, fusese rănit grav la mînă. Regina, care trebuia să se ducă la consiliu, amînă îndată ședința pentru a doua zi și dînd ordin să-i înșeueze calul, plecă la castelul Ermitagiului, unde locuia Bothwell și făcu toată calea pe nerăsuflate deși erau douăzeci de leghe și trebuia să treacă prin păduri, bălți și rîuri. Pe urmă, după ce rămase cîteva ore singură cu dînsul, plecă iar cu aceeași grabă către Jedburg, unde se întoarse noaptea.

Deși această faptă făcu mare zgomot, înveninată și mai mult de inamicii reginei, Darnley o află cu aproape două luni mai tîrziu, adică atunci cînd Bothwell, însănătoșindu-se total, se întorsese cu regina la Edimburgh.

Atunci Darnley crezu că nu se cădea a mai suferi mult timp asemenea umiliri, dar fiindcă, după trădarea sa către complicii săi, nu se mai află în toată Scoția un nobil care să fi vrut a scoate sabia pentru dînsul, hotărî a se duce să-l întîlnească pe contele Lennox, tatăl său, crezînd că prin creditul său ar putea să readune pe nemulțumiții care, de cînd cu favoarea lui Bothwell, erau în mare număr. Din nefericire, Darnley, cum era el indiscret și neînțelept din fire își încredință acest proiect unora din ofițerii săi, care îl înștiințară pe Bothwell despre scopul stăpînului lor. Bothwell nu arătă că se opune

deloc la această călătorie, dar abia ce Darnley ajunse la o leghe departare de Edimburgh simți niște dureri iuți, urmîndu-și calea cu toate acestea și ajunse foarte bolnav la Glasgow. Ceru îndată să-i aducă un medic renumit, anume Jacques Abrenets, care îi găsi trupul acoperit cu bubulițe și declară, fără a se îndoi, că era otrăvit. Cu toate acestea, alții încredințează, și printre ei este și Walter-Scott, că această boală nu era altceva decit vărsat.

Oricum însă, regina, în fața pericolului în care se afla bărbatul său, păru că-și uită resentimentele și cu riscul a tot ce se putea întîmpla nemulțumitor pentru dînsa, se duse la Darnley, după ce-l trimise mai înainte pe medicul său. Este adevărat că, dacă va crede cineva scrisorile următoare cu datare de la Glasgow și pentru care se acuză Maria că le-ar fi scris lui Bothwell însemnînd că ea cunoștea foarte bine boala de care pătimea el, rezultă că era contagioasă. Fiindcă aceste scrisori sînt puțin cunoscute și ni se par foarte curioase, le transcriem aici iar mai tîrziu vom spune cum căzură în mîinile domnilor confederați și din mîinile lor, trecură într-ale Elisabetei, care, cu totul voioasă, strigă primindu-le :

— Pe legea mea, în cele din urmă țin în mîinile mele viața sa și onoarea sa !

PRIMA SCRISOARE

Cînd am plecat din locul unde mi-am lăsat inima, judecă în ce stare eram, un biet trup fără suflet și astfel pe cît ținu masa n-am vorbit cu nimeni și nimeni n-a cutezat a se apropia de mine, căci era lesne de văzut că nu-mi putea face nici un bine.

Cînd am ajuns la o leghe apropiere de oraș, contele de Lennox mi-a trimis pe unul din gentilomii săi spre a mă complimenta din partea sa și a-l scuza pentru că n-a venit în persoană. A mai pus să-mi zică, pe lîngă acestea, că nu cuteza a se înfățișa înainte-mi de cînd cu mustrarea ce o făcusem lui Cuningham. Acest gentilom m-a rugat, ca din partea sa, să cercetez purtarea stăpînului său, spre a mă încredința dacă presupunerile lui erau întemeiate. I-am răspuns că temerea era o boală, nevindecabilă, că domnul conte de Lennox n-ar fi așa de tulburat dacă nu l-ar fi mustrat conștiința sa pentru ceva, și dacă mi-au scăpat cîteva vorbe din iuțeală, asta a fost ca să îi țin de urît ca drept cuvînt pentru scrisoarea ce-mi scrisese.

Nici unul din locuitori n-a venit să-mi facă vizită, ceea ce mă face să cred că sînt toți în interesele lor; ba încă și vorbesc cît se poate de bine pentru dînsul, ca și pentru fiul lui. Regele a trimis să-l caute ieri pe Ioachim și l-a întrebat de ce nu locuia cu dînsul, adăugînd că înfățișarea mea l-ar vindeca îndată; și mă întrebă și pe mine cu ce scop venisem; dacă venisem ca să mă împac cu el; dacă erai aici; dacă pusesem să se îndrepte starea casei; dacă îi luasem pe Paride și pe Gilbert ca secretari și dacă eram tot hotărîtă să-i dau drumul lui Iosif. Nu știu cine i-a spus toate astea. Pînă la căsătoria lui Sebastian, nu i-a rămas nimic pe care să nu-l știe. Eu i-am cerut deslușirea uneia din scrisorile sale în care se plîngea de cruzimea unor oameni. Mi-a răspuns că era sigur de aceasta, dar că înfățișarea mea îi făcea atîta bucurie încît credea că era să moară. M-a

ținut de rău pentru ce eram visătoare ; l-am lăsat ca să mă duc să cinez, m-a rugat ca să mai vin, m-am mai dus. Atunci mi-a spus istoria bolii sale și a zis că vrea să facă numai un testament prin care să-mi lase tot, zicînd pe lîngă aceasta că eu eram cauza bolii sale care îi provenise din răceala mea. Mă întrebi, adăugă el, cine sînt aceia pe care-i plîng ? Tu ești, crud-o, de tine mă plîng, de tine pe care n-am putut niciodată să te îmblînzesc prin lacrimile mele și prin căința mea ; știu că te-am supărat, dar nu în privința acelui lucru de care mă mustrezi, am mai supărat de asemenea și pe unii din supușii dumitale, dar mi-ai iertat aceasta. Sînt tînăr și zici că recad totdeauna în greșelile mele ; dar și un tînăr ca mine, fără încercări nu poate călca promisiunile, a se căi pe urmă și a se îndrepta cu timpul ? Dacă vrei a mă ierta încă o dată îți dau cuvîntul că nu te voi supăra niciodată. Toată grația pe care ți-o cer e de a trăi împreună ca doi soți, de a avea o singură masă și un singur pat. Dacă ești neînduplecată nu mă voi mai scula niciodată de aici. Spune-mi, te rog, ce ești hotărîtă să faci ; numai Dumnezeu știe cît sufăr și asta numai pentru că nu mă ocup de altceva fără numai de dumneata, pentru că numai pe dumneata te iubesc și te ador. Dacă te-am supărat vreodată, dumneata strici, căci, de cîte ori mă supăra cineva, deși ar fi fost iertat a mă plînge la dumneata, nu mi-aș fi încrezut altora întristările, dar cînd sîntem rău împreună, sînt nevoit a le ascunde în mine și asta mă înnebunește.

După aceea m-a silit prea mult ca să rămîn cu dînsul și să locuiesc în casa lui, dar i-am cerut scuze

pentru asta și i-am răspuns că avea trebuință de a fi curățat și că nu putea să facă aceasta cu comoditate la Glasgow. Atunci mi-a spus că știa că zisesem să se aducă o litieră pentru dînsul, dar că i-ar fi plăcut mai mult să facă această călătorie cu mine. Credea, mi se pare, că aveam ca scop a-l trimite în vreo închisoare. I-am răspuns că voi pune să-l conducă la Craigmiller, că va avea medici acolo, că voi rămîne lîngă el și că vom fi aproape de fiul nostru ca să-l putem vedea. Mi-a răspuns că se va duce oriunde vreau să îl conduc, numai să-i dau ceea ce mi-a cerut. Pe lîngă aceasta nu vroia să fie văzut de nimeni.*

Mi-a mai spus încă peste o sută de lucruri frumoase pe care nu ți le pot spune și de care te-ai mira însuți, nu vroia să mă lase să plec, vroia să mă facă să veghez toată noaptea. Pentru mine, mă făceam a crede toate cîte mi le spunea și îi arătam că mă interesam cu adevărat de el. Către acestea, nu l-am văzut niciodată așa de mic și așa de umilit și dacă nu știam cît de ușor își deschide inima și cît de nepătrunsă esté a mea la oricare alte sentimente afară de acelea cu care ai rănit-o dumneata, cred că m-aș fi putut întineri, dar să nu te tulbure aceasta, mai bine aș muri decît să mă lepăd de ceea ce ți-am promis. Cît pentru dumneata, cugetă să faci tot la fel în privința acelor perfizi care-și vor da toate silințele spre a te depărta de mine; cred că toți oamenii aceștia au fost aruncați în aceeași moară. Acesta are totdeauna o lacrimă în ochi, se înclină

---

* litieră — pat sau trăsură ce se duce pe două pîrghii.

înaintea tuturor, de la cel mai mare pînă la cel mai mic, vrea să intereseze în favoarea sa și să facă lumea să plîngă. Tatăl său a vărsat astăzi sînge pe nas și pe gură ; judecă ce înseamnă aceste simptome ; nu l-am văzut încă, căci stă închis în casă. Regele vrea ca să-i dau eu singură de mîncare sau dacă nu, atunci nu mănîncă, dar, orice voi face, nu vei fi mai înșelat pe cît nu mă înșel nici eu însămi. Sîntem uniți, dumneata și eu, cu două feluri de oameni foarte urîcioși ; sfărîme dar infernul aceste noduri și facă-le cerul mai frumoase, ca nimic să nu se rupă și să facă din noi perechea cea mai tînără și cea mai credincioasă din cîte au mai fost vreodată ; iată profesiunea de credință în care vreau să mor.

Iartă-mi scrisul cel urît ; trebuie să ghicești mai mult de jumătate, dar nu știu nici un leac pentru aceasta. Sînt nevoită a-ți scrie în pripă pe cînd toată lumea doarme aici, dar fii liniștit, vegherea mea îmi dă o plăcere nemărginită căci nu pot dormi ca ceilalți, neputînd dormi cum aș vrea, adică în brațele tale.

Vreau să mă culc, iar mîine îmi voi termina scrisoarea. Am să-ți scriu multe lucruri, noaptea e foarte înaintată ; judecă despre durerea mea. Dumitale îți scriu, de mine îți vorbesc și sînt nevoită a mă opri...

Nu pot cu toate acestea a mă opri de a umple în pripă ceea ce-mi rămîne din hîrtie. Să fie blestemat smintitul care mă macină așa de mult ! Fără dînsul aș putea să-ți vorbesc despre lucruri mai plăcute. Nu e prea schimbat dar cu toate acestea a apucat mult înainte. Către acestea, era să mă facă să mor cu mirosul cel urît al răsuflării sale, căci acum o are și

mai urîtă decît vărul dumitale. Înțelegi că acesta e un cuvînt nou ca să nu mă apropii de dînsul și din contră să mă depărtez cît se poate mai mult și să stau pe un scaun la picioarele patului său.

Să vedem dacă am uitat ceva :
Trimisul tatălui său în timpul călătoriei ;
Întrebarea asupra lui Ioachim ;
Starea casei mele ;
Oamenii din suita mea ;
Cuvîntul sosirii mele ;
Iosif ;
Convorbirea între el și mine ;
Dorința ce are de a-mi place și căința sa ;
Interpretarea scrisorii sale ;
Domnul de Lewingston.

Ah ! Uitam aceasta : Ieri Lewingston zise încet în timpul cinei de la Rères că bea în sănătatea cui știam eu și mă rugă să-i fac și eu onoarea. După cină, pe cînd mă rezemam de umărul său lîngă foc, îmi zise : Nu este adevărat că acestea sînt niște vizite foarte plăcute pentru cei ce le fac și pentru cei ce le primesc ? Cu toate acestea, oricît de mulțumiți să fie de sosirea dumitale, mă prind că bucuria nu se aseamănă cu întristarea aceluia pe care l-ai lăsat astăzi singur și care nu va fi niciodată mulțumit pînă a nu te vedea. Îl întrebai de cine vroia să-mi vorbească. Îmi răspunse atunci strîngîndu-mi brațul : De unul dintre aceia care nu l-au urmat ; și printre aceia, poți înțelege lesne de cine vreau să zic.

Am lucrat pînă la ora două la brățeletă ; am închis într-însa o cheiță care e legată cu două cordoane :

nu e așa de bine lucrată precum aș fi vrut, dar n-am avut timp s-o fac mai bine. Îți voi face întîia oară una mai frumoasă. Ia aminte să nu ți-o vadă cineva, căci am lucrat-o de față cu toată lumea și desigur ar fi recunoscută.

Mă întorc iarăși la atentatul cel înspăimîntător la care mă îndemni. Mă nevoiești la niște disimulări și mai vîrtos trădări care mă fac a mă înfiora ; aș vrea mai bine să mor, crede-mă, decît să fac asemenea lucruri ; căci asta îmi face inima să sîngerеze. Nu vrea să mă urmeze înainte de a-i promite că voi avea o singură masă și un singur pat cu dînsul, ca mai înainte și de a nu-l părăsi așa de des. Dacă voi consimți, zice el, va face tot ce voi vrea eu și mă va urma pretutindeni ; cu toate acestea m-a rugat a întîrzia plecarea mea cu două zile. M-am făcut că consimt la tot ce vroia el, dar i-am zis a nu vorbi nimănui despre împăcarea noastră, ca nu cumva să facă vreo umbră marilor seniori. În cele din urmă îl voi duce pretutindeni unde voi dori... Vai ! N-am înșelat niciodată pe nimeni ; dar ce n-aș face ca să-ți plac ? Ordonă și orice s-ar întîmpla, voi asculta. Dar vezi singur dacă nu s-ar putea afla vreun mijloc secret în formă de doctorie. Trebuie să se curețe la Craigmiller și să facă și băi ; cîteva zile nu va ieși din casă. Oricînd îl văd este foarte neliniștit, cu toate acestea are mare încredere în ceea ce-i spun dar încrederea sa nu merge pînă acolo încît să-mi deschidă toată inima. Dacă vrei îi voi descoperi tot : nu pot avea plăcerea ca să înșel pe cineva care se află în încrederea mea. Toate acestea fie oricum vei dori : nu mă stima mai puțin pentru aceasta. Dumneata

m-ai îndemnat; niciodată răzbunarea nu m-ar fi dus așa departe. Uneori mă atacă în partea cea mai simțitoare și mă atinge dureros cînd îmi zice că toate crimele sale sînt cunoscute, dar că în toate zilele se fac altele mai mari, pe care în deșert încearcă cineva a le ascunde, pentru că toate crimele, oricare ar fi, mari și mici, vin la cunoștința oamenilor și fac materia ordinară a convorbirilor lor. Adaugă cîteodată, vorbindu-mi de doamna de Rère: Aș dori ca serviciile sale să-ți facă onoare. M-a încredințat că mulți oameni credeau și că la fel credea și dînsul, că eu nu eram stăpînă pe sine-mi, fără îndoială pentru că lepădasem condițiile ce mi le da. În cele din urmă, e sigur că este foarte neliniștit în privința celor ce știi și că are chiar presupuneri pentru viața sa. Intră în disperare de cîte ori vine vorba de dumneata, de Lethington și de fratele meu. Către acestea, nu zice nici bine nici rău de cei ce lipsesc dar, din contră, se ferește totdeauna a vorbi de ei. Tatăl său stă în casă; nu l-am văzut încă. Hamiltonii sînt aici în mare număr și mă însoțesc pretutindeni; toți amicii celuilalt mă urmează de cîte ori mă duc să-l văd. M-a rugat a mă afla mîine la trezirea sa. Curierul meu îți va spune restul.

Arde scrisoarea mea: ar fi pericol să o păstrezi. Pe lîngă acestea nici că ai avea pentru ce s-o mai ții, fiind plină de cugetări negre.

Cît pentru dumneata, nu te supăra dacă sînt astăzi tristă și neliniștită, căci ca să-ți plac trec peste onoare, remușcări și pericole. Să nu iei de rău prin urmare ceea ce zic și n-asculta interpretările răută-

cioase ale fratelui nevestei dumitale ; e un [illegible] pe care nu se cuvine să-l auzi în defăimarea unei mai tinere şi mai credincioase amante din câte ai stat până acum. Nu te lăsa mai virtos să te înduioşeze această femeie : lacrimile ei prefăcute nu fac [illegible] pe lîngă adevăratele lacrimi ce vărs eu şi pe lîngă tot ce amorul şi constanţa mă fac a suferi cu răbdare a-i urma ; numai pentru aceasta trădez, fără voia mea, pe toţi aceia ce ar putea să păzească cinstea meu. Dumnezeu să aibă îndurare de mine şi să-ţi trimită toate fericirile ce ţi le urează o amică amabilă şi tînără, care aşteaptă peste puţin de la dumneata o altă răsplată. E foarte tîrziu, dar cu părere de rău îmi las pana cînd îţi scriu şi ca [illegible] nu-mi voi termina scrisoarea până a nu-ţi vorbi mîinile. Iartă-mă dacă e scris aşa de urît : puţin îmi o fac într-adins astfel ca să fii nevoit a o citi de mai multe ori. Am copiat în pripă ceea ce puseram pe hîrtiţele mele şi nu mi-a ajuns hîrtia. Adu-ţi aminte de o amică tînără şi scrie-i mai des : iubeşte-mă cu atîta tinereţe şi adu-ţi aminte :

de vorbele doamnei de Rère :
de englez ;
de mama'sa ;
de contele d'Argyle ;
de contele de Bothwell ;
de locuinţa din Edimburgh ;

A DOUA SCRISOARE

Se vede că nu m-ai uitat pe cît ai lăsat, ca să mai mult, căci mi-ai promis, pleacă, că-mi vei scrie

mai cu de-amănuntul tot ce s-ar întîmpla nou. Speranța de a primi vești despre dumneata îmi făcuse aproape atîta bucurie cît mi-ar fi făcut întoarcerea dumitale : ai amînat-o mai mult decît ai promis. Cît pentru mine, deși nu-mi scrii deloc, îmi fac totdeauna rolul. Îl voi duce mîine la Craigmiller, unde va petrece toată miercurea. În ziua aceea mă voi duce la Edimburgh ca să-mi las sînge, afară numai de numi vei ordona altfel. E mai voios decît altă dată și e mai bine ca niciodată. Îmi zice tot ce poate spre a mă încredința că mă iubește ; are o mie de griji pentru mine și mă previne în tot. Toate astea îmi sînt așa de plăcute, încît nu intru o dată la dînsul fără a mă apuca junghiul, atît de mult îmi displace să stau cu el. Dacă-mi aduce Paride ceea ce i-am cerut, aș fi îndată vindecată. De nu te vei întoarce încă atunci cînd mă voi duce unde știi, scrie-mi, te rog și spune-mi ce vrei să fac, căci, de nu vei conduce lucrurile cu înțelepciune, prevăd că toată greutatea va cădea asupra mea. Cercetează tot și cîntărește lucrurile cu maturitate. Îți trimit scrisoarea prin Beton, care va pleca în ziua însemnată de Balfur. Nu-mi rămîne altceva decît a te ruga să mă înștiințezi despre călătoria dumitale.

Glasgow, sîmbătă dimineața

A TREIA SCRISOARE

M-am oprit unde știi mai mult decît aș fi făcut-o, de n-ar fi fost ca să aflu de la dînsul un lucru pe care aducătorul acestora ți-l va spune. Iată o fru-

moasă ocazie ca să ne atingem toate scopurile. I-am promis că aduc mîine persoana pe care o știi. Ai grijă de celelalte, dacă o vei afla cu cale. Vai! Am călcat învoielile noastre, căci m-ai oprit de a-ți scrie sau de a-ți trimite un curier. Către acestea, n-am avut de scop a te supăra: dacă ai fi știut cîte temeri mă tulbură, n-ai fi avut atîtea bănuieli, dar le iau spre bine, fiind încredințată că n-au alt principiu decît amorul, amor pe care îl stimez mai mult decît orice se află sub cer.

Sentimentele și binefacerile mele îmi sînt garanții sigure ale acestui amor și-mi răspund de inima dumitale; încrederea mea e întreagă asupra acestui articol; dar explică-te, te rog și deschide-ți sufletul mie, altfel mă voi teme ca nu cumva, prin fatalitatea stelei mele și prin influența prea fericită a stelelor asupra femeilor mai puțin tinere și mai puțin credincioase decît mine, să fiu uitată în inima dumitale, ca Médéea lui Jason, nu doar că vreau a te asemăna cu un amant așa de nefericit ca Jason și să mă pun în paralelă cu o fiară ca Médée, cu toate că ai destulă influență asupra mea, încît să mai mă faci a-i semăna de cîte ori o va cere dragostea noastră și de cîte ori va fi vorba să-mi păstrezi inima dumitale, care e a mea, și care e numai a mea; căci zic că este al meu acel lucru pe care l-am cumpărat prin amorul cel tînăr și constant de care am fost înflăcărată pentru dumneata, amor care astăzi e mai viu ca niciodată și va înceta numai împreună cu viața mea; amor în cele din urmă care mă face a disprețuiesc și pericolele și remușcările care vor urma poate mai tîrziu. Drept preț al acestor sacrificii îți cer nu-

mai o grație, adică a-ți aduse aminte de un loc ce nu e departe de aici. Nu pretind ca să-ți ții mîine promisiunea, dar vreau să te văd, ca să-ți risipesc presupunerile. Numai un lucru cer de la Dumnezeu : să te facă să citești în inima mea, care este mai mult a dumitale decît a mea și să te ferească de orice nefericire, cel puțin pe cît voi trăi eu, căci viața mi-e scumpă pe cît timp îți va place și îți voi place. Mă duc la culcare : adio ; înștiințează-mă mîine dimineață despre dumneata, căci voi fi neliniștită pînă cînd nu voi avea seninul păsării scăpate din colivia sa ori al turturicii care și-a pierdut perechea, și voi rămîne singură să plîng lipsa dumitale, oricît de scurtă ar fi măcar. Această scrisoare, mai fericită decît mine, se va duce astă-seară unde nu mă pot duce eu, numai dacă nu te va afla curierul adormit, cum mă tem. N-am cutezat s-o scriu de față cu Josef, cu Sebastian și cu Ioachim, care mă părăsiră cînd am început-o.

După cum se vede și presupunînd totdeauna că aceste scrisori sînt adevărate, rezultă că Maria prinsese pentru Bothwell o patimă din cele nebune, cu atît mai tari, la femeile care sînt prada lor, cu cît mai puțin înțelege cineva ceea ce a putut a o inspira ; Bothwell nu mai era tînăr, Bothwell nu era frumos și cu toate acestea ea își sacrifica un soț tînăr, care trecea de cel mai frumos om din timpul său. Era ca un fel de magie.

Astfel Darnley, care era singura piedică în unirea celor doi amanți, fusese de mult condamnat, dacă nu de Maria, cel puțin de Bothwell ,dar fiindcă pu-

terea temperamentului său triumfase în contra otrăvii, căutară o altfel de moarte.

Regina, după cum o spune și în scrisoarea sa către Bothwell, nu vrusese să-l aducă pe Darnley cu dînsa și se întorsese singură la Edimburgh. Cînd ajunse la acest oraș, dădu ordin să-l transporte și pe rege pe o litieră dar, în loc de a-l duce la Stirling sau la Holyrood, îl hotărî să locuiască în abația bisericii Cîmpurilor. Regele arătă oarecare neliniște cînd cunoscu această punere la cale, dar, cu toate acestea, neavînd nici o putere spre a se opune, se mulțumi să se plîngă de singurătatea locuinței ce i se dăduse iar regina îi trimise răspuns că nu putea să-l primească în momentul acela, nici la Holyrood nici la Stirling. temîndu-se ca nu cumva boala sa fiind transmisibilă, să se comunice fiului său ; fu nevoit prin urmare Darnley a se mulțumi cu locuința ce i se însemna.

Această locuință era într-o abație singuratică și care nu era făcută ca să poată risipi temerile de care era cuprins regele, căci se afla între două biserici ruinate și două cimitire. Singura casă care era la o depărtare de o bătaie de arbaletă era a familiei Hamilton și fiindcă aceștia erau inamicii de moarte ai lui Darnley, vecinătatea nu înfățișa nici măcar siguranță. Mai departe, spre nord, se înălțau cîteva colibe sărace, pe locul care se numea Răspîntia hoților. După ocolul noii sale locuințe, Darnley văzu că două găuri, destul de mari ca să poată trece un om, erau făcute în ziduri. El ceru să se astupe aceste găuri prin care puteau să se introducă făcătorii de

rele. I se promise că se vor trimite zidari, dar nu se făcu nimic și găurile rămaseră libere și deschise.

A doua zi după sosirea sa la Kirchfield, regele văzu o lumină într-acea casă vecină cu a sa și pe care o credea nelocuită. Întrebă și află că arhiepiscopul de la Sfîntul Andrei părăsise palatul său din Edimburgh, fără a se ști pentru ce și locuia acolo chiar din ajun. Această știre mări și mai mult neliniștea regelui, fiindcă arhiepiscopul de la Sfîntul Andrei era unul din inamicii săi cei mai declarați.

Regele, părăsit mai de toți oamenii săi, locuia la etajul întîi al unui mic pavilion singuratic, neavînd pe lîngă dînsul decît numai pe acest Alexandru Durham, pe care l-am numit mai sus și care era valetul său de cameră.

În noaptea de 8 februarie, Darnley îl deșteptă pe Durham : i se păru că auzise pe cineva umblînd în apartamentul de jos. Durham se sculă, luă o sabie cu o mînă și cu cealaltă o lumînare și coborî în apartamentul de dedesubt, dar deși Darnley era prea sigur că nu se înșelase, Durham se urcă iar peste un minut zicînd că nu văzuse pe nimeni.

În dimineața de a doua zi nu se întîmplă nimic nou. Regina cunună pe unul din domesticii ei, anume Sebastian. Acesta era un Alvernes pe care îl adusese cu dînsa din Franța și îl iubea foarte mult. Cu toate acestea, fiindcă regele putuse să-i spună că nu o văzuse de două zile, ea părăsi pe la ora șase nunta și veni să-i facă o vizită, însoțită de contesa d'Argyle și de contesa de Huntly. Pe cînd era acolo, Durham, pregătindu-și patul, puse foc cuverturii sale, care arse împreună cu o parte a saltelelor, ceea ce

făcu ca, fiind aruncate pline de flăcări pe fereastră de frică să nu i-a foc și celelalte mobile, el rămase fără pat și ceru voie să se ducă să se culce în oraș, dar Darnley, care-și aduse aminte de spaimele sale din noaptea trecută și care se mira de iuțeala ce o întrebuințase Durham ca să arunce tot așternutul său pe fereastră, îl rugă a nu se depărta dîndu-i una din saltelele sale și promițîndu-i chiar a-l primi în propriul pat. Cu toate aceste propuneri însă, Durham stărui, zicînd că se simțea rău și că era bine a vedea chiar în seara aceea un medic. Atunci regina mijloci pentru Durham și-i promise lui Darnley că-i va trimite un alt valet de cameră care să petreacă noaptea lîngă dînsul. Atunci Darnley fu nevoit a se supune și făcînd-o pe Maria să-i promită încă o dată că-i va trimite pe cineva, îi dădu voie pentru seara aceea lui Durham. În momentul acesta, Paride, de care vorbește regina în scrisorile sale, intră. Acesta era un tînăr francez care se afla de vreo cîțiva ani în Scoția și care, după ce a servit la Bothwell și Seyton, era atunci al reginei. Cînd îl văzu, ea se sculă și fiindcă Darnley vroia s-o mai rețină :

— Într-adevăr, zise ea, e cu neputință, milord : ca să vin să te văd, am lăsat nunta bietului Sebastian și trebuie să mă întorc la ea, căci mi-am dat cuvîntul a mă duce mascată la balul său.

Regele nu cuteză a mai stărui, decît îi aduse aminte promisiunea de a-i trimite un domestic. Maria i-o reînnoi încă o dată, apoi ieși cu suita sa. Cît pentru Durham, el plecase chiar în momentul cînd primise voia.

Era ora nouă seara. Darnley rămase singur, închise cu grijă ușile pe dinăuntru și se culcă, avînd grija a se scula ca să deschidă ușa domesticului ce trebuia să vină pentru a petrece noaptea lîngă dînsul. Abia se puse în pat, cînd același zgomot pe care îl auzise în ajun se reînnoi. De această dată, Darnley asculta cu toată luarea aminte a temerii și îndată nu mai avu nici o îndoială că mai mulți oameni umblau în apartamentul de sub dînsul. A chema pe cineva era nefolositor, a ieși din casă era periculos, a aștepta era tot ce-i rămînea de făcut regelui. Se încredință din nou dacă ușile sale erau bine închise, puse sabia sa sub căpătîiul patului său, stinse lampa temîndu-se ca lumina să nu-l dea de gol și aștepta în tăcere sosirea domesticului, dar orele trecură și domesticul nu veni.

La unu de dimineață, Bothwell, după ce a stat mult timp de vorbă cu regina, de față cu căpitanul gărzilor, se întoarse acasă pentru a-și schimba costumul. Cîteva minute după aceea, ieși înfășurat într-o manta largă de husar german, trecu pe la corpul de gardă și zise să i se deschidă poarta castelului. Îndată ce ieși afară, plecă în pripă către Kirchfield unde pătrunse prin deschiderea zidului. Abia făcu cîțiva pași în grabă și îl întîlni acolo pe Iacob Balfur, guvernator al castelului.

— Ei bine ! îi zise el, cum ne aflăm ?

— Toate sînt gata, răspunse Balfur, și te așteptam ca să dai foc fitilului.

— Prea bine, răspunse Bothwell, dar mai înainte vreau să mă asigur dacă e în camera sa.

La aceste vorbe, Bothwell deschise ușa pavilionului cu o cheie mincinoasă și urcînd scara pe pipăite, se duse să asculte la ușa lui Darnley care ne mai auzind nici un zgomot, pînă în cele din urmă adormise, dar cu un somn a cărui răsuflare grea arăta tulburarea sa. Puțin îi păsa lui Bothwell ce fel de somn dormea el căci era destul numai să știe că regele este cu adevărat în camera sa. Coborî scările în tăcere, precum se urcase și luînd un felinar din mîna unuia din conjurați, intră însuși în sala de jos ca să vadă dacă toate erau puse la cale. Această sală era plină de butoaie cu pulbere și un fitil pregătit aștepta numai o scînteie spre a comunica flacăra vulcanului. Bothwell se retrase atunci în fundul grădinii împreună cu Balfur, cu David, cu Chambers și alți trei-patru, lăsînd un om să dea foc fitilului. După un minut acest om veni să-i întîlnească.

Atunci urmară cîteva momente de măcinare în timpul cărora acei oameni se priviră între dînșii în tăcere și ca înspăimîntați de ei înșiși. Pe urmă, văzînd că nu izbucnise nimic, Bothwell se întoarse cu nerăbdare spre partea artificierului, mustrîndu-l, că de frică fără îndoială, nu-și împlinise bine datoria. Acesta îl încredință pe stăpînul său că era sigur că totul fusese în bună stare și fiindcă Bothwell, nerăbdător, vroia să reintre singur în casă spre a se asigura, propuse a se întoarce să vadă unde se afla lucrul. Într-adevăr, veni pînă în pavilion, petrecîndu-și capul pe o fereastră și văzu că fitilul ardea încă. Cîteva secunde după aceasta, Bothwell îl văzu revenind în fuga mare și făcînd semn că totul mer-

gea bine. În același moment o detunătură înspăimîntătoare se auzi, pavilionul sări în aer făcîndu-se țăndări, orașul și golful se luminară de o lumină care o întrecea pe cea a zilei celei mai vii. Pe urmă, totul fu scufundat iar în întunericul nopții și tăcerea nu mai fu întreruptă decît de căderea pietrelor și a grinzilor ce se asemăna cu grindina într-o vijelie.

A doua zi se găsi trupul regelui într-o grădină din vecinătate. El fusese ferit de foc prin saltelele pe care era culcat și fiindcă, fără îndoială, în spaima sa, se trîntise numai pe pat, înfășurat în haina sa de casă și cu pantofii în picioare, se află astfel, afară de pantofii care erau aruncați la cîțiva pași depărtare de dînsul. Se crezu că fusese sugrumat mai întîi și adus acolo, dar adevărul era că omorîtorii lui au întrebuințat numai pulberea, ajutor destul de puternic prin sine ca să se teamă cineva că va putea greși vreodată.

Regina era oare complice sau nu? Nimeni n-a știut vreodată, afară de ea, de Bothwell și de Dumnezeu, dar, ori că era complice, ori că nu, purtarea sa, neînțeleasă și de astă dată ca întotdeauna, dădu acuzației pe care i-o făcură inamicii ei, dacă nu consistența, cel puțin fața adevărului. Abia află ea această știre și ordonă să se aducă trupul regelui înaintea ei și întinzîndu-l pe o bancă, îl cercetă cîteva momente cu mai multă curiozitate decît durere iar pe urmă îmbălsămară cadavrul și îl duseră chiar în seara aceea, fără pompă, alături de al lui Rizzio.

Ceremonialul Scoției prescria văduvelor regilor a se retrage patruzeci de zile într-o cameră cu totul

închisă de lumina cerului. În a douăsprezecea zi Maria puse să-i deschidă ferestrele iar în a cincisprezecea, plecă împreună cu Bothwell la Seyton, o casă de campanie ce se afla la două leghe depărtare de capitală, unde ambasadorul Franței, Ducroc, se duse a o întîlni și-i făcu niște mustrări care o hotărîră să se întoarcă la Edimburgh, dar, în locul strigătelor ce le culegea obișnuit venirea sa, fu primită cu o tăcere de gheață și o singură femeie strigă în mulțime :

— Dumnezeu să-i dea ce merită !

Numele omorîtorilor nu era un secret pentru popor. Bothwell ducînd la un croitor o haină măreață care era prea mare pentru dînsul, însărcinîndu-l s-o facă pe talia sa, lucrătorul o recunoscu că era a regelui și-i zise :

— E drept, este obicei ca gîdele să-l moștenească pe condamnat.

Contele de Lennox, susținut de murmurul poporului, cerea în gura mare dreptate la moartea fiului său și se purta ca un acuzator contra ucigașilor. Regina fu prin urmare nevoită, spre a astîmpăra strigătul părintesc și resentimentul public, a ordona contelui d'Argyle, care era marele justițiar al regatului, ca să facă cercetările. Chiar în ziua aceea în care fu dat ordinul acesta, se dădu o proclamație pe străzile din Edimburgh, în care regina promitea două mii de livre sterling celui care îi va descoperi pe ucigașii regelui. A doua zi, se află în toate locurile pe unde fusese lipită această înștiințare, un alt placard după cum urmează :

Fiindcă s-a înștiințat că cei ce vor descoperi pe ucigașii regelui vor avea două mii livre sterling, eu

care am făcut bune cugetări, încredinţez că autorii omorului sînt contele de Bothwell, Iacob Balfur, preotul de la Flitz, David, Chambers, Blackmester, John Spens şi însăşi regina.

Aceste placarde fură rupte, dar, precum se întîmplă adesea, au fost citite de toată populaţia capitalei.

Contele de Lennox îl acuza pe Bothwell şi glasul public care îl acuza ca dînsul, îl ajută cu atîta iuţeală, încît Maria fu constrînsă a-l lăsa să-l dea în judecată, dar se luară toate măsurile spre a se lua de acuzator mijlocul de a-l convinge pe acuzat. La 28 martie, contele de Lennox primi ştirea că ziua de 12 aprilie era hotărîtă pentru judecată. Numai patrusprezece zile i se da ca să-şi adune probele de moarte contra celui mai puternic om din toată Scoţia. Astfel contele de Lennox, judecînd că acest proces era numai o bătaie de joc, nu se înfăţişă. Bothwell din contră, se duse la tribunal însoţit de cinci mii de partizani ai săi şi de două sute puşcaşi aleşi care păziră uşile îndată după ce intră el, astfel încît se arătă mai mult ca un rege care vrea să calce legile decît ca un acuzat care vine a se supune la ele. Aşadar urmă ceea ce căutaseră să urmeze, adică jurii îl scăpară pe Bothwell de crima de care îl ştia culpabil toată lumea şi chiar judecătorii săi.

În ziua judecăţii, Bothwell publică următoarea înştiinţare :

Deşi sînt destul de spălat de omorul regelui de care m-au acuzat pe nedrept, cu toate acestea, ca

să justific mai bine inocența mea, sînt gata a măbate în contra oricărui va cuteza să spună că l-am omorît pe rege.

A doua zi se află următorul răspuns :

Primesc această provocare, numai să alegi un loc neutru.

Cu toate acestea abia se făcuse această judecată, cînd se răspîndiră niște zvonuri de căsătorie între regină și contele Bothwell. Oricît de stranie și de smintită părea această căsătorie, legăturile celor doi amanți erau așa de cunoscute, încît nimeni nu se îndoi că era adevărată. Fiindcă toți erau supușii lui Bothwell, ori de frică, ori din ambiție, numai doi oameni cutezară a protesta în contra acestei uniri : unul fu lordul Herris iar celălalt Iacob Melvil.

Maria era la Stirling, cînd lordul Herris, folosindu-se cîteva momente de lipsa lui Bothwell, veni să se arunce la picioarele ei, rugînd-o să nu-și piardă onoarea luîndu-l de bărbat pe ucigașul soțului ei, deoarece ar fi convins și pe cei care se mai îndoiau încă de complicitatea ei cu Bothwell.

Dar regina, în loc de a-i mulțumi lui Herris pentru acest devotament, se arătă foarte mirată de cutezanța sa și făcîndu-i un semn disprețuitor ca să se scoale, îi răspunse cu răceală că inima ei nu-i zicea nimic pentru contele de Bothwell și că, de se va mai mărita vreodată, ceea ce nu-i venea să creadă, ea nu va uita nici ceea ce era datoare poporului ei nici ceea ce era datoare chiar persoanei sale.

Melvil nu se descurajă de aceasta și se făcu că a primit o scrisoare de la unul din amicii lui, anume

Thomas Bishop, care-i scria din Anglia. Arătă această scrisoare reginei, dar Maria după cele dintîi rînduri recunoscu stilul și mai vîrtos amiciția ambasadorului ei și dînd scrisoarea contelui de Lidington, care era de față :

— Iată, îi zise ea, o scrisoare foarte curioasă. Citește-o. E o farsă a lui Melvil.

Lidington își aruncă ochii asupra scrisorii, dar cînd ajunse la jumătate îl luă pe Melvil de mînă și tîrîndu-l la o fereastră :

— Scumpul meu Melvil, îi zise, ai fost nebun desigur, cînd ai dat adineauri această scrisoare reginei, căci îndată ce contele de Bothwell va afla aceasta și nu va întîrzia s-o afle, va pune să te omoare. Ai urmat ca un om onest, este adevărat, dar la curte, e mai bine să urmeze cineva ca un om îndemînatic. Retrage-te prin urmare cît mai curînd ; eu ți-o zic.

Melvil n-așteptă să i-o mai zică o dată și se făcu nevăzut opt zile. Lidington nu se înșelase. Abia se întoarse Bothwell lîngă regină și află tot ce se petrecuse. Atunci începu să-l blesteme și să-l afurisească pe Melvil și puse să-l caute pretutîndeni, dar nu putu să dea de el.

Acest început de opunere, oricît de slab ar fi fost, tot îl neliniști pe Bothwell, care, sigur de amorul Mariei, hotărî a lua lucrurile mai repede. Prin urmare, pe cînd regina se întorcea de la Stirling la Edimburgh, cîteva zile după scenele de care vorbirăm, Bothwell se arătă deodată pe puntea de la Crammont cu o mie de cavaleri și dezarmînd pe contele de Huntly, pe Lidington și pe Melvil, care se întorsese lîngă amanta sa, apucînd calul reginei de

frîu cu iuțeală, nevoi pe Maria a se întoarce și a-l urma la Dumbar ; ceea ce făcu regina fără a se opune, lucru de mirare din partea unei persoane cu caracterul Mariei.

A doua zi, conții de Huntly, Lidington, Melvil și oamenii din suita lor își căpătaseră libertatea iar zece zile după aceasta, Bothwell și regina se împăcară și se întoarseră împreună la Edimburgh.

A treia zi după această întoarcere, Bothwell dădu un prînz mare nobililor partizani ai lui. După ce prînziră, chiar pe masa unde mîncară, în mijlocul paharelor pe jumătate goale și al sticlelor răsturnate, Lindsay, Ruthwen, Morton, Maitland și încă vreo doisprezece sau cincisprezece alți domni, semnară un act care declara nu numai că, în sufletul și în conștiința lor, Bothwell era inocent, dar și că îl hotărau reginei ca pe soțul ce i se cuvenea. Acest act era terminat prin următoarea declarație destul de curioasă :

In cele din urmă, regina nu poate face altfel, fiindcă contele o răpit-o și s-a culcat cu ea.

Cu toate acestea, două lucruri se opuneau încă la această căsătorie : cel dintîi, pentru că Bothwell era pentru a treia oară însurat și pentru că aceste trei femei trăiau ; al doilea, pentru că răpind-o pe regină, această violență putea face a se privi ca nulă alianța pe care ar contracta-o cu dînsul. Se ocupară mai înainte cu cea dintîi dintre aceste greutăți ca fiind cea mai greu de dezlegat.

Cele două femei dintîi ale lui Bothwell erau de naștere obscură și prin urmare, nu se înjosi a se tulbura de ele, dar nu era tot la fel și cu a treia,

care era fata contelui Huntly, același care fusese strivit sub picioarele cailor, și sora lui Gordon, căruia i se tăiase capul. Din fericire pentru Bothwell, purtările sale trecute o făceau pe nevasta sa a dori despărțirea cu atîta căldură precum dorea și el. N-avură prin urmare greutăți a o hotărî ca să se plîngă în contra bărbatului ei ca adulter, Bothwell mărturisi că avusese o înclinare criminală cu o rudă a nevestei sale, și arhiepiscopul de la Sfîntul Andrei, același care venise să locuiască în acea casă singuratică de la Kirchfield spre a asista la moartea lui Darnley, pronunță sentința de desfacere a căsătoriei.

Cît pentru a doua piedică, privitoare la violența ce i se făcuse reginei, Maria se însărcină a o ridica ea însăși, căci, ducîndu-se la tribunal, declară nu numai că îl ierta pe Bothwell pentru purtarea ce o avusese în privința ei, dar încă îl și recunoștea ca un supus bun și credincios, avînd aminte a-l înălța la onoruri și mai mari. Într-adevăr, după cîteva zile îl făcu duce de Orkeney, la 15 din luna aceea, adică la patru luni abia după moartea lui Darnley. Maria, cu o ușurință care era aproape de nebunie, cerînd o dispensă spre a se căsători cu un principe catolic, luă de bărbat pe Bothwell, ajuns protestant, care, afară de despărțirea lui, mai era căsătorit pentru a doua oară și care avu prin urmare patru neveste, cu regina împreună.

Nunta fu tristă și precum se cuvenea la o sărbătoare dată sub niște auspicii așa de sîngeroase. Morton, Maitland și cîțiva ticăloși lingușitori ai lui Bothwell fură singurii de față. Ambasadorul Franței,

deși era un membru al casei de Guise, din care era și regina, nu vru să asiste.

Pasiunea Mariei fu scurtă. Abia fu în puterea lui Bothwell și văzu peste ce stăpîn dăduse. Grosolan, brutal și iute, semăna ales de Providență spre a fi răzbunătorul greșelilor al căror ațîțător și complice era el. Îndată iuțeala lui ajunse pînă la un astfel de punct, încît într-o zi, Maria nemaiputînd suporta, luă pumnalul de la Areskine, care era de față împreună cu Melvil la una din scenele acestea și vru să se lovească, zicînd că vroia mai bine să moară decît să urmeze a mai trăi nefericită precum era, dar, cu toate acestea, lucru neînțeles, cu toate asprimile acestea neîncetat reînnoite, Maria, uitînd că era femeie și regină, totdeauna se întorcea întîi ea la Bothwell, tînără și supusă ca un copil.

Cu toate acestea, aceste scene publice dădură un pretext nobililor, care căutau clipa în care să izbucnească. Contele de Mar, guvernatorul tînărului principe, Argyle, Athole, Glaincairn, Lindley, Boyd și pînă la Morton și la Maitland chiar, acei complici eterni ai lui Bothwell, se ridicară ca să răzbune, ziseră ei, moartea regelui și să scoată pe fiul lui din mîinile ce făcuseră să moară părintele și o ținea pe mamă captivă. Cît pentru Murray, el pierise cu totul în timpul tuturor întîmplărilor din urmă, fiind în comitatul de Fife cînd regele fusese asasinat iar trei zile înaintea procesului lui Bothwell, ceruse voie de la sora sa a se duce să facă o călătorie pe uscat.

Răscoala se făcuse așa de repede încît domnii confidenți, al căror plan era de a pune mîna fără

veste pe Maria și pe Bothwell, crezuseră că vor reuși deodată. Regele și regina erau la masă la lordul Borthwick, care le da o serbare, cînd deodată primiră știrea că o trupă însemnată de oameni înarmați înconjura castelul. Cei doi soți înțeleseră că aceasta se atingea de dînșii și fiindcă n-aveau nici un mijloc de scăpare, Bothwell luă hainele unui scutier, Maria pe ale unui paj și amîndoi, încălecînd îndată, ieșiră pe o poartă, pe cînd confederații intrau pe alta. Fugarii se retraseră la Dumbar.

Acolo chemară pe toți amicii lui Bothwell și îi făcură a semna un fel de jurămînt prin care se legau a o apăra pe regină și pe bărbatul ei. În acest timp, Murray sosi din Franța și Bothwell îi înfățișă ca și celorlalți, actul de asociere, dar Murray nu vru să-și pună semnătura, zicînd că-i făcea o insultă crezînd că avea trebuință să fie ținut printr-o legătură înscrisă cînd era vorba a apăra pe sora și regina sa. Acest refuz aducînd o ceartă între dînsul și Bothwell, Murray, credincios la poziția sa de neutralitate, se retrase în comitatul său și lăsă lucrurile a urma fără dînsul linia fatală pe care o luaseră.

Cu toate acestea confederații, după ce văzură că n-au scos-o la capăt la Borthwick, nesimțindu-se destul de tari spre a se duce a-l ataca pe Bothwell la Dumbar, merseră la Edimburgh, unde aveau înțelegere cu un om de care se credea sigur Bothwell. Acest om era Iacob Balfur, comandant al citadelei, același care prezidase la realizarea minei care-l făcuse pe Darnley să zboare în aer și pe care Bothwell îl întîlnise intrînd în grădina de la Kirchfield.

Balfur nu predă numai citadela Edimburgh în mîinile confederaților, dar le mai dădu și un cufăr de argint, a cărui emblemă, care era un F încoronat, arăta că venea de la Francisc al II-lea și într-adevăr, acesta era un dar de la întîiul său bărbat, pe care regina îl dăruise lui Bothwell. Balfur încredință că acest cufăr cuprindea niște hîrtii prețioase care, în împrejurările de față, puteau fi de un mare folos inamicilor Mariei. Lorzii confederați îl deschiseră și aflară într-însul cele trei scrisori adevărate sau mincinoase pe care le arătarăm mai sus, contractul de căsătorie al celor doi soți și douăsprezece poezii din mîna reginei. Precum spusese Balfur, pentru inamicii Mariei aceasta era o descoperire mare și prețioasă care valora mai mult decît o victorie, căci o victorie le da numai viața reginei în timp ce trădarea lui Balfur le da onoarea ei.

În acest timp, Bothwell ridicase oștiri și se credea în stare de a ține campania. Prin urmare, plecă împreună cu armata sa, fără chiar a-i aștepta pe Hamiltonii care adunau corăbiile lor, și la 15 iunie 1567 amîndouă partidele opuse se aflară față în față. Maria, care vroia să oprească vărsarea de sînge, trimise îndată lorzilor confederați pe ambasadorul Franței spre a-i îndemna să-și lase jos armele, dar aceștia răspunseră că *regina se înșeală crezîndu-i rebeli, că nu umblau contra ei, ci în contra lui Bothwell.* Atunci amicii regelui făcură ce putură ca să rupă negocierile și să înceapă lupta. Era însă prea tîrziu, căci soldații știau că apărau cauza unui om și că erau să se bată pentru capriciul unei femei, nu

pentru binele țării. Strigară în gura mare că *fiindcă aveau a face numai cu Bothwell, el era dator a-și apăra cauza.* Și acesta, vanitos și fanfaron ca totdeauna, puse atunci să se publice că era gata a proba inocența sa cu armele în mînă contra oricăruia ar cuteza a susține că era culpabil. După cîteva minute, toți nobilii ce se aflau în tabăra opusă, primiră cartelul, și fiindcă se lăsa locul celor mai voinici, Kirkaldi de Lagrange, Murray de Tullibardin și lordul Lindsay de Byres îl sfidară unul după altul. Dar, sau că îl părăsi curajul, sau că în momentul pericolului nu crezu nici el că era dreaptă cauza sa, vru să se fercască de luptă și căută niște pretexte așa de curioase, încît însăși regina avu rușine iar amicii lui cei mai devotați murmurară.

Atunci Maria, văzînd în ce stare fatală se află spiritele, hotărî a nu mai încerca riscul unei bătălii. Trimise imediat un vestitor la Kirkaldi de Lagrange care comanda un post înaintat și pe cînd acesta venea cu încredere ca să discute cu regina, Bothwell, înfuriat pentru propria sa lașitate, dădu ordin unui soldat să tragă asupra lui, dar astă dată însăși Maria intră la mijloc, oprind, sub pedeapsa de moarte, de a i se face cea mai mică violență. În același timp, fiindcă ordinul cel smintit pe care îl dădu Bothwell se răspîndise în armată, se ridicară niște astfel de murmure, încît văzu bine că-și pierduse cauza pentru totdeauna.

Asta cugeta și regina, căci rezultatul conferinței sale cu lordul Kirkaldi fu de a părăsi cauza lui Bothwell și a trece în tabăra confederaților, cu condiția să-și lase armele jos înaintea ei și s-o ducă

la Edimburgh ca regină. De Lagrange se duse a duce nobililor condițiile și promise a se întoarce a doua zi cu un răspuns mulțumitor.

Dar, în clipa în care era să-l părăsească pe Bothwell, Maria mai simți o dată pentru dînsul acel amor fatal pe care nu l-a putut învinge niciodată și se simți cuprinsă de o astfel de slăbiciune, încît, plîngînd cu lacrimi fierbinți și în ochii tuturor, vru să-i zică lui Lagrange că ea rupe toată negocierea, dar fiindcă Bothwell înțelese că nu mai era în siguranță în tabără, el însuși stărui ca lucrurile să rămînă în starea în care se aflau și lăsînd-o pe Maria plîngînd, încălecă, depărtîndu-se în fuga mare, și se opri la Dumbar.

A doua zi, la ora stabilită, trompetele care mergeau înaintea lordului Kirkaldi de Lagrange vestiră sosirea sa. Maria se urcă îndată pe cal și se duse înaintea lui. Pe urmă, dîndu-se jos de pe cal ca să îl salute, îi zise :

— Milord, vin la dumneata cu condițiile pe care mi le-ai promis din partea nobililor și iată mîna mea drept semn al deplinei mele încrederi.

Atunci Kirkaldi puse un genunchi la pămînt, sărută cu respect mîna reginei și pe urmă ridicîndu-se, îi luă calul de frîu și îl conduse către tabăra confederaților.

Toți seniorii și nobilii ce se aflau în armată o primiră cu semne de respect precum nu putea cere mai mari, dar soldații și oamenii de rînd nu făcură asemenea. Abia sosi regina la rîndul al doilea, care era format de dînșii și mai mulți începură a striga în gura mare :

— În rug cu adultoarea ! În rug cu perfida !

Cu toate acestea Maria suferi cu destulă răbdare aceste insulte, dar o încercare și mai înspăimîntătoare i se păstră. Deodată văzu înălțîndu-se înaintea-i un steag pe care era penelat de o parte regele mort și întins în grădina cea fatală și pe altă parte tînărul principe în genunchi, cu mîinile împreunate și cu ochii la cer, cu această deviză : *O doamne ! Judecă și răzbună cauza mea !* Maria își opri îndată calul la această vedere și vru să se întoarcă, dar abia făcu cîțiva pași și steagul acuzator îi închise trecerea din nou. Pretutindeni, oriunde se duse întîlni această fatală arătare. Neîncetat, două ore întregi, avu înaintea ochilor ei și cadavrul regelui cerînd răzbunare și pe principele cel tînăr, fiul ei, rugînd pe Dumnezeu a-i pedepsi pe ucigași. În cele din urmă nu mai putu suferi această priveliște și scoțînd un strigăt, căzu pe spate, pierzîndu-și cunoștința de tot și fiind aproape să cadă pe jos dacă nu o ținea cineva.

În seara aceea, intră în Edimburgh, avînd mereu înainte acel steag crud, semănînd mai mult a prizonieră decît a regină, căci neavînd timp nici un moment în ziua aceea ca să se gătească, părul ei îi cădea răvășit pe umeri, fața îi era palidă și se vedeau urmele lacrimilor pe dînsa, hainele ei erau pline de pulbere și de tină. Acolo, cu cît înainta în oraș, cetele poporului și blestemele mulțimii o urmăreau. În cele din urmă, pe jumătate moartă de osteneală, sfărîmată de durere și gîrbovită de rușine, ajunse în casa lordului, dar abia intră și tot poporul se strînse în piață, cu strigăte care din cînd în

cînd luau un caracter de amenințare înspăimîntătoare. De multe ori vru atunci Maria a se apropia de fereastră, crezînd că înfățișarea sa, a cărei influență o încercase adesea, avea să dezarmeze toată mulțimea aceea, dar de fiecare dată văzu, ca o perdea însîngerată, desfășurîndu-se între ea și popor, acel steag, care era o traducere înspăimîntătoare a sentimentelor mulțimii.

Cu toate acestea, toată ura se îndrepta mai mult către Bothwell decît către dînsa ; Bothwell era urmărit în văduva lui Darnley. Blestemele erau pentru Bothwell. Bothwell era adulterul, Bothwell era ucigașul, Bothwell era lașul, deoarece Maria era femeia aceea slabă și fermecată, care chiar în seara aceea dădu o probă nouă despre nebunia sa.

Într-adevăr, îndată ce înaintarea nopții risipi acea mulțime și se făcu puțină tăcere, Maria, încetînd de a fi tulburată pentru sine, se întoarse îndată cu gîndul la Bothwell, pe care fusese nevoită a-l părăsi și care în momentul acela era proscris și fugar, deoarece ea, după cum credea, era să-și reia titlul și rangul de regină. Cu această neîncetată încredere a femeii în amorul ei, cu care măsoară totdeauna amorul altuia, ea crezu că cea mai mare durere a lui Bothwell nu era pentru că pierduse avuția și puterea ci pentru că o pierduse pe dînsa. Îi scrise prin urmare o scrisoare lungă, în care, uitîndu-se pe sine, îi promitea, cu aparențele celui mai tînăr amor, de a nu-l părăsi niciodată și de a-l rechema lîngă dînsa îndată ce despărțirea lorzilor confederați i-ar da această putere ; pe urmă, după ce scrise această scrisoare, chemă un soldat, îi dădu o pungă

plină de aur și îl însărcină să ducă acea scrisoare la Dumbar, unde trebuia să fie Bothwell și dacă va fi plecat de acolo, să îl urmeze pretutindeni pînă cînd îl va întîlni.

Atunci se culcă și adormi mai liniștită, căci, oricît de nefericită era, credea că alinase niște nefericiri mai mari decît ale ei.

A doua zi, regina fu deșteptată de pașii unui om înarmat care intră în camera sa. Plină de mirare și înspăimîntată totodată de această uitare de cuviință care nu-i părea un semn bun, Maria se sculă pe patul ei, depărtîndu-i perdelele și îl văzu pe lordul Lindsay de Byres în picioare în fața ei. Știa că acesta era unul din inamicii ei cei mai vechi și totodată din cei mai bătrîni ; astfel îl întrebă ea, cu un glas pe care încerca în zadar a-l face mai sigur, ce vroia cu dînsa într-o asemenea oră.

— Cunoști această hîrtie, doamnă ? întrebă lordul Lindsay cu un glas aspru, arătîndu-i scrisoarea pe care o scrisese ea în noapte lui Bothwell și pe care soldatul o dusese lorzilor confederați în loc de a o duce după adresă.

— Da, fără îndoială, milord, răspunse regina, dar oare sînt prizonieră, ca să-mi fie oprită corespondența ? Sau nu mai este iertat unei femei să scrie bărbatului ei ?

— Cînd bărbatul e un trădător, răspunse Lindsay, nu, doamnă, nu mai este iertat unei femei să scrie bărbatului ei, afară numai dacă femeia aceasta nu se află pe jumătate amestecată în trădarea sa, ceea ce mi se pare, către acestea, foarte bine dovedit prin promisiunea ce-i dai acestui ticălos că îl vei rechema lîngă dumneata.

— Milord, zise Maria întrerupîndu-l pe Lindsay, uiți că vorbești reginei dumitale.

— A fost un timp, doamnă, răspunse Lindsay, în care ți-am vorbit cu un glas mai dulce și cu genunchii plecați, deși noi scoțienii n-avem obiceiul a ne lua după curtezanii dumneavoastră din Franța, dar de cîtva timp, schimbările dumitale de amoruri ne țin așa des în tabără, cu haina de război pe spate, încît glasul nostru a răgușit de aerul cel rece al nopții iar genunchii noștri înțepeniți nu se mai pot pleca în copsardele noastre ; caută să mă iei deci precum sînt, doamnă, astăzi cînd, pentru fericirea Scoției, nu mai ești liberă a-ți alege favoriții.

Maria păli de spaimă la această lipsă de respect, cu care nu era obișnuită, dar înfrîngîndu-și îndată mînia, pe cît îi fu cu putință, zise :

— Dar, milord, oricît de dispusă aș fi de a te lua altfel de cum ești, trebuie cel puțin să știu cu ce drept vii lîngă mine. Această scrisoare pe care o ții în mînă m-ar face să cred că te-aș lua ca pe un spion, dacă înlesnirea de-a intra în camera mea nu m-ar sili să te cred ca pe un temnicer. Ai prin urmare bunătatea a-mi spune cu care nume din acestea două se cuvine să te numesc.

— Nici cu unul, nici cu altul, doamnă, căci sînt numai un însoțitor al dumitale de călătorie, căpetenia convoiului care trebuie să te conducă la castelul de Lochleven, viitoarea dumitale reședință. Și încă, abia ajuns acolo, voi fi nevoit a te lăsa în acel loc, ca să vin să-i ajut pe lorzii confederați pentru a alege un regent al regatului.

— Astfel, zise Maria, am venit ca prizonieră, și nu oa regină la lordul de Lagrange. Lucrurile erau altfel puse la cale, mi se pare, dar îmi pare bine că am văzut cît timp le trebuie scoțienilor ca să trădeze legămintele pe care le-au jurat.

— Grația voastră uită că aceste legăminte se dăduseră cu o condiție, răspunse Lindsay.

— Și care era aceea ? întrebă Maria.

— Ca să te desparți pentru totdeauna de ucigașul bărbatului dumitale și iată ceea ce încredințează, adăugă el arătînd scrisoarea, că ți-ai uitat promisiunea pînă a nu cugeta noi s-o retragem pe a noastră.

— Și pentru ce oră e hotărîtă plecarea mea ? zise Maria, care începuse a se osteni cu această dispută.

— Pentru ora unsprezece, doamnă.

— Prea bine, milord, fiindcă nu vreau a te face să aștepți, vei avea bunătatea, retrăgîndu-te, a-mi trimite pe cineva ca să mă ajute să mă îmbrac, afară numai de nu voi fi redusă a mă servi singură.

Și zicînd aceste vorbe, Maria făcu un semn așa de imperios, încît, oricîtă dorință ar fi avut Lindsay de a-i răspunde, se înclină și ieși. După dînsul intră Maria Seyton.

La ora zisă, regina fu gata. Ea suferise așa de mult la Edimburgh, încît pleca fără o părere de rău. Pe lîngă aceasta, spre a o scuti de umilirile din ajun, ori spre a ascunde plecarea ei de partizanii ce i-ar mai fi rămas, o litieră fusese pregătită pentru dînsa. Maria se urcă fără nici o rezistență și după o călătorie de două ore ajunse la Dudington. Acolo o aștepta un vas mic, care plecă îndată ce intră ea și a

doua zi, spre zori, a debarcat din partea cealaltă a golfului de Edimburgh, în comitatul de Fife.

Maria nu se opri la castelul de Rosithe decît numai cît timp îi trebui ca să dejuneze. După aceea plecă îndată, căci lordul Lindsay declarase că vroia să ajungă chiar în seara aceea unde era hotărît să meargă. Într-adevăr, în momentul în care apunea soarele, Maria zări înaltele turnuri ale castelului de Lochleven ce se afla pe o mică insulă în mijlocul lacului ce are același nume și care turnuri erau aurite de cele din urmă raze ale soarelui.

Fără îndoială, prizoniera regală era așteptată la castelul de Lochleven, căci, sosind pe malul lacului, scutierul lordului Lindsay desfășură steagul său, care pînă aici, rămăsese în toc și îl clătină din dreapta în stînga pe cînd stăpînul său suna dintr-un corn mic de vînătoare pe care îl purta atîrnat la șold. Îndată se desfăcu o barcă de la insulă și înaintă spre convoi, pusă în mișcare de patru lopătari gemeni, care o făcură să treacă îndată spațiul ce o despărțea de țărm. Maria se urcă tot în tăcere și se așeză la pupă, pe cînd lordul Lindsay și scutierul său stăteau în picioare înaintea ei ; și fiindcă conducătorul ei nu se arăta mai dispus a vorbi pe cît nu era nici ea dispusă a-i răspunde, ea avu tot timpul a cerceta viitoarea ei locuință.

Castelul sau mai bine zis fortăreața de Lochleven, care și prin poziția și prin arhitectura sa era destul de întunecoasă, mai era încă acoperită de o nouă întristare în clipa cînd se arăta în ochii reginei. Pe cît putea judeca ea în mijlocul aburilor ce se înălțau din lac, aceasta era una din zidirile masive din al

XII-lea secol, care semănau cu armurile de piatră ale unui uriaș, așa de bine închise erau. Cu cît se apropia, Maria începea a zări contururile celor două turnuri rotunde ce se aflau în marginile clădirii și îi dau caracterul cel aspru al unei închisori de stat. Un buchet de arbori bătrîni, care, închis de un zid înalt sau mai bine zis de o întăritură, se înălța către fața sa septentrională și semăna cu o vegetație de piatră, completînd întregul acestei locuințe triste și apoi din contra, privea depărtîndu-se de ea și săltînd din insulă, se ducea să se piardă la vest, la nord și miazăzi în cîmpia cea întinsă de la Kinross ori să se oprească spre sud pe vîrfurile colțuroase ale muntelui Ben Lomond, ale cărui dealuri din urmă se pierdeau pe malurile lacului.

Trei persoane o așteptau pe Maria la poarta castelului. Aceste persoane erau lady Douglas, Williams Douglas, fiul său și un copil de doisprezece ani, care se numea micul Douglas și care nu era nici fiu nici frate al locuitorilor castelului ci numai un copil depărtat. După cum se înțelege bine, complimentele fură scurte între Maria și gazdele ei. Regina, condusă în apartamentul ei care se afla la etajul întîi și ale cărui ferestre se deschideau deasupra lacului, fu îndată lăsată împreună cu Maria Seyton, singura din cele patru *Marii* ale ei căreia îi fu îngăduit a o însoți.

Cu toate acestea, oricît de rapidă a fost întrevederea și oricît de scurte și măsurate au fost vorbele schimbate între prizonieră și păzitorii ei, Maria avusese timpul, după ceea ce știa mai dinainte, ca să-și

facă o idee destul de dreaptă despre personajele cele noi care veneau să se amestece în istoria sa.

Lady Lochleven, nevasta lordului Williams Douglas, de care am spus cîteva vorbe la începutul acestei istorisiri, era o femeie între cincizeci și cinci și șaizeci de ani, care fusese foarte frumoasă în tinerețea ei ca să atîntească asupra ei privirile regelui Iacob al V-lea cu care avusese un fiu, pe acel Murray, ce l-am văzut figurînd în istoria Mariei și care deși nașterea sa fu nelegitimă, fusese tratat totdeauna ca un frate de către regină. Lady Lochleven avusese o clipă speranța să ajungă nevasta regelui, atît de mare era amorul lui pentru dînsa, ceea ce nu era cu neputință, fiindcă familia de Mar, din care se trăgea ea, era egală cu familiile cele mai vechi și mai nobile din Scoția. Dar, din nefericire, cîteva vorbe de calomnie și defăimare care umblau printre tinerii seniori din acea vreme, ajunseră la urechile lui Iacob : se zicea că în timp ce regalul său amant o avea pe dînsa, frumoasa favorită mai avea și pe altul, pe care îl alesese, fără îndoială de curiozitate, din cea din urmă clasă a poporului. Se mai zicea că acest Porterfeld sau Portefield era adevăratul tată al copilului, care primise numele de Iacob Stuart și pe care regele îl dăduse la mînăstirea Sfîntul Andrei ca să îl crească ca pe un fiu al lui. Aceste vorbe, adevărate sau mincinoase, îl opriseră prin urmare pe Iacob al V-lea în clipa în care, drept recunoștință pentru aceea care îi dăduse un fiu, era aproape s-o înalțe în rangul de regină, astfel încît, în loc de-a o lua cu el, o chemase să-și aleagă pe unul din seniorii curții și fiindcă era prea

frumoasă iar căsătoria ei însoțită de favoarea regelui, această alegere, care căzu pe lordul Williams Douglas de Lochleven, nu întîmpină nici o greutate din partea acestuia. Cu toate acestea, această protecție directă pe care i-o da regele pentru toată viața, nu o putu face pe lady Douglas să uite vreodată că atinsese cu degetul o soartă mai înaltă. Simțise prin urmare ură pentru aceea care îi luase locul după cum credea ea și biata Maria urma să moștenească acea ură profundă pe care o avea lady Douglas pentru mama ei și care se dăduse pe față în cîteva vorbe ce le schimbaseră cele două femei între ele. Dar îmbătrînind, sau de căința pentru greșelile ei, sau de ipocrizie, lady Douglas se făcuse înțeleaptă și puritană, astfel încît, în momentul acesta, pe lîngă cruzimea naturală a caracterului, mai avea și toată asprimea religiei noi pe care o primise.

Williams Douglas, care era întîiul născut al lordului Lochleven, și care se afla prin mama sa frate vitreg cu Murray, era un om între treizeci și cinci și treizeci și șase de ani cu o putere atletică, cu niște trăsături aspre și pronunțate, cu părul roșu ca toată partea cadetă și care moștenise acea ură părintească ce o avea familia Douglas contra Stuarților de un secol încă, și care se manifestase prin atîtea comploturi, revolte și omoruri. După cum îl favorizase sau îl părăsise soarta pe Murray, Williams Douglas văzuse razele stelei frățești apropiindu-se sau depărtîndu-se de dînsul. Atunci simțise că trăia o viață străină și că se închinase cu trup și suflet aceluia ce-i era principiu de mărire sau cauză de

înjosire. Căderea Mariei care trebuia neapărat să-l înalțe pe Murray era pentru dînsul un motiv de bucurie și lorzii confederați nu puteau alege mai bine decît încredințînd paza prizonierei, lor, la răzbunarea instinctivă a lady-ei Douglas și la ura inteligentă a fiului ei.

Cît pentru micul Douglas, el era cum am spus, un copil de doisprezece ani, orfan de cîteva luni și pe care cei din Lochleven îl luaseră lîngă dînșii, făcîndu-l prin tot felul de asprimi, a-și cumpăra rușinea ce i-o dădeau. Rezultă din aceasta că acest copil, plin de trufie și de ură ca un Douglas, și știind, deși starea sa era inferioară, că nașterea-i era egală cu a mîndrilor lui părinți, își schimbase puțin cîte puțin recunoștința dintîi într-o ură durabilă și mare, căci i se spunea mereu că în familia Douglas era numai o vîrstă pentru amor, iar pentru ură nu. S-a întîmplat deci ca acest copil simțindu-și slăbiciunea și singurătatea, să se închidă în sine cu o putere mai presus de anii lui și arătîndu-se pe față umil și supus, aștepta clipa în care va fi mai mare, ca să se depărteze de Lochleven și poate chiar să se răzbune pe protecția cea trufașă a acelora care locuiau cu dînsul. Cu toate acestea, sentimentele ce le exprimarăm nu se întindeau peste toți membrii familiei și cu cît micul Douglas ura din fundul inimii sale pe Williams și pe mama sa, cu atît îl iubea pe George, pe al doilea fiu al lady-ei Lochleven, de care n-am vorbit încă, pentru că lipsind din castel în timp ce ajunsese regina, n-am avut vreo împrejurare în care să-l înfățișăm cititorilor noștri.

George, care putea fi atunci de douăzeci și cinci sau douăzeci și șase de ani aproape, era al doilea fiu al lordului de Lochleven, dar, printr-o întîmplare singulară, pe care tinerețea aventuroasă a mamei sale îl făcuse pe Williams a o interpreta rău, acest fiu de al doilea, n-avea nici una din trăsăturile familiei Douglas, adică obrazul lat și rumen, urechile mari și părul roșu. Rezulta din aceasta că bietul George, care, cu totul din contră cu aceasta, primise de la natură niște obraji palizi, ochii de un albastru închis și părul negru, fusese, chiar de la intrarea sa în lumea aceasta, obiectul părăsirii tatălui său pentru dînsul și al urii fratelui său cel dintîi născut. Cît pentru mama sa, sau într-adevăr se mira cu bună credință ca Douglas de aceasta, sau cunoștea cauza și se mustra în sine pentru ea, George nefiind niciodată cel puțin de față, obiectul unui amor mumesc prea viu din partea ei. Prin urmare junele, gonit chiar din copilăria sa de o fatalitate ce nu se explica, crescuse ca un pomișor sălbatic, plin de must și de putere, dar necultivat și singuratic. Astfel, de cînd era chiar de cincisprezece ani, îi obișnuise pe cei de lîngă dînsul cu absențele lui fără cuvînt, dar care se înțelegeau foarte bine prin răceala ce avea fiecare pentru dînsul. Numai din cînd în cînd se arăta la castel, asemenea cu acele păsări călătoare ce se întorc totdeauna în același loc, dar unde se odihnesc numai puțin, după aceea plecînd iar fără ca să știe cineva spre care parte a lumii își îndreaptă zborul.

Un asemenea instinct de nefericire unise pe micul Douglas cu George. George, văzîndu-l pe copilul rău

tratat de toți, prinse amiciție pentru dînsul, și micul Douglas, simțindu-se iubit în mijlocul acestei atmosfere de răceală care îl înconjura, se întorsese cu inima și cu brațele deschise către George. Urmase din această amiciție dintre ei, ca într-o zi cînd copilul făcuse nu știu ce greșeală și Williams Douglas ridicase biciul cu care bătea cîinii ca să dea întrînsul, George, care stătea trist și gînditor pe o piatră, s-a repezit îndată, a smuls biciul din mîinile fratelui său și l-a aruncat departe de el. La această insultă, Williams și-a tras sabia și George pe a sa, astfel încît acești doi frați, care se urau unul pe altul de douăzeci de ani ca doi inamici, erau să se măcelărească, dacă micul Douglas, care luase biciul de jos, întorcîndu-se, nu s-ar fi pus în genunchi înaintea lui Williams spre a-i înfățișa arma cea defăimătoarea, zicîndu-i : Dă, vere, căci am meritat. Această faptă a copilului dăduse cîteva clipe de cugetare celor doi tineri, care, înspăimîntați de crima ce era să se facă își puseseră iarăși săbiile în teacă și se depărtaseră în tăcere. De la această întîmplare, prietenia lui George pentru micul Douglas prinsese o nouă putere iar din partea copilului ajunsese ca o venerare.

Ne oprim asupra tuturor amănuntelor acestora cam mult poate, dar cititorii noștri ni le vor ierta fără îndoială, cînd vor vedea ce trebuincioase sînt pentru viitor.

Iată în mijlocul cărei familii, în afară de George, care precum am spus lipsea în momentul venirii sale, căzuse regina, trecînd într-o clipă de la înălțimea puterii la starea de prizonieră, căci, chiar în a doua

zi după sosirea sa, Maria putu vedea că se afla la castelul de Lochleven chiar cu acest titlu. Într-adevăr, lady Douglas se înfățișase înaintea Mariei chiar în dimineața aceea cu o încurcătură și cu o ură ce nu le putea ascunde sub aparența unei purtări respectuoase, o invitase a o urma ca să ia cunoștință despre toate părțile fortăreței ce fuseseră mai dinainte stabilite pentru întrebuințarea sa particulară. Atunci o făcuse să treacă prin trei camere, din care una era să-i fie pentru culcare, a doua salon și a treia anticameră. Pe urmă, coborînd pe o scară în spirală, care da în sala cea mare a castelului, singura sa ieșire, trecu prin această sală și conduse pe Maria în grădina pe ai cărei arbori îi văzuse regina la sosirea ei întrecînd înălțimea zidurilor. Acesta era un mic pătrat de tărîm, formînd un parter, în mijlocul căruia se înălța o fîntînă artificială. Intrarea în acea grădină era pe o poartă îngustă, care se repeta pe zidul opus. Această a doua poartă se deschidea deasupra lacului și ca toate porțile castelului, ale căror chei nu părăreau niciodată brîul sau căpătîiul lui Williams Douglas, era și ea păzită ziua și noaptea de o sentinelă. Acesta era tot domeniul aceleia care avusese pe mîna ei palatele, cîmpiile și munții întregului regat.

Maria, întorcîndu-se în camera sa, află dejunul pregătit și pe Williams Douglas în picioare lîngă masă. El venea să împlinească lîngă regină funcțiile de scutier tăietor și gustător. Cu toată ura lor pentru Maria, Douglasii ar fi privit ca o sarcină eternă la onoarea lor, ca să nu i se întîmple vreun accident prizonierei pe tot timpul în care ar fi locuit în castelul lor. Așadar numai pentru ca regina să nu fie

cuprinsă de vreo temere în privința aceasta, Williams, în calitatea sa de castelan vroia nu numai să taie înaintea reginei, dar încă să și guste de față cu ea și înantea ei din toate bucatele ce i se puneau pe masă, precum și apa cît și diferitele vinuri ce i se aduceau. Această fereală, mai mult o întristă pe Maria decît o asigură, căci ea înțelese că, pe tot timpul în care va fi în castel, această etichetă va lipsi masa ei de orice intimitate. Cu toate acestea lucrul venea dintr-un cuget foarte nobil încît nu putea să incrimineze pe oaspeții ei. Se supuse prin urmare la această companie, oricît de nesuferită îi fu. Începînd cu această zi, ea scurtă așa de mult mesele ei, încît abia cele mai lungi dintre ele țineră un sfert de oră pe tot timpul cît stătu la Lochleven.

A treia zi după sosirea ei, Maria, nevrînd să meargă la masă ca să dejuneze, află pe talerul ei o scrisoare cu adresa ei, care fusese adusă de Williams Douglas. Maria recunoscu scrisul lui Murray și întîiul ei sentiment fu o bucurie, căci dacă îi rămînea vreo rază de speranță, aceasta îi venea din partea fratelui ei, pentru care fusese totdeauna prea bună și pe care, la Sfîntul Andrei, îl făcuse conte, dîndu-i mărețele pămînturi care făceau parte din vechiul comitat de Murray și pe care de atunci, ceea ce era și mai mult, îl iertase sau se prefăcuse că îl iartă, pentru partea ce luase la uciderea lui Rizzio. Mirarea sa deci fu mare, cînd, deschizînd scrisoarea, află în dînsa niște mustrări amare în contra purtării sale, o îndemnare ca să facă penitență și o încredințare reînnoită de mai multe ori că nu va ieși niciodată din închisoarea sa. Își termina scrisoarea înștiințînd-o că el, cu tot

dezgustul ce îl avea pentru afacerile publice, fusese nevoit a primi regența, ceea ce făcuse nu atît pentru patria sa, cît pentru sora sa, pentru că acesta era singurul mijloc ce îl avea de a se opune defăimătorului proces pe care nobilii vroiau a-i face, ca autoare, sau cel puțin ca principala complice a morții lui Darnley. Ascultîndu-l așadar cineva, această captivitate era o mare fericire pentru dînsa și se cuvenea să mulțumească cerului, ca pentru o îndulcire a soartei ce era s-o aștepte, dacă n-ar fi mijlocit el pentru dînsa.

Această scrisoare fu ca un trăsnet pentru Maria, dar nevrînd să dea inamicilor ei bucuria de-a o vedea suferindă, își înschise durerea în sine și întorcîndu-se către Williams Douglas :

— Milord, îi zise ea, această scrisoare cuprinde niște știri pe care fără îndoială trebuie să le știi, căci, deși nu sîntem copii din aceeași mamă, nu va fi vrut să-i scrie sorei sale fără a-i scrie în același timp și fratelui său. Către acestea, ca un bun fiu, va fi dorit să facă parte și mamei sale din măririle cele neașteptate care îi sosesc.

— Da, doamnă, răspunse Williams, știm de ieri că, pentru fericirea Scoției, fratele meu a fost numit regent al regatului și fiindcă e un fiu atît de respectuos față de mama sa, cît și devotat patriei sale, sperăm că va îndrepta răul pe care tot felul de favoriți l-au făcut timp de cinci ani.

— Numai un fiu bun și un ostaș plin de curtenie nu se urcă mai sus în istoria Scoției, răspunse Maria Stuart, și nu o face să roșească pe fiică pentru greșelile părintelui, căci am auzit zicîndu-se că răul de care se plînge senioria voastră era mai

dinainte de perioada în care vrei să îl arăţi dumneata şi că regele Iacob al V-lea avusese şi el odinioară favoriţi şi chiar favorite. Este adevărat că se mai zice că unii au recunoscut aşa de rău prietenia lui, ca ceilalţi amorul său. Şi dacă nu ştii aceasta, milord, ar putea să ţi-o spună, dacă va fi trăind încă, un oarecare Portefel sau Portefield, nu ştiu care, căci nu ţin minte bine şi nu pot spune curat numele oamenilor din popor, dar despre care nobila dumitale mamă ar putea să-ţi dea ştiinţă.

La aceste vorbe, Maria Stuart se sculă şi lăsîndu-l pe Williams Douglas roşu de mînie, intră în camera sa de culcare şi încuie uşa după dînsa.

Toată ziua aceea Maria nu ieşi din casă şi rămase înaintea ferestrei sale, de unde se bucura cel puţin de o vedere măreaţă, care se întindea deasupra căminelor şi asupra orăşelului de Kinross ; dar această întindere mare îi apăsa inima şi mai mult, cînd, întorcîndu-şi ochii după orizont la poalele castelului, îi vedea zidurile înconjurate în toate părţile de apele cele profunde ale lacului, pe întinsa suprafaţă în care se legăna ca un punct o singură barcă, unde micul Douglas se ocupa cu pescuitul. De cîteva minute ochii Mariei se opriseră maşinal asupra acestui copil, pe care îl mai văzuse la sosirea sa, cînd deodată, zgomotul unui corn răsună dinspre Kinross.

În aceeaşi clipă micul Douglas începu a trage din lopată spre partea de unde venea semnalul, cu o îndemînare şi o putere mai presus de anii lui. Maria care, fără cuvînt, îşi oprise privirile asupra lui, îl urmă mereu cu ochii şi îl văzu îndreptîndu-se către

un loc al țărmului așa de depărtat, încît barca nu i se păru mai mult decît un punct abia zărit, dar se arătă îndată, mărindu-se din ce în ce cu apropierea și Maria putu vedea atunci că un nou trecător venea spre castel, și luînd și el lopeţile, făcea să zboare barca cea mică deasupra apei liniștite a lacului, unde lăsa o brazdă scînteietoare la cele din urmă raze ale soarelui. Această barcă luînd îndată iuțeala unei păsări, fu destul de aproape ca Maria să-l poată vedea pe lopătarul cel îndemînatic care era un tînăr cam de douăzeci și cinci sau douăzeci și șase de ani, cu un păr lung și negru, purtînd o haină verde și o pană de vultur pe dînsa. Pe urmă, fiindcă se apropia cu spatele întors la fereastră, micul Douglas, care era rezemat pe umărul său, zise cîteva vorbe ce îl făcură să se întoarcă spre partea reginei. Îndată Maria, mai mult dintr-o mișcare instinctivă decît de frica de a fi obiectul unei curiozităţi deșarte, se trase îndărăt, dar nu așa de iute, cu toate acestea, încît să nu fi putut vedea figura cea frumoasă și palidă a necunoscutului, care, atunci cînd ea se mai întoarse la fereastră, se făcuse nevăzut în dosul unuia din unghiurile castelului.

Totul e un motiv de contemplare pentru o prizonieră. I se părea Mariei că figura acestui tînăr îi era cunoscută și că se mai înfățișase și altă dată înaintea ochilor ei, dar cu toată grija cu care își întrebă ea aducerea aminte, nici o amintire nu i-o rechemă, astfel încît pînă în cele din urmă, regina crezu că era vreun joc al imaginației sau că o amăgise vreo asemănare deșartă și depărtată.

Dar fără voia Mariei chiar, această cugetare luase un loc însemnat în mintea ei. Vedea neîncetat acea bărcuță tăind apa și pe tînăr împreună cu copilul cu care se afla întrînsa, apropiindu-se de ea ca și cum ar fi vrut să-i aducă vreun ajutor. Rezultă din aceasta că, nu era nimic pozitiv în aceste vise de captivă, ea dormi acea noapte un somn mai liniștit decît în toate nopțile de cînd se afla la castelul de Lochleven.

A doua zi, sculîndu-se, Maria alergă la fereastra ei : timpul era frumos și totul părea că-i surîde : apă, cer și pămînt. Cu toate acestea, fără să-și dea socoteală de ceea ce o ținea în casă, nu vru să coboare în grădină înaintea dejunului, dar cînd se deschise ușa, ea se întoarse repede și-l văzu, ca și în ajun, pe Williams Douglas care venea să-și împlinească sarcina de gustător. Dejunul fu scurt și tăcut, apoi îndată ce se retrase Douglas, coborî și Maria. Cînd trecu prin curte, văzu doi cai înșeuați, ceea ce însemna că urma să plece peste puțin timp un stăpîn și un scutier. Nu cumva e acel tînăr cu părul negru care pleacă așa curînd ? Iată ce nu cutează, nici că vru Maria să întrebe. Își urmă calea și intră în grădină. De la cea dintîi aruncătură de ochi înconjură toată întinderea sa și o văzu că era singuratică.

Maria se plimbă puțin printr-însa, pe urmă săturîndu-se de plimbare, se urcă iar în camera ei. Trecînd prin curte, văzuse că nu mai era nici un cal. Îndată ce reintră în apartamentul ei, se duse la fereastră ca să vadă dacă nu cumva ar putea descoperi ceva pe lac care să-i dea vreo informație. Într-

adevăr, o barcă se depărta și în acea barcă erau doi cai și doi cavaleri ; unul dintre aceștia era Williams Douglas iar celălalt un simplu scutier al casei. Maria urmă barca cu privirea pînă cînd aceasta ajunse la țărm. Cînd sosi acolo, amîndoi cavalerii coborîră din barcă, traseră caii după dînșii și se depărtară în goană mare, urmînd aceeași cale pe care venise și regina, astfel încît, văzînd Maria acei cai acoperiți cu un hamut * cavaleresc complet, crezu că Williams Douglas se ducea la Edimburgh. Cît despre barcă, îndată ce-i depuse pe cei doi trecători pe țărmul opus, se întoarse către castel.

În momentul acesta, Maria Seyton o înștiință pe regină că lady Douglas cerea voie de a fi introdusă lîngă dînsa.

Pentru a doua oară aceste două femei erau să se afle față în față, după o ură lungă din partea lady-ei Douglas și o răceală disprețuitoare din partea reginei. Astfel regina, cu acel sentiment de cochetărie care le face pe femei, în orice stare s-ar afla, să dorească a fi frumoase, mai ales pentru femei, făcu Mariei Seyton un semn cu mîna și ducîndu-se înaintea unei oglinzi care era atîrnată de perete într-o ramă gotică grea, își aranjă buclele părului, își aranjă gulerul și pe urmă șezînd în poziția ce-i era mai avantajoasă, pe un fotoliu mare, singurul care se afla în salon, zise surîzînd Mariei Seyton că putea intra lady Douglas, care fu introdusă chiar îndată.

---

* hamut = parte a hamului care trece peste gîtul calului.

Așteptarea Mariei nu fu înșelată : lady Douglas, cu toată ura ei pentru fiica lui Iacob a V-lea și oricît de stăpînă se crezu pe sine, nu se putu opri de a mărturisi cu mirare impresia ce-i făcea această frumusețe minunată. Ea crezuse că o va găsi pe Maria sfărîmată de nefericirea ei, pălită de ostenelile ei, dezmîndrită de captivitatea ei, dar o vedea liniștită, frumoasă și trufașă ca întotdeauna. Maria văzu efectul ce îl producea și îndreptîndu-se cu un surîs batjocoritor, pe jumătate la Maria Seyton și pe jumătate către aceea care îi făcea această vizită neprevăzută :

— Sîntem fericite astăzi, zise ea, căci după cum se vede, avem să ne bucurăm de compania bunei noastre gazde, căreia îi mulțumim că a binevoit să mai păzească în privința noastră deșertul ceremonial al anunțării, lucru de care s-ar fi putut scuti, avînd cheile apartamentului nostru.

— Dacă înfățișarea mea e supărătoare grației voastre, răspunse lady Lochleven, sînt cu atît mai mult disperată, că împrejurările mi-au făcut o datorie ce trebuie respectată de două ori pe zi, cel puțin pe cît timp va lipsi fiul meu care e chemat la Edimburgh de către regent ; ceea ce veneam a da în cunoștința grației voastre, nu cu deșertul ceremonial al curții, ci cu privințele pe care lady Lochleven este datoare oricărei persoane care a primit ospitalitatea în castelul ei.

— Buna noastră gazdă s-a înșelat în privința noastră, răspunse Maria cu o bunătate prefăcută și însuși regentul poate să ne dea o mărturie despre plăcerea ce am avut-o întotdeauna ca să apropiem

de noi persoanele care pot a ne aduce aminte, chiar indirect, de prea iubitul nostru tată, Iacob al V-lea. Pe nedrept ar interpreta deci lady Douglas într-un chip foarte neplăcut pentru dînsa mirarea noastră văzînd-o ; și ospitalitatea pe care ne-o dă cu atîta îndatorire nu ne promite cu toată buna sa voință, destulă petrecere, ca să ne lipsim de ceea ce ne va face fără îndoială vizitele sale.

— Din nefericire, doamnă, răspunse lady Lochleven pe care Maria o ținea în picioare înaintea ei, orice plăcere aș încerca eu la aceste vizite, voi fi nevoită a mă lipsi de ele, afară de orele ce ți le-am zis. Acum sînt prea bătrînă ca să mai sufăr osteneala și am fost totdeauna prea mîndră ca să sufăr bătăile de joc.

— Într-adevăr, Seyton, zise Maria ca și cum ar fi luat seama, n-am cugetat că lady Lochleven căpătîndu-și drepturile la un scăunel la curtea tatălui meu, s-ar fi căzut să le păstreze în închisoarea reginei, fiica acestuia. Înaintează un scăunel, Seyton, ca să nu ne lipsim așa de curînd, prin neaducerea noastră aminte, de compania oaspetei noastre grațioase, sau chiar, urmă Maria ridicîndu-se și arătînd către lady Lochleven care făcea o mișcare spre a se retrage, propriul ei scaun, dacă nu-ți convine un scăunel, my lady, ia acest fotoliu ; nu vei fi întîia persoană din familia dumitale care să se fi pus în locul meu.

La această aluzie din urmă, care-i aducea aminte uzurparea lui Murray, lady Lochleven era fără îndoială să dea vreun răspuns plin de amărăciune, cînd junele cu părul cel negru se arătă, fără a fi

anunțat, pe pragul ușii, și înaintînd către lady Lochleven fără a o saluta pe Maria, îi zise, închinîndu-se înaintea ei :

— Doamnă, barca ce l-a condus pe fratele meu s-a întors și unul din oamenii care se află pe dînsa e însărcinat pentru dumneata cu o recomandare grabnică, pe care lordul Williams a uitat a ți-o face dumitale în persoană.

Pe urmă, salutînd pe bătrîna damă cu același respect, ieși îndată din cameră, fără a-și întoarce chiar ochii către regina, care, atinsă de această sfruntare, se întoarse către Maria Seyton și îi zise cu obișnuita-i liniște :

— Ce ni se spusese, Seyton, despre niște vorbe injurioase ce se răspîndiseră asupra oaspetei noastre demne, în privința unui copil cu fața palidă și cu părul negru ? Dacă acest copil, cum am dreptul de-a o crede, a devenit acel june care a ieșit de aici, sînt gata a întări tuturor neîncrezătorilor că e un adevărat Douglas, dacă nu prin curaj, de care nu putem judeca, atunci prin sfruntarea de care ne-a dat probe. Să intrăm, mica mea, urmă regina rezemîndu-și brațul pe al Mariei Seyton, căci buna noastră oaspetă ar putea să se creadă îndatorată de curtenie a ne ține compania mai mult timp, deoarece știm că e cu nerăbdare a aștepta altundeva.

La aceste vorbe, Maria intră în camera ei de culcare, deoarece bătrîna lady, încă amețită de mulțimea bătăilor de joc cu care o înecase regina, se retrăgea murmurînd :

— Da, e un Douglas și cu ajutorul lui Dumnezeu, cred că o va proba.

Regina avusese putere, pe cît timp fusese susținută de înfățișarea inamicei sale, dar îndată ce rămase singură căzu pe un scaun și neavînd alt martor la slăbiciunea ei decît pe Maria Seyton, o înecă plînsul. Într-adevăr fusese crud lovită : pînă aici nici un om nu se apropiase de ea fără a-i arăta închinăciunile sale, și tocmai acela asupra căruia întemeiase, fără a ști pentru ce, niște speranțe instinctive, o insulta totodată în îndoita ei trufie de regină și de femeie. Astfel rămase ea închisă pînă seara.

La ora mesei, după cum o înștiințase lady Lochleven pe Maria, ea se urcă în apartamentul reginei îmbrăcată în rochia ei de onoare și în fruntea a patru domestici, care aduceau diferitele bucate din care avea să fie compusă masa prizonierei și care erau și ei urmați de vechiul intendent al castelului, avînd, ca în zilele mari de ceremonie, lanțul său de aur la gît și bastonul său de fildeș în mînă. Domesticii puseră bucatele pe masă așteptînd în tăcere clipa în care regina va dori să iasă din camera sa ; dar în momentul acela ușa se deschise și în locul reginei, se văzu Maria Seyton.

— Doamnă, zise ea intrînd, grația sa a fost indispusă toată ziua și nu va mînca nimic astă-seară ; ar fi deci de prisos să mai așteptați.

— Lasă-mă să sper, răspunse lady Lochleven, că-și va schimba hotărîrea, oricum încă, vezi-mă că-mi fac datoria.

La aceste vorbe, un domestic se apropie de lady Lochleven înfățișîndu-i pîine și sare pe o tavă de argint, pe cînd vechiul intendent, care în lipsa lui

Williams Douglas împlinea sarcina de scutier tăietor, îi dădea pe un taler din același metal o bucată de pe fiecare taler din cîte erau adunate, și după ce se făcu această lucrare, lady Lochleven întrebă :

— Astfel deci, regina nu se va vedea astăzi ?

— Asta e hotărîrea maiestății sale, răspunse Maria Seyton.

— Înfățișarea noastră e de prisos, zise bătrîna damă, dar, oricum, masa e gata și dacă grația sa are trebuință de vreun alt lucru, n-are decît să ne cheme.

După aceste cuvinte, lady Lochleven se retrase cu aceeași răceală și cu aceeași demnitate cu care venise iar cei patru domestici împreună cu intendentul ieșiră după dînsa.

După cum prevăzuse lady Lochleven, regina, supunîndu-se stăruințelor Mariei Seyton, ieși în cele din urmă din camera sa, pe la ora opt seara. se puse la masă și servită de singura damă de onoare ce-i rămăsese, mîncă ceva, iar apoi, sculîndu-se, se duse să stea la fereastră.

Era una dintre cele mai mărețe seri de vară, în care natura întreagă pare în sărbătoare : cerul era semănat de stele care se răsfrîngeau în lac și în mijlocul cărora strălucea steaua cea mai arzătoare alături de flacăra unui mangal, arzînd la pupa unei bărcuțe. Regina, în lumina acelei flăcări, îl văzu pe George Douglas care pescuia la foc. Oricît de mare i-ar fi fost dorința să profite de această frumoasă seară ca să respire aerul curat al nopții, vederea acestui june, care îi făcuse chiar în ziua aceea o insultă grosolană, o impresionă cu atîta ra-

piditate, încît își închisese îndată fereastra și retrăgîndu-se în cameră, se așeză în pat și o puse pe însoțitoarea sa de captivitate să-i citească cu glas tare cîteva rugăciuni. Pe urmă, neputînd adormi, atît de tulburată era, se sculă iar și luînd o rochie de casă, se duse să mai stea la fereastra ei. Barca se făcuse nevăzută.

Maria rămase o parte din noapte cu privirile pierdute în nemărginirea cerului și în adîncimile lacului și cu toate că era cuprinsă de cugetări care o tulburau, tot încerca o ușurare fizică mare în contactul cu acest aer curat și în contemplarea acelei nopți line și tăcute. Astfel, a doua zi se deșteptă mai liniștită și mai supusă la soarta ei. Din nefericire, vederea lady-ei Lochleven, care se înfățișă la dînsa la ora dejunului ca să-și împlinească sarcina de gustătoare, o făcu iar să se întărîte. Cu toate acestea, poate lucrurile s-ar fi petrecut în liniște, dacă lady Lochleven, în loc de a sta în picioare lîngă bufet, s-ar fi retras după ce gustase din diferitele bucate ce compuneau serviciul, dar această stăruință de a rămîne lîngă dînsa pe cît ținea masa și care, adevărul vorbind, era poate un semn de respect, îi păru reginei o tiranie nesuferită.

— Mica mea, zise regina îndreptîndu-se către Maria Seyton, ai uitat oare că buna noastră gazdă s-a plîns ieri de osteneala ce încerca stînd în picioare? Apropie-i dar unul din cele două scăunele care formează toată mobilarea noastră regală și ai grijă să nu fie acela care are un picior rupt.

— Dacă mobilarea castelului de Lochleven este într-o stare așa de rea, doamnă, răspunse bătrîna lady, asta e greșeala regilor Scoției : bieții Douglasi au avut, de un secol aproape, așa de puțină parte de favorurile suveranilor, încît n-au putut menține strălucirea străbunilor decît la înălțimea aceea de simpli particulari, deși a fost în Scoția un oarecare muzicant care cheltuia, după cum se încredințează, într-o lună venitul lor dintr-un an.

— Cei ce știu așa de bine să ia, my lady, răspunse regina, n-au trebuință să le dea cineva : Douglașii, mi se pare, n-au pierdut nimic așteptînd și nu e nici un fiu cadet din această familie nobilă care să nu poată astăzi să aspire la cele mai înalte alianțe. E trist lucru, într-adevăr, că sora noastră din Anglia s-a promis cum spun, să rămînă fecioară.

— Sau mai bine, întrerupse lady Lochleven, ca regina Scoției să nu fie văduvă de al treilea soț al ei. Pe lîngă aceasta, urmă bătrîna damă cu o luare de seamă prefăcută, nu zic aceasta ca să fac o mustrare grației voastre, catolicii privesc mereu timpul ca un sacrament * și cu acest titlu, îl primesc cît mai des pot.

— Asta e deci, răspunse Maria, diferența ce se află între ei și hughenoți **, căci aceștia, neavînd același respect pentru el, cred în oarecare împrejurări că le este iertat a se scuti de dînsul.

---

* Sacrament = nume dat la catolici fiecăreia dintre cele șapte taine bisericești.

** hughenoți = nume dat adepților din Franța ai curentului protestant din secolele al XVI-lea și al XVII-lea.

Lady Lochleven, la această batjocură amară, făcu un pas către Maria Stuart, ținînd în mînă cuțitul cu care se servise pentru tăiatul cărnii ce i se dăduse spre gustare. dar regina se ridică înaintea ei, cu o liniște așa de mare și cu atîta maiestate, încît, ori din respectul cel fără voia sa, ori din rușinea acelei mișcări dintîi, ea își lăsă arma să-i cadă din mînă și neavînd ceva destul de tare pentru răspuns, astfel încît să-i arate sentimentele ce o tulburau, făcu semn domesticilor ca s-o urmeze și ieși din apartament cu toată demnitatea ce-i iertă mînia.

Îndată ce-și părăsi locul lady Lochleven, regina șezu iar, voioasă și triumfătoare pentru victoria ce căpătase și mîncă îndemnată de o plăcere pe care nu o mai avusese niciodată de cînd era prizonieră, în timp ce Maria Seyton plîngea, pe sub glas și cu tot respectul putincios deoarece acel dar ce-l primise de la cer regina ca să fie așa de iute la răspuns, împreună cu frumusețea ei, era una din cauzele nefericirii sale ; dar regina începu să rîdă de toate observațiile ei, zicînd că era curioasă de a vedea ce figură va face buna gazdă la ora prînzului.

După dejun, regina se duse în grădină. Trufia sa îndestulată îi redădu o parte din voioșia ei, astfel încît, atunci cînd trecu prin sala de onoare, văzînd o mandolină uitată pe un scaun, ordonă Mariei Seyton să o ia, ca să vadă, zicea ea, dacă-și mai aduce aminte de vechiul ei talent. Într-adevăr, regina era una din cele mai bune muzicante din perioada aceea și cînta de minune, zice Brantôme, cu lutul și cu

viola d-amor, instrument care semăna mult cu mandolina. Maria Seyton se supuse.

Cînd ajunse în grădină, Maria Stuart șezu sub bîsca cea mai întunecoasă și acolo, acordîndu-și instrumentul, scoase mai întîi niște acorduri vii și ușoare, care îndată întunecară puțin cîte puțin, pe cînd în același timp fața ei se umplea de o melancolie profundă. Maria Seyton se uita la dînsa cu neliniște, deși era de mult obișnuită cu aceste schimbări fără veste ce o caracterizau pe regină și era s-o întrebe cauza acestui văl întunecos care îi acoperise deodată obrazul, cînd Maria, controlîndu-și acordurile, începu să cînte cu glas încet și ca numai pentru dînsa, versurile următoare :

Munți, cîmpii și dealuri, rîuri cristaline,
Stînci, păduri, fîntîni, voi ce azi pe mine
Plină de întristare și pierdută m-aflați,
Plîngerile mele veniți s-ascultați,
Căci vin a cînta
Via mea durere ce n-o pot uita.

Însă cine poate să-mi audă chinul,
Cine-mi înțelege dorul și suspinul ?
Iarba cea tăcută, marmura cea rece,
Țărmul ce nu simte, rîul care trece
Repede smulgînd
Lacrimile-mi triste din ochii-mi plîngînd ?

Vai ! Ba nu, căci rana-mi plină de durere,
Fără vindecare, fără mîngîiere,
Caută să afle un balsam puternic
În mijlocul unor fapte fără minte
Astfel dar prefer
S-aștept soarta-n care m-ai ursit să pier.

Oh ! Ascultă-mi plînsul, zînă imortală.
Și de mă condamnă soarta mea fatală
A pieri în floarea vieții mele june,
Nu uita aceea ce voiesc a-ți spune :
Că și dacă mor,
Moartea mi se trage de l-al tău amor.

Și precum topește soarele o gheață,
Astfel se usucă trista mea viață ;
Și cu toate-acestea flacăra-mi nestinsă,
Patima de care viața-mi e învinsă,
N-a putut mișca
Inima ta crudă, nesimțirea ta.

Și cu toate-acestea arborii-n mijlocul
Cărora mă aflu, stîncile din locul
Unde plîng știu bine toat-a mea întristare,
Cunosc ale mele lacrimi amare.
Numai tu nu știi
Că eu pentru tine sufăr chinuri mii !

Însă dacă-ți place să mă vezi pe mine
Trăind niște zile de durere pline,
Fie ! Astă viață ce mi-ai însemnat-o,
Astă crudă soartă ce mi-ai destinat-o,
Pînă voi muri,
Eu cu mulțumire le voi suferi.

Aceste versuri își dădură cele din urmă sunete, ca și cum regina ajunsese la capătul puterii sale și în același timp mandolina îi scăpă din mîini și ea ar fi căzut pe jos, dacă Maria Seyton nu s-ar fi aruncat în genunchi și n-ar fi ținut-o. Fata rămase

cîtva timp astfel la picioarele reginei, privind-o în tăcere și fiindcă o văzu că se cufunda din ce în ce în niște cugetări și mai întunecoase, o întrebă cu îndoială :

— Aceste versuri au rechemat maiestății voastre o amintire tristă ?

— Ah ! Da, răspunse regina, mi-au adus aminte de nefericitul care le-a făcut.

— Și putea-voi oare, fără indiscreție, urmă Maria Seyton, a întreba pe grația voastră care e autorul lor ?

— Vai ! Era un june nobil, brav și frumos, cu inima devotată și cu capul aprins, care m-ar fi apărat astăzi, dacă l-aș fi apărat eu atunci, dar cutezanța sa mi s-a părut temeritate și greșeala sa o crimă. Ce vrei ? Nu-l iubeam. Bietul Chatelard, am fost crudă față de dînsul.

— Nu l-ai persecutat dumneata, ci fratele dumitale, nu l-ai condamnat dumneata, ci judecătorii.

— Da, da, știu că și el e o victimă a lui Murray și fără îndoială pentru aceasta mi-a revenit amintirea sa în aceste momente, dar puteam să-i dau grațierea, Mario, dar am fost neînduplecată. Am lăsat să se urce la ghilotină acest om a cărui singură crimă era că m-a iubit prea mult și acum mă plîng că sînt părăsită de toți. Ascultă, mica mea, e un lucru care mă înspăimîntă, adică, de cîte ori rămîn singură cu sine-mi, aflu că nu numai că mi-am meritat soarta, dar și că Dumnezeu nu mă pedepsește destul de aspru.

— În ce fel de idee se duce să se piardă grația voastră ? strigă Maria, și vezi unde te-au adus

aceste nefericite versuri de care ți-ai adus aminte, tocmai astăzi cînd începuseși să fii puțin mai voioasă.

— Vai ! răspunse regina clătinînd din cap și scoțînd un suspin profund, au trecut prea puține zile, de șase ani încoace, fără să fi spus aceste versuri încet, dar astăzi este întîia oară cînd le spun tare. Și acesta era un francez, Mario. I-au exilat, i-au prins ori i-au ucis pe toți aceia care-mi veneau din Franța. Îți aduci aminte acel vas care se scufundă înaintea noastră cînd ieșirăm din portul de Calais, zisei atunci că aceasta era un semn rău, ați vrut toți a mă reasigura : ei bine ! Acum, cine avea dreptate, dumneata sau eu ?

Regina se afla într-o întristare dintre acelea care are numai lacrimile drept leac. Astfel Maria Seyton, văzînd că nu numai orice mîngîiere ar fi deșartă, dar încă și supărătoare, încetă de a mai întărîta melancolia reginei și îi făcu pe voie. Atunci regina începu să plîngă și plînsetul ei o ușură ; pe urmă puțin cîte puțin începu a se stăpîni și această criză trecu ca totdeauna, lăsînd-o mai tare și mai hotărîtă ca niciodată, astfel încît atunci cînd se urcă iar în camera sa, era cu neputință a vedea cineva cea mai mică schimbare pe fața ei.

Ora prînzului se apropia și Maria, care în dimineața aceea o așteptase cu nerăbdare ca să se bucure de triumful ei asupra lady-ei Lochleven, o vedea înaintînd în momentul acela cu neastîmpăr ; numai a sta în față cu acea femeie, pe a cărei trufie era cineva totdeauna nevoit a o combate prin sfruntare, era, după ostenelile morale ale zilei, o nouă oste-

neală. Astfel hotărî ea, ca și în ajun, să nu se arate la prînz și-i părea cu atît mai bine că a luat această hotărîre încît, astă dată, nu mai era lady Lochleven care venea să împlinească lîngă dînsa sarcinile pe care un membru al familiei își imputase spre a o liniști pe regină, ci George Douglas, pe care mama sa, în nemulțumirea ei de scena cea de dimineață, îl trimitea în locul ei. Astfel, cînd a zis Maria Seyton reginei că-l văzuse pe junele cu părul negru trecînd prin curte ca să vină la dînsa, Maria se felicită și mai mult de partida ce cîștigase, căci sfruntarea acestui june îi făcuse o rană și mai adîncă în inimă decît toate insultele cele trufașe ale mamei sale.

Regina nu se miră, prin urmare, cînd după cîteva momente Maria Seyton reintră în camera sa și o înștiință că George Douglas, după ce trimisese înapoi domesticii, dorea să aibă onoarea de a-i vorbi despre o afacere însemnată. Regina refuză mai întîi, dar Maria Seyton îi zise că acum crezul și manierele acestui tînăr erau așa de diferite de cum fuseseră cu două zile înainte, încît credea că stăpîna sa n-ar avea dreptul a-i refuza cererea. Regina se sculă atunci și cu maiestatea sa obișnuită, intră în camera vecină iar după ce făcu trei pași se opri cu un aer dispreţuitor, așteptînd ca George să-i vorbească.

Maria Seyton spusese adevărul : George Douglas nu mai era același om ; pe cît îl văzuse Maria mîndru și trufaș în ajun, pe atît astăzi i se părea respectuos și sfiicios. El făcu de asemenea o mișcare către regină, dar văzînd-o pe Maria Seyton stînd în picioare la spatele ei, îi zise :

— Doamnă, doream să vorbesc maiestății voastre singure, căpăta-voi oare această grație ?

— Maria Seyton nu e cineva pentru mine, domnule, ea e sora mea, e prietena mea și mai mult decît atît, e însoțitoarea mea de captivitate.

— Cu toate aceste titluri, doamnă, am pentru dînsa cel mai mare respect, însă cu toate acestea, ceea ce am a vă spune nu poate fi auzit de alte urechi decît numai de ale dumitale. Așadar, doamnă, fiindcă ocazia de față nu se va mai înfățișa poate altă dată, în numele a ceea ce ai mai scump pe lume, acordă-mi ce-ți cer.

Glasul lui George era plin de o rugăminte așa de respectuoasă, încît Maria se întoarse către fată și făcîndu-i din mînă un semn prietenesc, îi zise :

— Du-te atunci, mica mea, dar fii liniștită, nu vei pierde nimic dacă nu vei asculta. Du-te.

Maria Seyton se retrase. Regina o urmă cu privirea surîzînd, pînă cînd se închise ușa, apoi întorcîndu-se către George îi zise :

— Acum, domnule, sîntem singuri, vorbește.

Dar George, în loc de a-i răspunde, înaintă către regină și punînd un genunchi la pămînt, scoase din sîn o hîrtie pe care i-o înmînă. Maria o luă cu mirare, o desfășură privindu-l pe Douglas care stătea mereu în aceeași atitudine și citi ceea ce urmează :

Noi conții, lorzii și baronii, considerînd că regina noastră e prizonieră la Lochleven, că toți credincioșii ei supuși nu se pot apropia de persoana sa și văzînd pe de altă parte, că datoria noastră ne constrînge a ne îngriji pentru siguranța sa, promitem și jurăm a întrebuința toate mijloacele înțelepte care

*vor fi în mîinile noastre spre a-i da libertatea cu niște condiții ce s-ar uni cu onoarea maiestății sale, cu binele regatului și chiar cu siguranța acelora ce o țin în închisoare, numai să consimtă a o elibera, căci dacă refuză, declarăm că sîntem în stare a ne întrebuința, pe noi și pe copiii noștri, pe amicii noștri, pe domesticii noștri, pe vasalii noștri, bunurile noastre, corpurile și viețile noastre, spre a-i reda iarăși libertatea, spre a procura siguranța principelui și a alerga împreună la pedepsirea uciga-șului răposatului rege. Dacă ne va ataca cineva pentru aceasta sau în corp sau în altă parte, promitem a ne apăra și a ne ajuta unii pe alții, sub pedeapsa de infamie și de sperjur *. Astfel Dumnezeu să ne fie într-ajutor.*

Semnat chiar de mîinile noastre la Dumbarton, S. Andrei, Argyle, Huntly, Arbroath, Galloway, Ross, Fleming, Herris, Skirling, Kilwinning, Wilt, Hamilton și San-Clar, cavaler.

— Dar Seyton ! strigă Maria, printre toate semnăturile acestea, nu o văd pe a credinciosului meu Seyton.

Douglas, tot în genunchi, scoase o a doua hîrtie din sîn și o înfățișă reginei cu aceleași semne de respect. Această hîrtie cuprindea numai ceea ce urmează :

Încrede-te în George Douglas, căci maiestatea voastră n-are prieten mai devotat în tot regatul său.

Seyton

---

* sperjur = persoană care jură fals sau care își calcă jurămîntul.

Atunci Maria își plecă ochii către Douglas cu o expresie pe care o avea numai ea, pe urmă întinzîndu-i mîna ca să se ridice, îi zise cu un suspin în care se afla mai multă bucurie decît durere :

— Ah ! Văd că totuși, cu toate greșelile mele, Dumnezeu, nu m-a părăsit încă, dar cum se întîmplă ca în acest castel, dumneata, un Douglas... Oh ! nu e de crezut !

— Doamnă, răspunse George, sînt șapte ani de cînd te-am văzut pentru întîia oară în Franța și sînt șapte ani de cînd te iubesc.

Maria făcu un semn de mișcare, dar Douglas întinse mîna și clătină din cap cu un aer de întristare așa de profund, încît ea înțelese că putea auzi ceea ce avea să-i spună tînărul ; el urmă : Fii sigură, doamnă, că nu ți-aș fi făcut niciodată această mărturisire, dacă această mărturisire, care-ți explică purtarea mea, nu s-ar fi căzut să-ți insufle o încredere mai mare în mine. Da, sînt șapte ani de cînd te iubesc, dar precum iubește cineva o stea la care se închină ; sînt șapte ani de cînd te-am urmărit pretutindeni fără ca să-ți fi aruncat vreodată ochii asupra mea, fără ca să zic vreodată o vorbă sau să fac vreun semn spre a-ți atrage privirile. Eram pe galera cavalerului de Mévillon cînd ai trecut în Scoția, eram printre soldații regentului cînd l-ai bătut pe Huntly, eram în convoiul care te însoți cînd te-ai dus la Glasgow ca să-l vezi pe regele bolnav, ajunsei la Edimburgh o oră după ce plecaseși la Lochleven și atunci mi se păru că, pentru întîia oară, îmi cunoscusem misiunea, și că acest amor, de care mă mustram pînă atunci ca de o crimă, era din contra o favoare a lui

Dumnezeu. Aflai că nobilii erau adunați la Dumbarton. Alergai acolo. Promisei numele meu, onoarea mea, viața mea și căutai de la dînșii, prin înlesnirea ce aveam de a intra într-acea fortăreață, fericirea de a-ți aduce actul pe care îl semnaseră ei. Acum, doamnă, uită tot ce ți-am spus, afară de încredințările devotamentului și respectului meu, uită că mă aflu lîngă dumneata ; sînt obișnuit de a nu fi văzut : numai, dacă ai trebuință de viața mea, fă un semn, căci de șapte ani viața mea e a dumitale.

— Vai ! răspunse Maria, mă plîngeam azi dimineață că nu mai sînt iubită și s-ar cuveni să mă plîng, din contra, că sînt încă iubită, căci amorul pe care îl insuflu e fatal și mortal. Oricît de tînără sînt, Douglas, întoarce-ți ochii înapoi și numără mormintele ce le-am presărat în calea mea : Francisc al II-lea, Chatelard, Rizzio, Darnley... Oh ! Trebuie ceva mai mult decît amorul spre a se lega cineva de soarta mea, trebuie eroism și devotament, cu atît mai mult, singur ai zis-o, Douglas, că e un amor fără rezultat cuviincios, înțelegi prea bine !

— Oh ! Doamnă, doamnă, răspunse Douglas, nu e o răsplată mai presus de meritele mele, de a te vedea în toate zilele, de a avea speranța că-ți vei recăpăta libertatea prin mine și dacă nu o vei căpăta, să am cel puțin încredințarea că voi muri sub ochii dumitale !

— Bietul june ! murmură Maria, cu ochii ridicați spre cer ca și cum ar fi citit mai dinainte soarta care îl aștepta pe noul ei apărător.

— Fericitul Douglas ! Din contră, strigă George apucînd mîna reginei și sărutînd-o cu mai mult res-

pect poate decît dragoste, fericitul Douglas ! Căci a căpătat de la maiestatea voastră mai mult decît spera, căpătînd un suspin.

— Și ce ai pus la cale cu amicii mei ? zise regina ridioîndu-l pe Douglas, care pînă atunci stătuse în genunchi înaintea ei.

— Încă nimic, răspunse George, căci abia avurăm timp a ne vedea. Scăparea dumitale, care e cu neputință fără mine, e încă grea chiar și cu mine iar maiestatea voastră a văzut că a trebuit s-o lipsesc pe față chiar de respect ca să capăt încrederea mamei mele, ceea ce mă face să am astăzi fericirea de a te vedea. Dacă această încredere se va întinde vreodată, din partea mamei mele sau din a fratelui meu, pînă la a-mi da cheile castelului, atunci ești salvată ! Să nu se mire deci de nimic maiestatea voastră : în fața tuturor voi fi totdeauna pentru dînsa un Douglas, adică un inamic și pînă cînd nu va mai fi nici un pericol de viață pentru dumneata, doamnă, nu voi zice nici o vorbă, nu voi face nici un semn care să poată trăda credința ce ți-am jurat, dar, din partea dumitale, să știi că, de voi fi de față sau nu, de voi vorbi sau voi tăcea, de voi lucra sau voi rămîne în repaus, totul va fi numai o aparență, afară de devotamentul meu. Numai, urmă Douglas apropiindu-se de fereastră și arătîndu-i reginei o căsuță ce se afla pe dealul din Kinross, numai privește în toate serile în dreptul locului unde îți arăt, doamnă, și, pe cît vei vedea lucind o lumină, vei înțelege că amicii dumitale te veghează și că nu se cuvine să-ți pierzi speranța.

— Mulțumesc, Douglas, mulțumesc, zise regina, îi vine bine cuiva să întîlnească din cînd în cînd cîte o inimă ca a dumitale. Oh ! Mulțumesc !

— Și acum, doamnă, răspunse tînărul, trebuie s-o părăsesc pe maiestatea voastră. Dacă aș rămîne mai mult lîngă dumneata aș da loc la bănuieli și e destul o singură presupunere despre mine, cugetă bine, doamnă, ca să se stingă această lumină, care e singurul dumitale far și totul va reintra în întuneric.

La aceste vorbe, Douglas se înclină mai respectuos decît înainte și se retrase, lăsînd-o pe Maria plină de speranță și mai mult de mîndrie, căci astă dată, închinăciunea ce o primise era pentru femeia și nu pentru regina.

După cum îi spusese regina, Maria Seyton află tot, chiar amorul lui Douglas și amîndouă femeile așteptară seara cu neliniște ca să vadă dacă steaua ce li se promisese avea să strălucească la orizont. Speranța lor nu fu înșelată. La ora zisă, farul se aprinse, regina tresări de bucurie căci era întărirea speranțelor ei și însoțitoarea sa nu putea s-o smulgă de la fereastră, unde stătea cu ochii ațintiți asupra căsuței de la Kinross. În cele din urmă se înduplecă de rugămințile Mariei Seyton și consimți a se culca, dar, peste noapte, se sculă de două ori fără zgomot ca să se ducă la fereastra ei. Lumina lucea mereu și se stinse spre zori, împreună cu surorile ei, stelele.

A doua zi, la dejun, George o înștiință pe regină despre întoarcerea fratelui său Williams Douglas, care urma să sosească chiar spre seară ; cît despre dînsul, George trebuia să plece de la Lochleven a doua zi de dimineață, spre a se înțelege cu lorzii

care semnaseră declarația și care se despărțiseră îndată ca să strîngă oaste în diferitele lor comitate. Regina nu putea să încerce cu folos nici un mijloc de fugă, înainte de clipa în care ar fi fost sigură că are adunată împrejurul ei o armată destul de tare ca să poată ține lupta. Cît despre Douglas, lumea se obișnuise cu plecările lui cele tăcute și neașteptatele lui întoarceri, încît nu insufla nici o temere sau vreo presupunere prin depărtarea sa de la castel.

Toate se petrecură după cum spusese George: seara, sunetul cornului înștiință sosirea lui Williams Douglas. Cu dînsul era și lordul Ruthwen, fiul celui ce-l omorîse pe Rizzio și care, exilat împreună cu Morton în urma acestui omor, murise în Anglia de boala de care pătimise în ziua catastrofei înspăimîntătoare la care l-am văzut luînd o parte așa de mare. El venea cu o zi mai înainte de lordul Lindsay de Byres și de sir Robert Melvil, fratele fostului ambasador al Mariei pe lîngă Elisabeta, toți trei însărcinați cu o misiune a regentului pentru regină.

A doua zi totul reintră în ordinea obișnuită și Williams Douglas își reluă din nou sarcina sa de scutier tăietor. Dejunul trecu fără ca Maria să fi aflat ceva despre plecarea lui George, nici despre venirea lui Ruthwen. După ce se ridică de la masă, se puse la fereastra ei, unde îndată ce ajunse, auzi sunetul cornului răsunînd pe țărmurile lacului și văzu o mică oaste de cavaleri care aștepta să vină barca spre a-i lua dintre ei pe aceia ce trebuiau să meargă la castel.

Depărtarea era foarte mare ca Maria să poată recunoaște pe vreunul din cei ce veneau a o vizita, dar era învederat, după semnele de înțelegere ce fură schimbate între oastea cea mică și locuitorii fortăreței, că cei de curînd sosiți erau dintre inamicii ei. Acesta fu un motiv pentru regină ca, în neliniștea ei, să nu piardă nici un moment din vedere barca ce venea să-i caute. Văzu numai doi oameni urcînd pe dînsa și îndată barca plecă spre castel.

Cu cît se apropia barca, presimțirile Mariei se prefăcură în temeri adevărate, căci unul din oamenii care înainta i se păru că era lordul Lindsay de Byres, același care, cu opt zile mai înainte, o adusese la închisoare. Într-adevăr, era chiar el, acoperit după obicei cu o cască de oțel fără vizieră care-i descoperea obrazul cel aspru și făcut ca să exprime patimile cele tari și barba sa cea lungă și neagră, prin care se vedeau cîteva fire albe și care îi cădea pînă la piept : trupul său era apărat, parcă ar fi fost în război, de pieptarul său credincios care odinioară era poleit și bine aurit, dar care, expus neîncetat la ploaie și la ceață, era acum plin de rugină ; purta pe spate, mai după cum se poartă, o tolbă de săgeți, o spadă așa de grea încît nu o putea mînui cineva fără amîndouă mîinile și așa de lungă încît pe cînd mînerul se urca pînă la umărul stîng, vîrful ajungea pînă la pintenul drept ; într-un cuvînt, era tot același soldat, așa de brav încît ajungea să fie cutezător, dar brutal încît era plin de sfruntări, necunoscînd nimic fără numai dreptul și forța, și totdeauna gata a întrebuința forța cînd se credea în drept.

Regina era așa de preocupată de vederea lordului Lindsay de Byrés, încît numai în momentul în care era să se apropie barca de țărm ea își aruncă privirea și asupra însoțitorului său, recunoscîndu-l pe Robert Melvil. Aceasta fu o mîngîiere pentru dînsa, căci, orice s-ar fi întîmplat, știa cel puțin că era să afle într-însul o simpatie, dacă nu pe față, cel puțin secretă. Pe lîngă aceasta, costumul său, prin care l-ar fi putut judeca cineva, ca și pe lordul Lindsay printr-al său, forma un contrast foarte mare cu al însoțitorului său. Acest costum era compus dintr-o haină de catifea neagră, cu o tocă și o pană de aceeași culoare, prinsă cu o agrafă de aur. Singura sa armă ofensivă și defensivă era o spadă mică, pe care o purta parcă mai mult ca să-și arate rangul, decît să atace sau să se apere. Cît despre purtarea și manierele sale, se aflau în armonie cu această aparență pașnică. Fața sa palidă îl arăta totodată că era fin și inteligent ; ochiul său viu, era plin de dulceață iar glasul său blînd, talia sa subțire și puțin cam aplecată prin învăț mai mult decît prin fapta anilor, fiindcă în perioada aceea nu era mai mare de patruzeci și cinci de ani, îl arăta de un caracter moale și împăciuitor.

Cu toate acestea, înfățișarea acestui om pe timp de pace, care semăna cu un însărcinat a priveghea demonul războiului, nu o putu asigura pe regină și fiindcă barca dispăruse în unghiul unui turn spre a se duce la debarcaderul care era înaintea porții celei mari a castelului, regina ordonă Mariei Seyton să coboare și să încerce să afle pentru ce venea lordul Lindsay la Lochleven, știind bine că dotată de

natură cu o mare tărie de caracter, n-avea trebuință să afle cauza venirii sale decît numai cu cîteva minute mai înainte, ca să-și poată recăpăta fața liniștită și maiestoasă a cărei influență asupra inamicilor ei o ajuta întotdeauna.

Cînd rămase Maria singură, își întoarse iar privirea asupra căsuței de la Kinross, singura ei speranță, dar depărtarea era prea mare ca să poată vedea ceva. Pe lîngă aceasta, obloanele ei rămîneau închise toată ziua și se deschideau numai seara, ca norii, care, după ce au acoperit cerul toată dimineața, se depărtează în cele din urmă ca să lase matelotului rătăcit o singură stea de văzut. Ea însă rămăsese în nemișcare și cu ochii ațintiți mereu pe același obiect, cînd pașii Mariei Seyton o scoaseră din această contemplare mută.

— Ei bine! Mica mea? întrebă regina întorcîndu-se.

— Maiestatea voastră nu s-a înșelat, răspunse trimisa, era chiar sir Robert Melvil și lordul Lindsay, dar a venit de ieri împreună cu sir Williams Douglas, un al treilea ambasador, al cărui nume; mult mi-e teamă că va fi și mai urîcios maiestății voastre decît cele două pe care le-am spus.

— Te înșeli, Mario, răspunse regina, nici numele lui Melvil nici al lui Lindsay nu-mi sînt urîcioase; al lui Melvil, din contra, în împrejurările în care mă aflu, e un nume dintre acelea la care simte plăcere urechea mea a le auzi, iar cît pentru lordul Lindsay, nu mi-e plăcut fără îndoială, dar cu toate acestea e un nume onorabil, totdeauna purtat de oameni iuți și sălbatici, este adevărat, dar necapabili

de trădare. Spune-mi deci ce nume e acesta, Mario, căci vezi bine că sînt liniștită și pregătită.

— Vai ! Doamnă, răspunse Maria, oricît de liniștită și de pregătită ai fi, mai adună-ți o dată toate puterile, nu numai ca s-auzi acest nume, dar și ca să-l primești peste cîteva minute pe omul care îl poartă, căci acest nume e al lordului Ruthwen.

Maria Seyton vorbise adevărul, și acest nume avu o înrîurire înspăimîntătoare asupra reginei, căci, abia ieși de pe buzele fetei și Maria Stuart scoase un strigăt și pălindu-se parcă ar fi urmat să leșine, se ținu de marginea ferestrei. Maria Seyton, speriată de efectul ce produsese acest nume fatal, se repezi îndată către regină spre a o susține, dar ea întinzînd o mînă către dînsa, pe cînd își ținea inima cu cealaltă, îi zise :

— Nu e nimic, și imediat îmi va trece ; da, Mario, bine ai zis, e un nume fatal și amestecat cu una din amintirile mele cele mai sîngeroase. Ceea ce asemenea oameni vin să-mi ceară trebuie să fie foarte înspăimîntător, dar nu-mi pasă, voi fi îndată gata a-i primi pe ambasadorii fratelui meu, căci fără îndoială sînt veniți în numele său. Tu, mica mea, oprește-i de a intra, căci am trebuință de cîteva minute ca să-mi mai vin în fire ; tu mă cunoști, nu-mi trebuie mult.

La aceste vorbe, regina se retrase cu un pas sigur spre ușa camerei sale de culcare.

Maria Seyton rămăsese singură, mirîndu-se de acea tărie a caracterului care o făcea pe Maria Stuart a fi ca un bărbat, într-un moment de pericol, deși era cu totul femeie sub toate privințele. Îndată

se duse la ușă ca s-o închidă cu stinghia de lemn pe care o petrecea între două toarte de fier, dar stinghia era luată și nu mai era nici un mijloc de a o închide pe dinăuntru. După o clipă auzi pe cineva urcînd pe scară și înțelegînd după pasul cel greu și răsunător al aceluia ce sosea, că trebuia să fie lordul Lindsay, se mai uită încă o dată împrejuru-i ca să vadă altceva în lipsa stinghiei și negăsind nimic la îndemînă își petrecu brațul prin toarte, hotărîtă să și-l rupă mai bine decît a lăsa pe cineva să intre lîngă regină înainte de momentul ce i-ar fi convenit. Într-adevăr, abia ajunseră pe palier cei ce se urcau și începură a bate tare, și un glas răgușit strigă :

— Haide, haide, deschideți ușa, deschideți repede !

— Și cu ce drept, zise Maria Seyton, îmi ordoni cu atîta nerușinare a deschide ușa reginei Scoției ?

— Cu dreptul pe care îl are ambasadorul regentului de a intra pretutindeni în numele său ; sînt lordul Lindsay și vin să vorbesc cu lady Maria Stuart.

— Dacă e cineva ambasador, răspunse Maria Seyton, nu poate fi soutit de a se anunța cînd intră la o femeie și mai ales la o regină și dacă acest ambasador este, cum spune, lordul Lindsay, va aștepta, cum ar face orice nobil scoțian, pe loc, pînă v-a afla suverana sa cu cale să-l primească.

— Pe Sfîntul Andrei ! strigă lordul Lindsay, deschide sau sparg ușa !

— Să nu faci nimic, milord, te rog, zise un glas pe care Maria Seyton îl recunoscu că era al lui Melvil, să-l așteptăm mai bine pe lordul Ruthwen, care nu e gata încă.

— Pe sufletul meu, strigă Lindsay zguduind ușa, nu voi aștepta nici o secundă. Pe urmă, văzînd că ușa rezistă : De ce-mi spuneai, păcătosule, urmă Lindsay îndreptîndu-se către intendent, că ați luat stinghia ?

— Este adevărat, răspunse acesta.

— Atunci, zise Lindsay, cu ce ține ușa pălăvatica asta ?

— Cu brațul meu, milord, pe care l-am petrecut prin toarte, cum făcu pentru regele Iacob I-ul o Douglasă, pe timpul în care Douglașii aveau părul negru, în loc de a-l avea roșu și erau credincioși în loc de a fi trădători.

— Fiindcă îți știi istoria așa de bine, răspunse Lindsay cu turbare, caută să-ți aduci aminte că această barieră slabă nu l-a oprit pe Graham, că brațul Caterinei Douglas fu sfărîmat ca o nuia de salcie și că Iacob I-ul fu ucis ca un cîine.

— Dar dumneata, milord, răspunse curajoasa fată, caută să știi și această baladă ce se mai cîntă încă și în zilele noastre :

Blestemat să fie sir Robert Graham,
Al bietului rege asasin infam.
Sir Robert Graham fie blestemat
Ce pe-al nostru rege a asasinat.

— Mario, strigă regina care auzise această ceartă din camera ei de culcare, Mario, îți ordon să deschizi ușa imediat, n-auzi ?

Maria se supuse și lordul Lindsay intră, urmat de Melvil, care mergea în spatele lui, cu capul plecat.

Cînd ajunse în mijlocul camerei de-a doua, lordul Lindsay se opri și uitîndu-se împrejur, întrebă :

— Ei bine, unde este ea ? Și nu ne-a făcut să așteptăm afară, fără ca să ne facă să mai așteptăm înăuntru ? Sau îi trece prin minte, cu toate zidurile acestea și drugii aceștia, că e regină ?

— Răbdare, milord, murmură sir Robert, vezi bine că lordul Ruthwen n-a sosit încă și fiindcă nu putem face nimic fără dînsul, să-l așteptăm.

— S-aștepte cine o vrea, răspunse Lindsay aprins de mînie, dar eu știu că nu, și oriunde va fi, mă voi duce s-o caut.

La aceste vorbe, făcu cîțiva pași către ușa camerei de culcare a Mariei Stuart, dar în același moment regina deschise ușa, fără a se arăta tulburată, nici de vizita nici de nerușinarea vizitatorului, și așa de frumoasă și de plină de maiestate, încît fiecare, pînă chiar și Lindsay, rămaseră în tăcere la vederea ei și parcă supunîndu-se unei puteri mai mari, se înclinară cu respect înaintea ei.

— Mi-e teamă să nu te fi făcut s-aștepți, milord, zise regina, răspunzînd numai printr-o ușoară înclinare de cap la salutul ambasadorilor, dar unei femei nu-i place a primi, nici chiar pe inamicii ei, pînă a nu se ocupa cîteva minute cu găteala ei. Este adevărat că bărbații nu prea țin la acest ceremonial, adăugă ea aruncînd o privire ironică asupra armurii ruginite și asupra hainei tăvălite și pline de găuri a lordului Lindsay. Bună ziua, Melvil, urmă ea fără a lua aminte la cîteva vorbe de scuză ce îngînă Lindsay ; bine ai venit în închisoarea mea, precum odinioară în palatul meu, căci te cred tot așa de

credincios la amîndouă. Pe urmă, întorcîndu-se către Lindsay care se uita la uşă cu neliniște să vadă dacă vine Ruthwen :

— Ei, milord, îi zise ea arătînd cu degetul palosul ce îl purta pe umărul său, un însoțitor credincios, deşi cam greu : vei fi aşteptat poate, venind aici, să găseşti nişte inamici ca să-l întrebuinţezi în contra lor ? Iar de nu, apoi e o podoabă stranie spre a se înfăţişa cineva cu dînsa la o femeie. Dar ce-mi pasă, milord, sînt prea Stuartă ca să mă tem de vederea unei săbii, de-ar fi chiar afară din teacă, te înştiinţez.

— Nu e fără loc aici, doamnă, răspunse Lindsay trecînd înaintea reginei şi rezemîndu-şi cotul pe crucea mînerului ei, căci e o cunoştinţă veche a familiei dumitale.

— Strămoşii dumitale, milord, erau destul de bravi şi destul de loiali şi nu mă îndoiesc despre ceea ce zici. Apoi un fier aşa de bun trebuie să le fi făcut servicii bune.

— Da, doamnă, da, negreşit, le-a făcut ; dar nişte servicii dintr-acelea ce nu le iertau regii. Acela care puse de i-o făcu, a fost Archibald şi se înarmă cu dînsa în ziua cînd se duse pînă în cortul regelui Iacob al III-lea, străbunul dumitale, să-i prindă pe favoriţii lui cei ticăloşi, pe Cochian, Hummel, Leonard şi Torpichen, pe care puse de-i spînzură deasupra punţii de Lauder cu căpestrele cailor soldaţilor săi ; şi tot cu această spadă ucise cu o singură lovitură pe Spens de Kilspindie care îl insultase de faţă cu regele Iacob al IV-lea, bazat pe protecţia ce-i acorda stăpînul său şi care nu îl feri în contra

acestei spade nici ea nici pavăza lui, pe care o spintecă în două. La moartea stăpînului său, care se întîmplă doi ani după bătălia de la Flodden, pe al cărui cîmp de luptă lăsă pe ambii lui fii și două sute de războinici ce purtau numele de Douglas, trecu în mîinile contelui d'Angus, care o scoase din teacă atunci cînd îi alungă pe hamiltoni din Edimburgh așa de iute și de complet, încît aceasta se numi *măturarea străzilor*. În cele din urmă, tatăl dumitale Iacob al V-lea o văzu lucind în lupta de la puntea Tweed cînd Buccleuch, aţiţat de dînsul, vru s-o smulgă de la tutela Douglasilor și optzeci de războinici cu numele de Scott rămaseră pe cîmpul de bătaie.

— Dar, zise regina, cum, după atîtea fapte strălucite, n-a rămas această armă ca un trofeu în familia Douglasilor ? Fără îndoială i-a trebuit contelui d'Angus o ocazie mare ca să-l hotărască să se despartă în favoarea dumitale de această nouă Caliburn.

— Da, fără îndoială, doamnă, aceasta fu într-o ocazie mare, răspunse Lindsay, cu toate semnele rugătoare ce-i făcea Melvil, și acesta va avea cel puțin avantajul asupra celorlalte, fiindcă e destul de aproape de noi încît să-ți poți aduce aminte de dînsa. Asta era, acum zece zile, pe cîmpul de luptă de la Garrbery-Hill, doamnă, cînd infamul Bothwell avu cutezanța de a publica un cartel prin care chemă la o luptă singulară pe oricine ar cuteza a susține că era implicat în uciderea soțului dumitale. Îi trimisei răspunsul atunci, eu al treilea, că era un asasin. Și fiindcă refuză a se bate cu ceilalți doi sub

cuvînt că nu erau mai mult decît baroni, mă înfățișai eu care sînt conte și lord. Aceasta fu împrejurarea în care nobilul conte de Morton îmi dărui această spadă bună ca să mă lupt cu dînsul pe viață și pe moarte, astfel încît, dacă ar fi fost ceva mai prezumțios, sau ceva mai puțin laș, ciinii și vulturii ar fi mîncat în minutul acesta bucățile ce le-aș fi tăiat din trupul acestui trădător, cu ajutorul acestui fier bun.

La aceste cuvinte, Maria Seyton și Robert Melvil se uitară unul la altul înspăimîntați, căci întîmplările de care se vorbea erau așa de aproape, încît, ca să zic așa, erau încă vii în inima reginei, dar ea, cu o nepăsare de necrezut și cu un surîs disprețuitor, zise :

— Este ușor, milord, a învinge cineva un inamic care nu se înfățișează la luptă ; cu toate acestea, crede-mă, dacă Maria ar fi moștenit sabia Stuarților, cum a moștenit sceptrul lor, spada dumitale, oricît de lungă ar fi, ți s-ar fi părut încă prea scurtă, dar fiindcă, milord, n-ai a ne spune în momentul acesta decît ceea ce aveai aminte să faci, iar nu ceea ce ai făcut, aflu cu cale să te aduc la un lucru mai real, căci nu-mi vine să cred că ai venit aici numai și numai ca să adaugi un capitol la micul tratat de fanfaronade spaniole al domnului de Brantôme.

— Ai dreptate, doamnă, răspunse Lindsay roșindu-se de mînie, și ai fi cunoscut obiectul misiunii noastre, dacă lordul Ruthwen nu ne făcea să-l așteptăm așa de mult. Dar, adăugă el, nu a mai rămas mult acum, căci iată-l :

— Într-adevăr, în clipa aceea se auziră niște pași ce urcau pe scară și se apropiau de cameră, și după zgomotul acestor pași, regina, care suferise cu atîta tărie insultele lui Lindsay, se păli așa de învederat, încît Melvil, care nu-și lua ochii de la dînsa, întinse mîna către un fotoliu vrînd parcă să-l împingă spre dînsa, dar regina făcu semn că nu avea trebuință și aținti cu o liniște aparentă privirea sa spre ușă. Lordul Ruthwen se arătă : pentru prima oară îl vedea ea pe fiu, de cînd Rizzio fusese omorît de tată.

Lordul Ruthwen era totodată războinic și om de stat și în momentul acela costumul său ținea de amîndouă profesiunile acestea : avea o haină scurtă făcută din piele de bivol, destul de elegantă spre a fi purtată ca o haină de toate zilele la curte și deasupra căreia, la trebuință, putea încheia cineva un pieptar spre a face o ținută de bătălie. El era palid ca și tatăl său ; ca și tatăl său părea că moare de tînăr și mai mult decît tatăl său, avea pe fizionomia sa o întristare de rău augur, după care vrăjitorii îi cunosc pe cei ce urmează să piară de moarte la scurt timp.

Lordul Ruthwen avea nu numai demnitatea poleită a unui om de curte dar și caracterul neînduplecat al unui ministru. Astfel, oricît de hotărît era a căpăta de la Maria Stuart, chiar prin silă, ceea ce venea să-i ceară în numele regentului, intrînd, nu se putut opri de a-i face o salutare rece dar respectuoasă, la care regina răspunse printr-o reverență. Pe urmă, intendentul apropie de fotoliul cel gol o masă grea pe care fusese pregătit tot ce trebuia pentru scris și la un semn al celor doi lorzi, ieși lăsînd

pe regină și pe însoțitoarea ei, împreună cu cei trei ambasadori. Atunci regina, judecînd că acea masă și acel fotoliu erau pregătite pentru dînsa, se duse să se așeze. Pe urmă, după cîteva clipe, întrerupînd chiar ea tăcerea mai tristă decît orice vorbe ar fi auzit :

— Milorzi, zise, vedeți că vă aștept ; ceea ce aveți a-mi spune este oare așa de înspăimîntător încît doi oameni de război așa de renumiți, ca lordul Lindsay și lordul Ruthwen să se îndoiască vreo clipă de-a vorbi ?

— Doamnă, răspunse Ruthwen, știi bine că nu sînt dintr-o familie care să se înjosească vreodată pentru a-și împlini o datorie, oricît de grea ar fi ; pe lîngă aceasta, sperăm că te-a pregătit captivitatea dumitale a auzi ceea ce avem a-ți spune din partea consiliului secret.

— Consiliul secret ! zise regina ; și cu ce drept, el, care este instituit de mine, lucrează fără mine ? Nu-mi pasă, aștept acest mesaj și presupun că e vreo petiție prin care îmi cere îndurarea în favoarea oamenilor ce au cutezat să atingă o putere pe care o primisem de la Dumnezeu.

— Doamnă, răspunse Ruthwen care părea că se însărcinase cu rolul cel obositor de orator, pe cînd Lindsay, mut și nerăbdător, lustruia mînerul lungii sale spade, îmi vine cu greu să te mai dezamăgesc și în privința aceasta, nu vin să cer îndurarea dumitale, din contra, vin a-ți înfățișa iertarea consiliului secret.

— Mie, milord, mie ? strigă Maria, niște supuși propun iertare reginei lor ? Oh ! Asta e un lucru așa

de nou și așa de ciudat, încît mă minunez mai mult decît mă supăr și vă rog a urma, în loc de a vă opri aici, cum s-ar cuveni poate să fac.

— Și mă voi supune cu atît mai bucuros, doamnă, urmă Ruthwen fără a se tulbura, că această iertare se dă numai cu anumite condiții care sînt consemnate în aceste acte destinate a restabili liniștea statului, atît de crud compromisă de greșelile ce vin a le îndrepta.

— Și-mi va fi oare permis, milord, a citi aceste acte, sau trebuie să le semnez cu ochii închiși, întemeiată pe încrederea acelora ce mi le înfățișează ?

— Nu, doamnă, răspunse Ruthwen, consiliul secret dorește, din contra, să le iei la cunoștință, căci trebuie să le semnezi liberă.

— Citește-mi dar aceste acte, milord, căci această citire trebuie să fie una din funcțiunile cele stranii pe care le-ai primit.

Lordul Ruthwen luă una dintre hîrtiile pe care le ținea în mînă și citi cu obișnuita sa nepăsare, cele următoare :

Chemată din frageda mea junețe la guvernarea regatului, la coroana Scoției, mi-am pus toate grijile în privința administrării, dar am întîmpinat atîtea greutăți și osteneli, încît mințile nu-mi mai sînt așa libere și puterile așa de mari spre a mai putea duce greutatea afacerilor statului. Prin urmare, fiindcă favoarea cerească ne-a dat un fiu, pe care dorim a-l vedea purtînd, pe cît încă trăim, coroana ce i se cuvenea prin drept de naștere, am hotărît a demisiona și demisionăm în favoarea sa prin aceste acte, liberă și de bună voie, de toate

drepturile noastre la coroana şi la guvernul Scoţiei, dorind să se urce chiar îndată pe tron, ca şi cum ar fi chemat de moartea noastră naturală şi nu de efectul propriei noastre dorinţe ; şi ca să aibă abdicarea noastră un efect mai complet şi mai solemn, ca nimeni să nu poată pretinde cauza de neştiinţă, dăm depline puteri credincioşilor noştri veri, lorzii Lindsay de Byres şi Williams Ruthwen, a se înfăţişa în numele nostru înaintea nobilimii, clerului şi burghezilor din Scoţia, pe care îi vor convoca în adunare la Stirling, şi a renunţa acolo, în public şi cu solemnitate din partea noastră, la toate drepturile noastre la coroana şi la guvernarea Scoţiei.

Semnată liber şi ca o mărturie a uneia din voinţele noastre regale din urmă, în castelul nostru de la Lochleven, în iunie 1567. Locul zilei era alb.

Se făcu o clipă de tăcere după această citire, pe urmă :

— Ai auzit, doamnă ? întrebă Ruthwen.

— Da, răspunse Maria Stuart, da, am auzit nişte vorbe rebele pe care nu le-am înţeles şi am crezut că urechile mele, pe care se încearcă de cîtva timp a le obişnui cu un limbaj straniu, mă înşeală şi am crezut aceasta pentru onoarea dumneavoastră, milord Williams Ruthwen şi milord Lindsay de Byres.

— Doamnă, răspunse Lindsay, pierzîndu-şi răbdarea după o tăcere de atîta timp, onoarea noastră n-are nimic a face cu părerea unei femei care n-a ştiut a o priveghea aşa de bine pe a sa.

— Milord ! zise Melvil încercînd să-l oprească.

— Lasă-l să zică, Robert, răspunse regina, avem în conştiinţa noastră un pieptar tot aşa de bine că-

lit ca acela cu care e așa de înțelepțește investit milordul Lindsay, deși, spre rușinea dreptății, nu mai avem palos. Urmează, milord, adăugă regina întorcîndu-se către lordul Ruthwen, asta e tot ce vor supușii mei de la mine? O dată și o semnătură? Ah! E prea puțin fără îndoială și această a doua hîrtie, pe care ai ținut-o ca să păstrezi rîndul, cu prinde fără îndoială vreo cerere mai greu de acordat decît a lăsa unui copil abia de un an o coroană care mi se cuvine cu drept de naștere și a-mi da sceptrul ca să iau o furcă.

— Cealaltă hîrtie, răspunse Ruthwen fără a se speria de tonul cel plin de batjocură amară pe care îl luase regina, este actul prin care grația voastră confirmă hotărîrea consiliului secret, care a numit pe fratele dumitale prea iubit, conte de Murray, regent al regatului.

— Cum? zise Maria, consiliul secret cugetă că are trebuință de confirmarea mea pentru un act așa de puțin însemnat? Iar iubitul meu frate, ca să poată purta acest titlu fără remușcare, are trebuință ca eu să-i adaug alta nouă pe lîngă acela de conte de Mar și de Murray pe care i le-am mai dat? Dar nu se poate vedea purtare mai respectuoasă și mai atingătoare, și n-aș avea nici un drept a mă plînge. Milorzi, urmă regina sculîndu-se și schimbînd tonul, întoarceți-vă către cei ce v-au trimis și spuneți-le că la asemenea cereri, Maria Stuart n-are nici un răspuns de dat.

— Ia seama, doamnă, răspunse Ruthwen, căci ți-am spus, că numai cu aceste condiții ți se poate acorda iertarea.

— Și de voi refuza această iertare generoasă, întrebă Maria, ce se va întîmpla ?

— Nu pot prejudeca vreun arest, doamnă, dar grația voastră cunoaște destul legile și mai vîrtos istoria Scoției și Angliei, ca să știe că omorul și adulterul sînt crime pentru care multe regine au fost pedepsite cu moartea.

— Și pe ce probe ar întemeia cineva o asemenea acuzație, milord ? Iartă-mă pentru stăruința mea care-ți ia un timp prețios, dar sînt destul de interesată de acest lucru încît îmi poate ierta cineva o asemenea întrebare.

— Proba, doamnă, răspunse Ruthwen, este numai una, o știu ; dar aceasta este de netăgăduit, e rapida căsătorie a văduvei asasinatului, cu capul asasinilor, și scrisorile ce ne-au fost date de Iacob de Balfur, care probează că culpabilii își uniseră inimile adultoare pînă a nu le fi iertat a-și uni mîinile însîngerate.

— Milord, strigă regina, ai uitat o oarecare cină dată într-o cîrciumă a Londrei de însuși acest Bothwell, acestor nobili care îl trăsc astăzi ca adulter și omorîtor ; ai uitat că în urma acestei cine și chiar pe masa care fusese dată, fu semnat un înscris pentru invitarea acestei femei căreia îi face-ți astăzi o crimă pentru iuțeala noii sale nunți, ca să părăsească doliul de văduvă spre a se îmbrăca în rochia de mireasă ? Căci dacă ați uitat aceasta, milorzi, ceea ce n-ar face onoare nici cumpătării voastre nici memoriei voastre, m-aș însărcina eu de-a vă aduce aminte, eu care n-am uitat-o și poate, căutînd bine

am afla în numărul semnăturilor numele lui Lindsay de Byres și al lui Williams Ruthwen. O, nobile Herris, strigă Maria, loiale Iacob Melvil, numai voi singuri aveați dreptate cînd cădeați la picioarele mele rugîndu-mă să nu fac această căsătorie, care, acum o văd bine, era numai o cursă întinsă unei femei fără știință, de niște consilieri perfizi și de niște domni rebeli.

— Doamnă, strigă Ruthwen începînd cu toată nepăsarea lui cea rece a se aprinde și el, pe cînd Lindsay da niște semne încă și mai zgomotoase și mai puțin echivoce de nerăbdare, doamnă, toate vorbele acestea se depărtează de ținta noastră, întoarce-te deci la această țintă, te rog, și spune dacă asigurîndu-se viața și onoarea dumitale, consimți a demisiona din tronul Scoției ?

— Și ce garanții voi avea că propunerile ce mi le faceți aici vor fi împlinite ?

— Cuvîntul nostru, doamnă, răspunse cu mîndrie Ruthwen.

— Cuvîntul vostru, milord, e o garanție foarte ușor de dat cînd uită cineva așa de curînd semnătura sa ; n-aveți oare vreo bagatelă a o alătura pe lîngă acest cuvînt ca să mă faceți mai liniștită decît atît cît aș putea fi ?

— Destul, Ruthwen, destul, strigă Lindsay, nu vezi că de o oră această femeie răspunde numai prin insulte la toate propunerile noastre ?

— Da, să plecăm, zise Ruthwen, și te vei ține singură de rău, doamnă, în ziua cînd se va rupe firul ce ține sabia atîrnată asupra capului dumitale.

— Milorzi, strigă Melvil, milorzi, în numele cerului, puțină răbdare și iertați aceleia care, obișnuită a comanda, e acum totdeauna silită a se supune.

— Ei bine! zise Lindsay întorcîndu-se, rămîi atunci lîngă dînsa și încearcă a obține prin vorbele dumitale aurite ceea ce refuză la cererea noastră franc și loială. Într-un sfert de oră ne vom întoarce, într-un sfert de oră să-i fie răspunsul gata!

La aceste vorbe, cei doi seniori ieșiră, lăsîndu-l pe Melvil cu regina și se putură număra pașii lor după zgomotul ce-l făcea spada cea mare a lui Lindsay răsunînd pe fiecare treaptă a scării.

Abia rămaseră singuri și Melvil se aruncă la picioarele reginei.

— Doamnă, îi zise el, ziceai adineauri că lordul Herris și fratele meu dăduseră maiestății voastre un sfat pe care îți pare rău că nu l-ai urmat; ei bine! Doamnă, cugetă la acela pe care ți-l dau eu, căci e mai important decît celălalt, căci îți va părea rău cu mai multă amărăciune dacă nu îl vei asculta. Ah! Nu știi ce se poate întîmpla, nu-ți trece prin minte ce-ar fi în stare să facă fratele dumitale.

— Mi se pare cu toate acestea, răspunse regina, că în privința asta mi-a spus tot ce are de făcut și ce are să facă mai mult din ceea ce n-a făcut? Un proces public! Oh! E tot ceea ce-i cer, numai să mă lase a mă arăta și vom vedea care judecători vor cuteza a mă condamna.

— Apoi iată de ce se vor feri ei, doamnă; căci ar trebui să fie nebuni, cînd te țin în acest castel

singuratic, sub paza inamicilor dumitale, avînd numai pe Dumnezeu de martor, care răzbună crima, dar care nu o previne. Adu-ţi aminte, doamnă, ceea ce a zis Machiavel : Niciodată mormîntul unui rege nu e departe de închisoarea sa. Eşti dintr-o familie unde moare cineva tînăr, doamnă şi mai totdeauna de o moarte fatală ; doi din strămoşii dumitale au pierit de sabie şi unul de venin.

— Oh ! Dacă moartea ar fi rapidă şi uşoară, strigă Maria, da, aş primi-o ca o plată a greşelilor mele, căci, atunci cînd sînt mîndră comparîndu-mă cu Melvil, sînt umilită cînd mă judec : pe nedrept sînt acuzată că am luat parte la moartea lui Darnley, dar cu drept sînt condamnată că l-am luat de soţ pe Bothwell.

— Timpul trece, doamnă ! Timpul trece, strigă Melvil uitîndu-se la nisipul care măsura timpul. Vor reveni, îndată vor fi aici şi de această dată, trebuie să le dăm un răspuns. Ascultă, doamnă, şi cel puţin trage folosul putincios din starea în care te afli. Aici te afli singură cu o femeie, fără amici, fără gardă, fără putere : o abdicare semnată într-o asemenea împrejurare nu va părea niciodată poporului că a fost cu voia dumitale dată, deci se va crede totdeauna că a fost smulsă cu sila, şi dacă va trebui, doamnă, dacă va veni ziua ca să poată preţui o mărturie, ei bine, atunci, vei avea doi martori pentru siluirea ce ţi s-a făcut : unul va fi Maria Seyton iar celălalt, adăugă el cu un glas încet şi uitîndu-se cu nelinişte împrejur, celălalt va fi Robert Melvil.

Abia zise aceste vorbe și se auziră din nou pe scară pașii celor doi lorzi care se întorceau pînă a nu fi trecut încă bine sfertul de oră. Un moment după aceea, ușa se deschise și Ruthwen se arătă urmat de Lindsay al cărui cap se vedea pe deasupra umărului său.

— Doamnă, zise Ruthwen, iată-ne întorși ; grația voastră e hotărîtă ? Venim să ne dai răspunsul.

— Da, zise Lindsay, dîndu-l la o parte pe Ruthwen care-i astupa drumul, și înaintînd spre masă : da, un răspuns curat, hotărît, pozitiv și fără vreo cugetare ascunsă.

— Ceri prea mult, milord, zise regina. Abia ai avea dreptul a aștepta aceasta de la mine dacă aș fi departe de aici și înconjurată de supușii mei, dar între zidurile acestea, în dosul acestor drugi de fier, în fundul acestei fortărețe, chiar dacă v-aș zice că semnez de bună voie, tot nu m-ați crede. Dar ce-mi pasă, vreți semnătura mea ; ei bine ! Vă voi da-o ; Melvil, dă-mi pana.

— Sper, cu toate acestea, zise lordul Ruthwen, că grația voastră nu cugetă vreodată să tragă vreo urmare din poziția în care se află spre a protesta în contra a ceea ce urmează să facă ?

Regina se și aplecase pentru a semna. Ea pusese chiar mîna pe hîrtie cînd lordul Ruthwen îi zise aceste vorbe. Dar abia le zise, și ea se sculă cu mîndrie și lăsînd pana să-i cadă zise :

— Milord, adineauri îmi cereai numai o abdicare curată și simplă și eram să o semnez, dar dacă va fi adăugat la abdicarea mea că mă lepăd de buna mea voință și judecîndu-mă nedemnă de tro-

nul Scoției, n-aș face aceasta pentru toate cele trei coroane unite ce mi s-au furat una după alta.

— Ia seama, doamnă, strigă lordul Lindsay, apucînd pumnul reginei cu mănușa sa de fier și strîngîndu-l cu toată puterea mîinii sale, ia seama, căci ne vom ieși din răbdări și am putea ca în cele din urmă să rupem ceea ce nu vrea să se îndoiască.

Regina rămase în picioare deși obrazul i se înflăcără, nu zise nici o vorbă și nu făcu nici o mișcare, decît ochii ei se ațintiră cu-n dispreț așa de mare asupra ochilor grosolanului baron, încît acesta, plin de rușine pentru necazul de care fusese cuprins, lăsă mîna pe care o apucase și făcu un pas înapoi. Atunci, ridicînd mîneca de la rochia sa și arătînd urmele cele vinete pe care i le făcuse mănușa de fier a lordului Lindsay pe braț, zise ambasadorilor :

— Iată ce așteptam, milorzi, și nimic nu mă mai oprește a semna ; da, abdic de bună voie tronul și coroana Scoției și iată proba că voința mea n-a fost silită.

La aceste vorbe, luă pana și semnă repede cele două acte, le dădu lordului Ruthwen și făcînd un salut plin de demnitate, se retrase încet în camera sa, însoțită de Maria Seyton. Ruthwen o urmă cu ochii și după ce dispăru :

— Nu-mi pasă, zise el, a semnat, și cu toate că mijlocul pe care l-ai întrebuințat, Lindsay, este așa de neobișnuit în diplomație, se vede că e tot energic.

— Nu glumi, Ruthwen, zise Lindsay, căci e o ființă nobilă și dacă aș fi cutezat, m-aș fi aruncat la picioarele ei spre a-mi cere iertare.

— Mai este încă timp, răspunse Ruthwen, și Maria, în starea în care se află, nu va fi aspră pentru dumneata : poate va fi hotărîtă a apela la judecata lui Dumnezeu ca să-i arate inocența și atunci, un campion ca dumneata ar putea prea ușor să schimbe fața lucrurilor.

— Nu glumi, Ruthwen, zise încă o dată Lindsay cu mai multă iuțeală decît înainte, căci dacă aș fi avut convingerea despre inocența sa, pe cît sînt eu convins despre crima sa, îți spun că nimeni n-ar fi atins un fir din capul ei ; nici chiar regentul.

— Drace ! Milord, zise Ruthwen, nu te știam așa de impresionabil la un glas dulce și la un ochi plin de lacrimi, cunoști istoria lăncii lui Achile care vindeca numai cu rugina sa rănile ce le făcea cu tăișul său : fă ca dînsul, milord, fă.

— Destul, Ruthwen, destul, răspunse Lindsay, semeni cu un pieptar din oțel de Milano, care e de trei ori mai strălucitor decît o armură din fier de Glasgow, dar care e totodată de trei ori mai tare : ne cunoaștem amîndoi, Ruthwen, așadar să lăsăm batjocurile sau amenințările ; destul, crede-mă, destul.

Și, după aceste vorbe, lordul Lindsay ieși cel dintîi, urmat de Ruthwen și de Melvil, întîiul cu capul în sus și luînd un aer de indiferență nerușinată, al doilea, cu fruntea plecată și fără a încerca a-și ascunde întipărirea dureroasă pe care i-o făcuse această scenă.

Regina nu ieși din camera ei înainte de a se însera, cînd veni să-și ia locul la fereastra ce da dea-

supra lacului. La ora obișnuită ea văzu strălucind în căscioara de la Kinross lumina ce de aici înainte era singura ei speranță. O lună întreagă ea nu avu altă mîngîiere decît revăzînd-o în toate nopțile, fixă și credincioasă.

SFÎRȘITUL VOLUMULUI UNU

Consilier editorial : SORIN-DRAGOŞ ANDREI

Redactor : AL. ANDREI

Tiparul executat sub comanda nr. 696
la I. P. „Filaret", str. Fabrica de chibrituri
nr. 9—11, Bucureşti, 1992
România

COLECȚIA AUTORI CELEBRI

Unul dintre cele mai tragice destine regale din istorie

- DESTINUL REGINEI MARIA STUART -

ISBN 973-95899-0-1

ISBN 973-95899-1-x (vol. I)

Vol. I-II lei 595